

SOU 1991/31

STATENS ARKIV DEPÅER

En utvecklingsplan till år 2000

Ref KB Oc

Statens offentliga utredningar
1991:31
Utbildningsdepartementet

Statens arkivdepåer

En utvecklingsplan till år 2000

Betänkande av arkivdepåkommittén
Stockholm 1991

SOU och Ds kan köpas från Allmänna Förlaget, som också på uppdrag av regeringskansliets förvaltningskontor ombesörjer remissutsändningar av dessa publikationer.

Adress: Allmänna Förlaget
Kundtjänst
106 47 Stockholm
Tel 08/739 96 30
Telefax: 08/739 95 48

Publikationerna kan också köpas i Informationsbokhandeln, Malmorgsgatan 5, Stockholm.

NORSTEDTS TRYCKERI
Stockholm 1991

ISBN 91-38-10773-2
ISSN 0375-250X

Till chefen för utbildningsdepartementet, statsrådet Bengt Göransson

Regeringen bemyndigade den 5 oktober 1989 statsrådet Bengt Göransson att tillkalla en organisationskommitté med uppdrag att upprätta en plan för försörjningen av statliga arkivdepåer.

Med stöd av detta bemyndigande förordnade statsrådet Bengt Göransson den 25 oktober 1989 planeringsdirektören Thomas Norell till ordförande i kommittén. Samma dag förordnades till ledamöter i kommittén departementssekreteraren Niklas Angestav, arkivrådet Claes Gränström och departementssekreteraren Keith Wijkander.

Sekreterare i kommittén har varit byråchefen Börje Justrell.

Experter har varit departementssekreteraren Jonas Anderson, avdelningsdirektören Hans Grytt, departementssekreteraren Jana Robeznieks och landsarkivarien Anna Christina Ulfspärre.

Kommittén, som antagit namnet arkivdepåkommittén, har koncentrerat sitt arbete på frågor om arkivverksamhetens omfattning och resursbehoven under 1990-talet. Genomförande av organisationsförändringar, lokalanskaffning m.m. bör ligga på arkivmyndigheterna och byggnadsstyrelsen efter beslut om organisatoriska och resursmässiga ramar.

Uppdraget är nu avslutat och arkivdepåkommittén överlämnar härmed betänkandet SOU 1991:31, Statens arkivdepåer. En utvecklingsplan till år 2000.

Stockholm i april 1991

Thomas Norell

Niklas Angestav

Claes Gränström

Keith Wijkander

/Börje Justrell

Innehåll

Tabellförteckning	9
Sammanfattning	13
1 Uppdraget	17
1.1 Direktiven	17
1.2 Kommitténs arbetsformer	18
2 Arkivtillväxten under 1990-talet	21
2.1 Utgångspunkter	21
2.2 Konventionella handlingar	21
2.3 Teknikberoende medier	22
2.3.1 Utvecklingen under 1990-talet	22
2.3.2 Våra bedömningar	23
3 Leveransbehoven till de statliga arkivmyndigheterna under 1990-talet	25
3.1 Direktiven	25
3.2 Regler för leveranser	25
3.3 Allmänna överväganden	26
3.3.1 Myndigheter som upphört samt äldre arkiv	26
3.3.2 Folkbokföringen	27
3.3.3 Tillkommande leveransbehov	27
3.3.4 Leveranser mot särskild ersättning	28
3.3.5 Enskilda arkiv	29
3.4 Lokalsituationen vid de statliga myndigheterna	29
3.5 Leveransbehoven från statliga myndigheter	30
3.5.1 Konventionella handlingar	30
3.5.2 Teknikberoende medier	32
3.6 Leveranser av enskilda arkiv	34
3.6.1 Allmänt	34
3.6.2 Riksarkivet	35
3.6.3 Landsarkiven	35
4 De statliga myndigheternas depåansvar	37
4.1 Utgångspunkter	37

4.2	Hovrätter, kammarrätter och försäkringsrätter . . .	37
4.3	Universitet och högskolor	38
4.4	Teknikberoende medier	38
4.4.1	ADB-upptagningar	38
4.4.2	Ljud- och videoupptagningar	39
4.4.3	Mikrofilm och annan film	39
5	Mikrofilmning av arkivhandlingar	41
5.1	Direktiven	41
5.2	Erfarenheter av mikrofilm i arkivverksamhet	41
5.2.1	Arkivmyndigheternas användning av mikrofilm	41
5.2.2	Mikrofilmen som arkivhandling	42
5.3	Förutsättningar för mikrofilmning	43
5.4	Våra överväganden och förslag	44
6	Folkbokföringshandlingar	47
6.1	Regeringens beslut	47
6.2	Överföring till landsarkiven	48
6.3	Behovet av resurstillskott	49
6.3.1	Tidigare beräkningar	49
6.3.2	Våra bedömningar	49
7	Förändringar i landsarkivens organisation	55
7.1	Direktiven	55
7.2	Tidigare förslag	55
7.3	Våra överväganden och förslag	56
7.3.1	Allmänt	56
7.3.2	Etablering av nya landsarkiv	57
7.3.3	Stadsarkiven i Stockholm och Malmö . . .	59
7.4	Den framtida landsarkivorganisationen	60
8	Tillkommande resursbehov vid de statliga arkivmyndig- heterna under 1990-talet	63
8.1	Avgränsningar	63
8.2	Arkivlokaler	63
8.2.1	Riksarkivet	63
8.2.2	Landsarkiven	65
8.3	Service- och verksamhetsutrymmen	68
8.4	Personal	68
8.4.1	Nuvarande situation	68
8.4.2	Beräkningsgrunder	69
8.4.3	Behovet av resurstillskott	70
8.5	Inredning och utrustning	71
8.5.1	Inredning	71
8.5.2	Utrustning	71
8.6	Övrigt	72

9	Former för samverkan med andra arkiv- huvudmän	73
9.1	Stockholms stadsarkiv	73
9.2	Värmlandsarkiv	74
10	Förändringar och resursbehov under 1990-talet	75
10.1	Våra utgångspunkter	75
10.2	Föreslagna förändringar m.m. under 1990-talet	75
10.3	Resursbehoven under 1990-talet	76
10.4	Utbyggnadstakten	78

Bilagor

<i>Bilaga 1</i>	Kommittédirektiven	79
<i>Bilaga 2</i>	Regeringens beslut den 26 april 1990 om den framtida förvaringen av kyrkobokföringsmaterial m.m.	85
<i>Bilaga 3</i>	a) Regeringens beslut den 18 januari 1990 om överlämnande av skrivelser rörande inrättande av landsarkiv m.m.	87
	b) Regeringens beslut den 22 februari 1990 om överlämnande av skrivelser rörande riksarkivets framtida behov av arkivlokaler	89
	c) Regeringens beslut den 3 maj 1990 om överlämnande av ansökan om statsbidrag till Malmö stadsarkiv	91
	d) Regeringens beslut den 17 maj 1990 om överlämnande av promemoria av organisationskommittén (Fi 1988:02) för folkbokföringen och skrivelser från Samhall Kalmarsund	93
<i>Bilaga 4:1</i>	Leveransbehoven	95
<i>Bilaga 4:2</i>	Mikrofilmning	101
<i>Bilaga 4:3</i>	Tillkommande resursbehov	107
<i>Bilaga 5</i>	Sammanställning av nyckeltal	121

Tabellförteckning

Tabell 1	Uppskattad arkivtillväxt (pappershandlingar) inom den civila statliga sektorn under 1990-talet
Tabell 2	Uppskattat leveransbehov (pappershandlingar) till riksarkivet under 1990-talet från statliga myndigheter exkl. affärsdrivande verk, universitet och högskolor samt regionala förvaltningsdomstolar och överrätter
Tabell 3	Uppskattat leveransbehov (pappershandlingar) till landsarkiven under 1990-talet från statliga myndigheter exkl. affärsdrivande verk, universitet och högskolor samt regionala förvaltningsdomstolar och överrätter
Tabell 4	Enskilda arkiv som förvaras hos statliga arkivmyndigheter fördelade på arkivtyp
Tabell 5	Uppskattat tillkommande behov av depåutrymme för pappershandlingar i riksarkivet under 1990-talet
Tabell 6	Uppskattat tillkommande behov av depåutrymme för pappershandlingar vid landsarkiven under 1990-talet
Tabell 7	Riksarkivets och landsarkivens lönekostnader budgetåret 1988/89
Tabell 8	Uppskattat tillkommande behov av lönemedel vid riksarkivet och landsarkiven under 1990-talet exkl. stadsarkiven i Stockholm och Malmö (årskostnader)
Tabell 9	Uppskattat tillkommande behov av medel för inredning vid riksarkivet och landsarkiven under 1990-talet exkl. stadsarkiven i Stockholm och Malmö
Tabell 10	Uppskattat resursbehov under 1990-talet för utbyggnaden av de statliga arkivmyndigheterna

Bilagor

Bilaga 4:1

Tabell IV.1	Uppskattat leveransbehov (pappershandlingar) till landsarkiven under 1990-talet av äldre och före 1990 upphörda myndigheters arkiv exkl. affärsdrivande verk, universitet och högskolor samt regionala förvaltningsdomstolar och överrätter
Tabell IV.2	Uppskattat leveransbehov till landsarkiven av häradskrivararkiv och äldre rättsarkiv före 1947
Tabell IV.3	Uppskattat tillkommande leveransbehov (pappershandlingar) till landsarkiven under 1990-talet exkl. affärsdrivande verk, universitet och högskolor samt regionala förvaltningsdomstolar och överrätter
Tabell IV.4	Länsskolnämndernas arkivbestånd per den 1 juli 1991 inkl. ej avlämnade delar av folkskoleinspektörernas arkiv fram till 1958

Bilaga 4:2

Tabell IV.5	Uppskattad formatfördelning på handlingar i regionala och lokala statliga myndigheters arkiv under 1900-talet (medelvärden)
Tabell IV.6	Uppskattad genomsnittskostnad per 1 000 hyllmeter handlingar från tiden 1900–1990 vid ersättningsmikrofilmning och vid förvaring av konventionella handlingar i arkivlokal

Bilaga 4:3

Tabell IV.7	Riksarkivets bestånd av film (säkerhetsexemplar och mellankopior) år 1990
Tabell IV.8	Landsarkivens bestånd av pappershandlingar år 1989
Tabell IV.9	Landsarkivens filmbestånd (säkerhetsexemplar) år 1990
Tabell IV.10	Uppskattat tillkommande behov av klimatarxiv för elektromagnetiska databärare vid landsarkiven under 1990-talet (exkl. säkerhetskopior)

Tabell IV.11	Underlag för beräkning av landsarkivens tillkommande behov av depåutrymmen under 1990-talet
Tabell IV.12	Totalt leveransbehov (pappershandlingar) till landsarkiven under 1990-talet exkl. affärsdrivande verk
Tabell IV.13	Överföring av handlingar mellan landsarkiv vid föreslagen ny landsarkivorganisation
Tabell IV.14	Accessionsutrymmen vid landsarkiven samt effekter på leveransbehoven vid övergång till COM-fiche för utdata från ADB-system hos regionala och lokala statliga myndigheter
Tabell IV.15	Riksarkivets lönekostnader budgetåret 1988/89 fördelade på verksamhetsområden enligt fördelningsprocent från 1986
Tabell IV.16	Landsarkivens lönekostnader budgetåret 1988/89 fördelade på verksamhetsområden enligt fördelningsprocent från 1986

Sammanfattning

Uppdraget

Vårt uppdrag har varit att utarbeta en plan för försörjningen av statlig arkivdepåer. Planen skall behandla vilka depåutrymmen och övriga resurser som de statliga arkivmyndigheterna behöver för att kunna ta emot leveranser under i första hand 1990-talet.

Den 26 april 1990 fattade regeringen beslut om att kyrkobokföringsarkiven skall överföras till landsarkiven. Samtidigt gav man oss i uppgift att inom ramen för vårt utredningsuppdrag beakta de behov av depåer, personal och övriga resurser för folkbokföringshandlingarnas framtida förvaring som föranleds av beslutet.

Leveransbehov

Riksarkivet och landsarkiven förvarar drygt 300 000 hyllmeter handlingar i sina depåer. Utrymmet för att ta emot ytterligare handlingar är obetydligt samtidigt som leveransbehovet till arkiven uppgår till ca 10 000 hyllmeter årligen under 1990-talet. Därtill kommer totalt ca 20 000 hyllmeter folkbokföringshandlingar som skall föras över från pastorsämbetena och behov av att ta emot vissa enskilda arkiv. Sammanlagt behövs under 1990-talet utrymme för ytterligare ca 140 000 hyllmeter handlingar hos riksarkivet och landsarkiven, exkl. affärsverk där vi föreslår en särskild ordning.

Våra beräkningar av arkivtillväxten har utgått från att tillväxten av pappershandlingar successivt avtar på grund av en ökad användning av teknikberoende medier (ADB, mikrofilm m.m.).

Mikrofilmning

Vi har provat förutsättningarna att begränsa depåutbyggnaden genom överföring av arkiv på papper till mikrofilm (ersättningsmikrofilmning), men funnit att detta endast är ekonomiskt försvar-

bart i de begränsade fall då handlingarna riskerar att förstöras eller används mycket frekvent i låne- och forskningsverksamheten.

Det senare gäller för folkbokföringsmaterialet och vi föreslår en mikrofilmning av huvuddelen av de handlingar som under 1990-talet skall överföras från pastorsämbetena till arkivmyndigheterna.

Kostnaderna för att mikrofilma folkbokföringsmaterialet beräknas till ca 93 milj.kr.

Depåutbyggnad

För att klara leveranserna till arkivmyndigheterna under 1990-talet krävs en utbyggnad av depåerna med närmare 50 %, motsvarande ca 140 000 hyllmeter.

Vi har inte funnit några avgörande forsknings- eller kulturpolitiska skäl för att föreslå att utbyggnaden i första hand bör ske genom en uppdelning av nuvarande landsarkivdistrikt och etablering av nya landsarkiv. Den tekniska utvecklingen innebär att forskare och andra i framtiden inte behöver besöka landsarkiven i samma utsträckning som tidigare för att ta del av det mest efterfrågade arkivmaterialet. Redan i dag sker tillhandahållandet av vissa arkivhandlingar i stor utsträckning via mikrofilmkopior också utanför arkivmyndigheterna.

Samtidigt finns det dock skäl att beakta det ökande intresset för arkivfrågorna hos andra huvudmän och tillvarata de möjligheter till samverkan som kan finnas genom lokala och regionala initiativ. Vi har funnit goda förutsättningar för staten att samverka med Värmlandsarkiv i Karlstad och föreslår att Värmland bryts ut ur Göteborgs landsarkivdistrikt för att i stället bilda ett eget landsarkivdistrikt.

Flera intressenter har fört fram förslag om att dela upp Vadstena landsarkivdistrikt i ett antal mindre distrikt. Vi har funnit ett alternativ vara särskilt intressant som innebär att ett landsarkiv inrättas för sydöstra Sverige omfattande Kronobergs och Kalmar län inom Vadstenas nuvarande distrikt och Blekinge län inom Lunds landsarkivdistrikt. Detta alternativ bör slutligt prövas innan någon fortsatt utbyggnad sker i Vadstena.

Den nuvarande uppdelningen av arkivmaterialet från statliga myndigheter i Stockholms län innebär att material från lokala statliga myndigheter levereras till Stockholms stadsarkiv enligt samarbetsavtal mellan staten och kommunen, medan de regionala myndigheternas arkiv levereras till landsarkivet i Uppsala. Uppdelningen är olämplig, och vi föreslår att samarbetet med Stockholms stadsarkiv utvidgas till att avse hanteringen av samtliga regionala och lokala myndigheters arkiv i Stockholms län. Detta medför en avlastning av Uppsala landsarkivdistrikt som gör att tillväxten under 1990-talet inkl. folkbokföringsmaterialet kan

rymmas inom den nybyggnad i Uppsala som har beslutats av statsmakterna med planerad igångsättning under 1991.

Även i Malmö fungerar stadsarkivet som arkivmyndighet för lokala statliga myndigheter. Vi föreslår att Malmö stadsarkiv i fortsättningen blir en lokal depå inom Lunds landsarkivdistrikt.

I övrigt föreslår vi en utökning av depåerna inom nuvarande landsarkivdistrikt och anskaffning av en ny större depå för riksarkivet – eventuellt samordnad med en depå för Stockholms stadsarkiv.

Ökat ansvar för landsarkiven

Vi föreslår att arkiven från hovrätter, kammarrätter, försäkringsrätter samt från universitet och högskolor avlämnas till landsarkiv i stället för till riksarkivet. Depåansvaret för ADB-upptagningar från regionala och lokala statliga myndigheter bör likaså föras över från riksarkivet till landsarkiven.

Resursbehov

Vi beräknar att utbyggnaden vid arkivmyndigheterna under 1990-talet kräver ca 54 milj.kr. i ökade årskostnader för personal, lokalhyror m.m. och ca 150 milj.kr. därutöver i engångskostnader, varav ca 93 milj.kr. för mikrofilmning av folkbokföringsmaterial.

Et sammandrag av förslag och resursberäkningar redovisas i kapitel 10.

1 Uppdraget

1.1 Direktiven

Vi är tillkallade för att utarbeta en plan för försörjningen av statliga arkivdepåer. I uppdraget ingår att beräkna omfattningen av nya arkivdepåer och övriga resurser som krävs för att de statliga arkivmyndigheterna skall kunna ta emot leveranserna av arkivhandlingar från statliga myndigheter under 1990-talet. Uppdraget innefattar också att lägga fram förslag om de nya depåernas lokalisering och organisatoriska ram samt om nödvändiga tidpunkter för färdigställande. Vi skall även beräkna kostnaderna för statsförvaltningen vad avser såväl investeringar som driftskostnader och personal.

Direktiven är fogade till detta betänkande som *bilaga 1*.

Bakgrunden till vårt uppdrag är de bedömningar om arkivtillväxt och leveransbehov inom statsförvaltningen som arkivutredningen (ARKU) redovisat i betänkandet (SOU 1988:11) Öppenhet och minne. Den omfattande tillväxten av statliga myndigheters arkiv från 1950-talet och framåt har inte motsvarats av en lika omfattande utbyggnad av de statliga arkivmyndigheterna.

I regeringens proposition 1989/90:72 om arkiv m.m. har föredragande statsråd kommenterat vårt uppdrag i samband med att informationslagring och arkivlokaler föreslås som ett av fyra prioriterade insatsområden inom det statliga arkivväsendet. Bland annat betonas den omsorg som nu måste läggas på arkivdepåfrågorna för att så långt det är möjligt nedbringa kostnaderna.

Kulturutskottet har i sitt betänkande (1989/90:KrU29) över arkivpropositionen avstyrkt ett flertal motioner om etablering eller utbyggnad av landsarkiv med motiveringen att det inte fanns anledning för riksdagen att föregripa våra överväganden. Vidare har utskottet avstyrkt en motion om riksarkivets lokalproblem med hänvisning till att det ingår i vårt uppdrag att även lämna förslag till en långsiktig lösning av riksarkivets depåbehov. Två motioner om mikrofilmning av folkbokföringshandlingar har avstyrkts därför att utskottet utgått från att vi i vårt utredningsarbete beaktar de synpunkter som förs fram i motionerna. I flera motioner påtalas behovet av insatser för att öka tillgängligheten i arkiven. Ut-

skottet har i sitt betänkande utgått från att vi beaktar de behov som härvidlag kan finnas vid de nuvarande landsarkiven och anser därför inte att någon åtgärd är påkallad från riksdagens sida.

Riksdagen beslöt 1987 att ansvaret för den löpande folkbokföringen skall flyttas över från kyrkan till de lokala skattemyndigheterna. Överföringen sker den 1 juli 1991. I regeringens proposition 1989/90:150 med förslag till slutlig reglering av statsbudgeten för budgetåret 1990/91 m.m. (kompletteringspropositionen) har angetts hur vårt uppdrag skall ses i förhållande till de förslag om avlämnande samt mikrofilmning av folkbokföringshandlingar som lämnats av organisationskommittén för folkbokföringen (Fi 1988:2).

Den 26 april 1990 fattade regeringen beslut om den framtida förvaringen av kyrkobokföringsarkiven. Samtidigt gav man oss vissa utredningsuppgifter. Beslutet, som omfattar folkbokföringshandlingar men inte kyrkokommunala handlingar, är bifogat detta betänkande som *bilaga 2*.

1.2 Kommitténs arbetsformer

Vårt arbete har utförts i nära kontakt med byggnadsstyrelsen och de statliga arkivmyndigheterna.

Byggnadsstyrelsen har genomfört kostnadsanalyser som ligger till grund för våra förslag och gett oss underlag för bedömningar av lokalbehoven. Arkivmyndigheterna har lämnat uppgifter om arkivbestånd, leveransbehov och kostnader för arkivverksamheten. Man har också biträtt oss vid inhämtande av uppgifter från olika statliga myndigheter och från regeringskansliet.

Vi har haft kontakter med riksskatteverket om överföringen av folkbokföringshandlingar till landsarkiven och även fört diskussioner med Stockholms Församlingsdelegerade i konkreta arkivfrågor med anledning av folkbokföringsreformen. Uppgifter om användningen av folkbokföringshandlingarna har vi inhämtat från landsarkiv, enskilda församlingar samt från Begravningsföreningen FONUS och medlemmar i Sveriges Begravningsentreprenörers Förbund.

Vi har diskuterat arkivaspekterna på den samordnade länsförvaltning som införs den 1 juli 1990 med den centrala organisationskommittén (C 1990:02) för genomförande av en ny regional statlig förvaltning. Hösten 1990 deltog vi i en konferens som länsstyrelsernas organisationsnämnd (LON) anordnade med arkivansvariga m.fl. vid länsstyrelser och de statliga länsnämnder som avvecklas i samband med reformen.

Vi har haft kontakter med statskontoret vad gäller kostnaderna för mikrofilmning och med Svenska Lagerhus AB kring olika alternativ för förvaring av arkiv.

Vi har tagit emot skrivelser och telefonsamtal från både myndigheter och enskilda. Regeringen har genom beslut den 18 januari, 22 februari, 3 maj och 17 maj 1990 överlämnat skrivelser och ärenden till oss. Besluten är bifogade till detta betänkande som *bilaga 3 a-d*. Vi har i våra förslag och beräkningar beaktat dessa framställningar.

Vi har haft överläggningar om lokalisering av arkivverksamhet med företrädare för

- Forshaga, Jönköpings, Kalmar, Karlstads, Stockholms, Umeå, Vadstena, Växjö, Ånge och Östersunds kommuner
- landstingen i Jönköpings, Värmlands, Jämtlands och Västerbottens län
- Umeå universitet, högskolorna i Karlstad och Växjö samt dialekt- och ortnamnsarkivet i Umeå (DAUM)
- Föreningen Värmlandsarkiv, Folkrörelsernas arkiv för Värmland, Jönköpings läns Folkrörelsearkiv, Emigrantregistret i Karlstad, Folkrörelsernas arkiv i Jämtlands län samt Folkrörelsearkivet i Västerbotten
- Uddeholm AB och STORA
- länsstyrelserna i Östergötlands, Jönköpings, Kronobergs, Värmlands, Västernorrlands och Jämtlands län samt länsarbetsnämnden i Jämtlands län.

Vi har tillsammans med experter och sekretariat hållit 18 protokollförda sammanträden.

2 Arkivtillväxten under 1990-talet

2.1 Utgångspunkter

Enligt direktiven bör vi i vårt arbete utgå från bl.a. de uppskattningar av den framtida arkivtillväxten som tidigare gjorts av arkivutredningen (ARKU).

ARKU tillsattes 1985 för att utreda frågor kring mål, ambitionsnivåer, ansvarsfördelning, regelverk och organisation inom det statliga arkivområdet. I sitt betänkande (SOU 1988:11) Öppenhet och minne har ARKU uppskattat att arkiven inom den civila statliga sektorn år 1984 växte med ca 100 000 hyllmeter före gallring (brutto) och med ca 20 000 hyllmeter efter gallring (netto). De statliga myndigheternas samlade arkivbestånd – förutom riksarkivet och landsarkiven – uppgick vid samma tid till ca 1 100 000 hyllmeter inkl. gallringsbart material. Av detta förvarades knappt 800 000 hyllmeter hos regionala och lokala myndigheter och ca 300 000 hyllmeter hos centrala verk och andra motsvarande myndigheter.

Riksarkivet och landsarkiven har i dag totalt ca 310 000 hyllmeter handlingar i sina depåer. Utrymmet för att ta emot ytterligare material är otillräckligt. En utbyggnad av arkivmyndigheternas förvaringskapacitet och övriga resurser är nödvändig om de skall kunna avlasta myndigheterna genom att ta emot delar av deras arkivbestånd och därigenom ge plats för 1990-talets tillväxt.

2.2 Konventionella handlingar

Enligt ARKUs undersökningar tenderar produktionen av arkivhandlingar lagrade på papper att avta. Orsaken är främst den ökade användningen av teknikberoende medier, i första hand olika ADB-upptagningar. Även arkivmyndigheternas omfattande insatser sedan 1960-talet med att utarbeta gallringsbeslut och arkivbildningsplaner m.m. för de statliga myndigheterna har bidragit till att pappersflödet dämpats.

Vi har haft tillgång till ARKUs underlagsmaterial och bl.a. funnit att den minskade tillväxten av pappershandlingar kan uppskat-

tas till ca 10 % fram till början av 1990-talet. Våra egna undersökningar visar att minskningen förmodligen blir mer omfattande under 1990-talet, särskilt hos de centrala statliga myndigheterna. Skälen är flera: ökad användning av ny teknik, minskad tillväxt i offentlig sektor, överföring av operativa funktioner till regionala och lokala myndigheter genom delegering och decentralisering av beslut och uppgifter.

Våra uppskattningar av arkivtillväxten inom statsförvaltningen under 1990-talet framgår av tabell 1.

Tabell 1. Uppskattad arkivtillväxt (pappershandlingar) inom den civila statliga sektorn under 1990-talet

(Hyllmeter)

Arkivtillväxt efter gallring	Centrala myndigheter	Regionala och lokala myndigheter	Summa
- per år (genomsnitt)	3 500	11 500	15 000
- totalt under 1990-talet	35 000	115 000	150 000

Uppgifterna om centrala myndigheter bygger på en enkät till ett urval myndigheter. Uppgifterna om regionala och lokala myndigheter utgår från ARKUs underlag och från de beräkningar av minskad tillväxt som vi gjort på grundval av detta material. Vi har också vägt in landsarkivens bedömningar om arkivtillväxten inom sina respektive distrikt.

Osäkerhetsfaktorerna är självklart många. Organisationsförändringar inom statsförvaltningen, en allt snabbare teknikutveckling samt förändrade ansvarsområden i förhållande till den kommunala och den enskilda sektorn kan ge nya förutsättningar. Det är dock rimligt att anta att resultatet trots allt blir att tillväxten av pappersburen arkivinformation fortsätter att avta.

Vi skall enligt direktiven undersöka möjligheterna att minska arkivdepåbehoven genom en systematisk användning av mikrofilm som ersättning för arkivhandlingar på papper. Förslag från vår sida kan därmed påverka arkivtillväxten av konventionella handlingar. Vi återkommer till frågan om mikrofilmning i kapitel 5.

2.3 Teknikberoende medier

2.3.1 Utvecklingen under 1990-talet

Informationsteknologins utveckling under 1990-talet har behandlats av bl.a. data- och offentlighetskommittén i betänkandet (SOU 1988:64) Integritetsskyddet i informationssamhället 5. Statskontoret har också publicerat prognoser om utvecklingen. I

statskontorets rapport (1990:2) ADB i staten 1990 finns en förteckning över aktuella betänkanden och rapporter på ADB-området. Vi hänvisar till den.

Några faktorer som påverkar arkivtillväxten rent allmänt hos myndigheterna vill vi särskilt betona:

- Utvecklingen inom datakommunikationsområdet och det faktum att antalet datoriserade arbetsplatser inom statsförvaltningen ökar kommer att avsevärt förenkla överföringen av data mellan olika användare. Den elektroniska kommunikationen kommer att till en del ersätta papperet som kommunikationsmedel för informationsintensiva överföringar av data mellan myndigheter.

- Många statliga myndigheter som började datorisera sina rutiner under 1970-talet står nu inför en ersättningsanskaffning av datorutrustning. Det gäller t.ex. riksförsäkringsverket och försäkringskassorna, polisväsendet, skattemyndigheterna samt länsstyrelserna. Den lagringsteknik för digital information som införskaffas kan bli ända upp till tjugo år yngre än den teknik som dessa myndigheter nyttjar i dag.

2.3.2 Våra bedömningar

ARKU kunde konstatera att det skett en dramatisk tillväxt av information lagrad på teknikberoende medier, och att tendensen inte verkade att avta. Våra undersökningar antyder att informationen på teknikberoende medier växer snabbare än pappershandlingar sedan mitten av 1980-talet. Förändringen sammanfaller i tiden med persondatorernas genombrott. Det är troligt att tillväxten av information lagrad på teknikberoende medier kommer att accelerera under 1990-talet, men vi avstår dock från att försöka kvantifiera den. Orsaken är i första hand att mängden information (datamängden) inte står i relation till databärandens storlek på samma sätt som när informationen är pappersburen. Ett annat skäl är den översyn av datalagstiftningen som påbörjades under 1989. Ett förändrat regelverk kan ge nya förutsättningar för databehandlingen hos myndigheter och arkivinstitutioner.

Uppgifter från landsarkiven indikerar att ljud- och videoupptagningarnas andel av myndigheternas arkivbildning kan förväntas öka under 1990-talet.

Vid lagring av ADB-upptagningar hos arkivmyndigheterna finns en eftersläpning i teknikanvändningen som i dag kan uppgå till ca tio år. Det brukar ta så lång tid från det en ny produkt introduceras på marknaden till dess att standard- och förvaringsfrågorna är godtagbart lösta. För arkivmyndigheterna har det hittills inte varit motiverat, vare sig av verksamhetsskäl eller av andra orsaker, att satsa resurser på att konvertera arkivinformaten till nya och modernare databärare med andra tidsintervall än vad tek-

niken kräver, dvs. för dagens ADB-medier mellan fem till tio år. Sammantaget med den åldersspridning på datorutrustning som kan förväntas hos de statliga myndigheterna under 1990-talet talar detta för att lagringen av arkivinformation i digital form hos arkivmyndigheterna sannolikt inte kommer att förändras under den närmaste tiden. Ny lagringsteknik kommer troligen att införas successivt och leda till att man arbetar parallellt med flera teknikmiljöer.

En viss del av de statliga myndigheternas arkivbildning sker i dag på mikrofilm, och mycket tyder på att den delen kommer att öka under 1990-talet. Framför allt mikrofiche, som har hög lagringskapacitet och är lätt att distribuera, kan många gånger vara ett bättre lagringsmedium än papper, särskilt när mikrofichen framställs med COM-teknik direkt från en dator utan att först ha tagits ut på papper. I *bilaga 4:2* finns en kortfattad beskrivning över mikrofilmtekniken.

Det ingår i vårt uppdrag att utreda i vilken omfattning som arkivhandlingar bör överföras till mikrofilm. Vi behandlar den frågan i kapitel 5.

3 Leveransbehoven till de statliga arkivmyndigheterna under 1990-talet

3.1 Direktiven

I direktiven för vårt arbete anges bl.a. följande utgångspunkter för beräkningen av leveransbehoven:

- Vi bör utgå från de uppskattningar av leveranser och framtida arkivtillväxt som gjorts av arkivutredningen och riksarkivet. På de punkter det är nödvändigt bör underlaget fördjupas med biträdande av riksarkivet.

- Vi bör också beakta aktuella organisationsförändringar inom statsförvaltningen som avser myndigheter vars verksamhet skall upphöra.

- Myndigheternas egna arkivlokaler skall vara väl utnyttjade innan några leveranser till arkivmyndigheterna kommer ifråga. Leveranser för att rent allmänt frigöra lokalytor hos myndigheterna skall normalt bara göras om det totalt sett innebär besparingar för statsförvaltningen.

I direktiven talas också om behovet av depåer och övriga resurser för kyrkobokföringsarkiven. Regeringen har därefter i ett särskilt beslut bestämt att dessa arkiv skall överföras till landsarkiven (*se bilaga 2*).

3.2 Regler för leveranser

I den nya arkivlag som träder i kraft den 1 juli 1991 (SFS 1990:782) regleras bl.a. de statliga arkivmyndigheternas rätt att ta hand om arkivmaterial. Grundprincipen är att arkivmyndigheterna tar emot arkivhandlingar från de arkivbildande myndigheterna efter överenskommelse. I lagen finns också tvingande regler i vissa fall:

- En arkivmyndighet kan i egenskap av tillsynsmyndighet tvinga en statlig myndighet att överlämna sitt arkiv.

- När en statlig myndighet läggs ned och den verksamhet myndigheten svarat för samtidigt upphör, skall myndighetens arkiv överlämnas till en arkivmyndighet inom tre månader. Bestäm-

melsen är inte tillämplig när verksamheten helt eller delvis tas över av en annan statlig myndighet.

I regeringens proposition (1989/90:72) om arkiv m.m. betonas dock att äldre arkivmaterial som förlorat sitt direkta intresse för myndighetens eget informationsbehov bör överlämnas till de statliga arkivmyndigheterna. Detsamma gäller arkivmaterial som kräver en mer fackmässig vård eller särskilda åtgärder för att kunna bevaras. Enligt propositionen bör det i första hand vara arkivmyndigheterna som avgör när överlämnandet bör ske.

När arkivmyndigheterna tar emot ett arkivbestånd skall gallringen normalt vara slutförd.

Det är särskilt angivet i arkivlagen att statliga arkivmyndigheter får ta emot arkivhandlingar också från enskilda.

Nu gällande regelverk på arkivområdet återfinns för statliga myndigheter i bl.a. allmänna arkivstadgan (1961:590) och förordningen (1988:1187) med instruktion för riksarkivet och landsarkiven. Förutsättningarna för leveranser till arkivmyndigheterna skiljer sig delvis från vad som anges i den nya arkivlagen. Myndigheter som har riksarkivet och krigsarkivet som arkivmyndigheter avlämnar sina arkivhandlingar vid den tidpunkt och i den omfattning som man kommer överens om med arkivmyndigheten. För myndigheter med landsarkiv som arkivmyndighet gäller en avlämningsskyldighet för handlingar äldre än etthundra år, men landsarkiven kan besluta att även ta emot yngre handlingar. Upptagningar som kräver tekniska hjälpmedel för att kunna uppfattas kan dessutom avlämnas i andra fall.

Det finns tvingande regler om avlämnande även i dagens regelverk. Likaså är möjligheten för de statliga arkivmyndigheterna att ta emot enskilda arkiv klart utsagd.

För personregister med särskilt känsliga personuppgifter är frågan om bevarande och gallring reglerad i datalagen (1973:289) med följdförfattningar. Datainspektionen brukar i samband med att tillstånd lämnas till en statlig myndighet att föra ett sådant personregister direkt föreskriva att registret skall överlämnas till arkivmyndigheten när tillståndstiden löpt ut eller när registret i övrigt upphör att föras.

3.3 Allmänna överväganden

3.3.1 Myndigheter som upphört samt äldre arkiv

Arkiven efter statliga myndigheter som upphört och där verksamheten inte tagits över av annan statlig myndighet, skall överföras till en arkivmyndighet. Det framgår både av dagens regler och av den nya arkivlagen.

När arkivlagen träder i kraft den 1 juli 1991 kommer vissa myndigheter att ha kvar handlingar äldre än 100 år som ännu inte

avlämnats till landsarkiven enligt dagens regler. Detta äldre arkivmaterial bör i enlighet med vad som rekommenderas i regeringens proposition (1989/90:72) om arkiv m.m. och enligt vår mening tas in till landsarkiven så snart det är möjligt, även om myndigheterna inte har upphört. För folkbokföringshandlingar är överföringen till landsarkiv beslutad i särskild ordning (se kapitel 3.3.2).

I den nya samordnade länsförvaltning som införs den 1 juli 1991 (prop. 1988/89:154, BoU4 och 9, rskr. 89 samt prop. 1989/90:123) går vissa av dagens länsmyndigheter samman med länsstyrelsen. En central organisationskommitté (C 1990:02) och en särskild utredare i varje län skall förbereda genomförandet av länsstyrelserereformen (Dir. 1990:2 och 1990:18). Vi har fått uppgifter från organisationskommittén om vilka äldre arkiv som man bedömer bör överlämnas till arkivmyndigheterna under 1990-talet med anledning av reformen.

3.3.2 Folkbokföringen

Den 26 april 1990 beslöt regeringen på förslag av organisationskommittén (Fi 1988:02) för folkbokföringen att de folkbokföringshandlingar som förvaras hos pastorsämbetena skall överlämnas till landsarkiven. Totalt rör det sig om ca 23 000 hyllmeter handlingar från omkring 2 600 arkivbildande församlingar och kyrkobokföringsdistrikt. I våra uppskattningar av leveransbehoven till landsarkiven utgår vi från organisationskommitténs redovisning av vilka handlingar som bör överlämnas. Det innebär att vi förutsätter att ca 4 000 hyllmeter utgallringsbara bilagor ligger kvar hos pastorsexpeditionerna till dess gallringsfristen löpt ut.

3.3.3 Tillkommande leveransbehov

Vi utgår från att utbyggnaden av arkivdepåer skall ske vid arkivmyndigheterna först då de arkivbildande myndigheternas nuvarande lokaler är fullt utnyttjade. Det tillkommande leveransbehovet under 1990-talet beräknar vi därför på följande sätt: Myndigheternas uppskattade arkivtillväxt under 1990-talet minskas med deras disponibla accessionsutrymmen samt med äldre arkiv och arkiv efter upphörda myndigheter som skall levereras till arkivmyndigheterna. Leveranser mot särskild ersättning, som vi behandlar i kapitel 3.3.4 nedan, räknas också bort.

Exempel på tillkommande leveransbehov under 1990-talet är de förändringar av den statliga skoladministrationen som riksdagen beslutat om under hösten 1990 (prop. 1990/91:18, UbU4, rskr. 76) och som bl.a. innebär att nuvarande myndighetsorganisation med skolöverstyrelsen (SÖ) och tjugofyra läns skolnämnder

avvecklas den 1 juli 1991. Vi har inhämtat uppgifter från SÖ och länsskolnämnderna om det arkivmaterial som till följd av beslutet kan komma att sakna huvudman och därmed skall överlämnas till arkivmyndigheterna.

I regeringens budgetproposition för budgetåret 1991/92 (prop. 1990/91:100) behandlas arbetet med att förnya och utveckla den offentliga sektorn. Bland annat skall den statliga administrationen genom strukturella förändringar reduceras med 10 % under tre år. Detta kan få till följd att myndigheter upphör eller att statliga verksamheter förs över till andra huvudmän, offentliga eller enskilda. Vi har inte kunnat beakta vad sådana åtgärder kan tänkas innebära för leveransbehoven till de statliga arkivmyndigheterna.

I regeringens proposition 1990/91:87 om näringspolitik för tillväxt föreslås att statens vattenfallsverk och domänverket ombildas till aktiebolag vid eller i anslutning till årsskiftet 1991/92. Vidare föreslås att televerkets associationsform förändras den 1 juli 1992 (aktiebolagsform alternativt utvecklad affärsverksform) samt att förutsättningarna och formerna för postens och SJs verksamhet ses över. Följderna av detta utvecklingsarbete för leveransbehoven till riksarkivet och landsarkiven har inte kunnat behandlas inom ramen för vårt arbete.

3.3.4 Leveranser mot särskild ersättning

Affärsverken är stora arkivbildare och styrs ekonomiskt av statsmakterna främst med avkastningskrav. Flertalet affärsverk har under 1980-talet bildat aktiebolag som driver betydande delar av verksamheten. Gränsen mellan affärsverkens verksamhet i bolagsform resp. myndighetsform förändras snabbt (jfr. ovan under kapitel 3.3.3).

Med hänsyn till affärsverkens särställning och blandade former för att driva verksamheten föreslår vi att alla fortsatta leveranser som inte är tvingande enligt arkivlagen skall ske genom avtal mellan respektive affärsverk och arkivmyndigheten. Avtalet bör avse förvaring av arkiv mot full ersättning enligt självkostnadsprincipen för lokaler, vård m.m.

Vi utgår från att arkivmyndigheterna på samma sätt kan åta sig att för förvaring eller deposition ta emot arkivhandlingar från statligt ägda bolag och därigenom underlätta för forskare och andra att få tillgång till den växande del av den statliga arkivbildningen som genereras av dessa bolag.

Vi utgår också från att arkivmyndigheterna i särskilda fall kan träffa avtal med statliga förvaltningsmyndigheter om leveranser av arkiv mot särskild ersättning.

3.3.5 Enskilda arkiv

Vår uppgift är att bedöma vilka kvantiteter enskilt arkivmaterial som det kan anses rimligt att de statliga arkivmyndigheterna tar emot under 1990-talet för att svara upp mot de kultur- och forskningspolitiska mål som statsmakterna angett i bl.a. propositionen 1989/90:72 om arkiv m.m. och i den forskningspolitiska propositionen 1989/90:90.

3.4 Lokalsituationen vid de statliga myndigheterna

Våra undersökningar visar att de *centrala myndigheterna* som har riksarkivet som arkivmyndighet i stort klarar att själva förvara den tillväxt av konventionella arkivhandlingar på papper som beräknas ske under 1990-talet. Riksarkivet har tidigare, bl.a. i samband med utlokaliseringar av myndigheter från Stockholmsregionen, tagit emot stora leveranser av arkivmaterial som sträcker sig långt fram i tiden, i vissa fall ända in på 1960-talet.

Universitet och högskolor samt regionala förvaltningsdomstolar och överrätter, som i arkivsammanhang sorterar under riksarkivet, har inte samma gynnsamma situation. Vissa av dem förvarar mycket stora arkivbestånd, och arkivlokalfrågan är på flera ställen inte löst på ett tillfredsställande sätt.

Riksarkivet har löpande tagit emot handlingar från *regeringskansliet*. Dessa handlingar fordrar ibland särskilda säkerhetsarrangemang. Regeringskansliets förvaltningskontor och utrikesdepartementet har uppgivit att nuvarande arkivutrymmen räcker i maximalt tre år.

Enligt landsarkivens bedömningar är det i dag i stort sett fullt hos *regionala och lokala myndigheter*. Inom några år uppstår behov av kompletterande förhyrning eller nybyggnad av arkivlokaler hos de flesta av dessa myndigheter, om man inte får leverera äldre arkivhandlingar till landsarkiven. Förhållandena skiftar naturligtvis mellan de olika landsarkivdistrikten. Landsarkivet i Härnösand, som flyttade in i nya lokaler 1983, har under hela 1980-talet kunnat ta emot omfattande leveranser och har därigenom underlättat för myndigheterna i sitt distrikt. Landsarkivet i Uppsala å andra sidan, med en mycket besvärlig depåsituation, har en längre tid haft dispens från skyldigheten att ta emot leveranser enligt dagens regler. Myndigheterna i detta landsarkivdistrikt har därför behållit mer arkivmaterial än i andra distrikt. Speciellt länsmyndigheterna i Stockholm förvarar omfattande bestånd, i flera fall i undermåliga lokaler.

Bevarande av material enligt modellen med s.k. *intensivdataområden* kommer troligen att påverka leveransbehoven till landsarkiven. Modellen innebär att arkivmaterial från vissa utvalda områden bevaras i större utsträckning än i dag medan det gallras i lan-

det i övrigt. I regeringens proposition 1989/90:72 om arkiv m.m. anges Östergötlands, Gotlands och Västernorrlands län samt Göteborgs kommun som de områden som torde vara mest aktuella som intensivdataområden. Valet av områden för socialtjänstens handlingar har nyligen reglerats genom en förordning (1991:26) till socialtjänstlagen. Detta blir sannolikt normerande för tillämpningen av modellen med intensivdataområden i övrigt. Författningen har inte kunnat beaktas i våra överväganden och förslag.

3.5 Leveransbehoven från statliga myndigheter

3.5.1 Konventionella handlingar

Riksarkivet

De statliga myndigheternas leveransbehov av arkivhandlingar på papper till riksarkivet under 1990-talet redovisas i tabell 2. Uppgifterna, som i huvudsak bygger på en enkät till ett urval centrala statliga myndigheter, är där fördelade på två kolumner: (1) Upphörda myndigheter och (2) Tillkommande leveransbehov under 1990-talet. Av *bilaga 4:1* framgår vilka handlingar som avses under resp. kolumn.

Riksarkivet är för närvarande arkivmyndighet för universitet och högskolor samt för regionala förvaltningsdomstolar och överrätter (hovrätter, kammarrätter, försäkringsrätter). Leveransbehoven från dessa myndigheter kan grovt uppskattas till ca 10 000 hyllmeter under 1990-talet. Om den nuvarande förvaringen av myndigheternas arkiv skulle komma att ändras under 1990-talet kan leveransbehoven förväntas stiga kraftigt. Exempelvis har Göta hovrätt kvar allt sitt arkivmaterial från det verksamheten startade 1634, totalt ca 5 000 hyllmeter.

I kapitel 4 föreslår vi att landsarkiven övertar depåansvaret för universitet, högskolor samt hovrätter, kammarrätter och försäkringsrätter. Arkiven efter dessa myndigheter har därför inte tagits med i underlaget för beräkningarna av leveransbehoven till riksarkivet.

Inte heller Göta hovrätts äldre arkivbestånd ingår i beräkningsunderlaget. I kapitel 4 föreslår vi att detta bestånd även i fortsättningen skall omfattas av riksarkivets depåansvar, men vi utgår samtidigt från att det skall förvaras av hovrätten i Jönköping under 1990-talet.

Tabell 2. Uppskattat leveransbehov (pappershandlingar) till riksarkivet under 1990-talet från statliga myndigheter exkl. affärsdrivande verk, universitet, högskolor samt regionala förvaltningsdomstolar och överrätter

(Hyllmeter)

(1) Upphörda myndigheter	(2) Tillkommande leveransbehov under 1990-talet	Summa
9 000	10 000	19 000

Anmärkning: Därutöver tillkommer leveranser mot särskild ersättning, t.ex. 10 000 hyllmeter från statistiska centralbyrån och 3 000 hyllmeter från statens järnvägar.

Riksarkivet uppskattade i sin anslagsframställning till regeringen för budgetåret 1989/90 att leveransbehovet under den närmast kommande femårsperioden uppgick till 18 000 hyllmeter, exkl. leveranser från universitet och högskolor, regionala förvaltningsdomstolar och överrätter samt enskilda arkiv.

Landsarkiven

Leveransbehoven av pappersburen information till landsarkiven under 1990-talet framgår av tabell 3. Uppgifterna redovisas där fördelade på tre kolumner: (1) Äldre och före 1990 upphörda myndigheters arkiv, (2) Folkbokföringshandlingar och (3) Tillkommande leveransbehov under 1990-talet. Av *bilaga 4:1* framgår vilka handlingar som avses under de olika kolumnerna.

Om inget annat i anges bygger våra uppskattningar av leveransbehoven på tidigare utredningar samt på uppgifter vi inhämtat från riksarkivet, landsarkiven och stadsarkiven i Stockholm och Malmö.

Tabell 3. Uppskattat leveransbehov (pappershandlingar) till landsarkiven under 1990-talet från statliga myndigheter exkl. affärsdrivande verk, universitet och högskolor samt regionala förvaltningsdomstolar och överrätter

(Hyllmeter)

Landsarkiv- distrikt	(1) Äldre och före 1990 upphörda myndighe- ters arkiv	(2) Folkbok- förings- handlingar	(3) Tillkom- mande leve- ransbehov under 1990- talet	Summa
Uppsala (varav Stock- holms län exkl. Stock- holms stad)	14 600 (3 000)	5 300 (1 800)	14 800 (1 000)	34 700 (5 800)
Stockholms stadsarkiv	1 300	1 300	1 000	3 600
Vadstena	6 600	2 700	3 000	12 300
Lund	8 400	2 900	3 400	14 700
Malmö stadsarkiv	–	800	2 600	3 400
Visby	300	100	1 000	1 400
Göteborg	5 500	3 900	8 300	17 700
Härnösand	6 100	2 300	700	9 100
Östersund	300	400	1 000	1 700
Totalt	43 100	19 700	35 800	98 600

Anmärkning: Därutöver tillkommer leveranser mot särskild ersättning. De kända leveransbehoven från affärsdrivande verk under 1990-talet uppgår till drygt 6 000 hyllmeter.

I sin anslagsframställning till regeringen för budgetåret 1989/90 uppskattade riksarkivet leveransbehoven till landsarkiven under den närmaste femårsperioden till 54 000 hyllmeter, exkl. kyrkoarkiv, vissa affärsverk och enskilda arkiv.

3.5.2 Teknikberoende medier

ADB-upptagningar

Under 1980-talet har inte bara centrala statliga myndigheter, utan även regionala och lokala myndigheter med landsarkiv som arkivmyndighet, avlämnat sina ADB-upptagningar med tillhörande dokumentation till riksarkivet. I första hand är det upptagningar från de regionala skattesystemen som avlämnats. Med nuvarande teknik ligger årsleveranserna från dessa system kring 300 magnetband plus lika många säkerhetskopior. Riksarkivet tar också emot ADB-upptagningar från flera centralt utformade system som innehåller information från regionala och lokala myndigheter. Ett exempel är det statliga redovisningssystemet S som levererat drygt

500 magnetband exkl. säkerhetskopior. För närvarande kan det vara svårt att i centralt utformade system härleda från vilken myndighet vissa uppgifter kommit.

Riksarkivet uppskattade år 1988 att man under den kommande tioårsperioden behövde ett tillskott av utrymme för sina ADB-upptagningar motsvarande 22 500 x 2 magnetband, varav ett exemplar förvaras i riksarkivet och en säkerhetskopia på annan ort. Vi gör ingen annan bedömning än riksarkivet, men betraktar detta som liktydigt med det samlade leveransbehovet till de statliga arkivmyndigheterna. I kapitel 4.4.1 föreslår vi att landsarkiven får depåansvaret för ADB-upptagningar från de myndigheter man har tillsyn över. Landsarkivens andel av det samlade leveransbehovet av ADB-upptagningar kan uppskattas till 9 000 x 2 magnetband (se tabell IV.10 i bilaga 4:3).

Ljud- och videoupptagningar

Elektromagnetiska lagringsmedier för ljud- och videoupptagningar i analog eller digital form har tidigare förekommit marginellt i myndigheternas arkivbildning. Ett undantag är polis- och rättsmyndigheter, där videobanden utgör en viktig del av dokumentationen. Videotekniken börjar nu få ett större användningsområde, inte minst i kombination med datorer. Förvaringsmässigt hanterar arkivmyndigheterna ljud- och videoband tillsammans med ADB-medierna, eftersom de bygger på samma teknik. Riksarkivet uppskattade år 1988 att leveransbehovet till den egna depån var ca 2 400 ljud- och videoband under den kommande tioårsperioden. Utifrån uppgifter från landsarkiven kan leveransbehovet för regionala och lokala myndigheter mycket grovt skattas till det tredubbla, dvs. omkring 7 500 ljud- och videoband.

Film

Mikrofilm lämnas till riksarkivet från både centrala och regionala myndigheter. Även vissa landsarkiv tar emot mikrofilm från statliga myndigheter men i blygsam omfattning. År 1988 uppskattade riksarkivet att man fram till början av 2000-talet behöver ta emot ca 25 500 säkerhetsexemplar, 20 000 mellankopior och lika många brukskopior av mikrofilm (om mikrofilmkopior, se teknisk beskrivning i bilaga 4:2). Vår bedömning avviker inte från riksarkivets.

I kapitel 5 återkommer vi till frågan om mikrofilmning. Vi bedömer att de förslag till filmning som vi lämnar där inte kommer att märkbart påverka de statliga myndigheternas behov av att leverera mikrofilm till arkivmyndigheterna under 1990-talet.

Spelfilm (kinematografisk film), *smådia* (ljusbilder för diaskopisk projektion) och andra filmbaserade medier kan i mycket begränsad omfattning ingå i arkivbildningen hos vissa myndigheter.

3.6 Leveranser av enskilda arkiv

3.6.1 Allmänt

Av de enskilda arkiv som förvaras hos statliga arkivmyndigheter utgör företagsarkiven den volymmässigt största andelen. Person- och gårdsarkiven är betydligt fler än företagsarkiven men sällan särskilt omfattande. I tabell 4 framgår den närmare fördelningen mellan olika typer av enskilda arkiv. Uppgifterna bygger på ARKUs betänkande Öppenhet och minne och avser 1987.

Tabell 4. Enskilda arkiv som förvaras hos statliga arkivmyndigheter fördelade på arkivtyp

(Hyllmeter och procent)

Arkiv- myndigheter	Företags- arkiv	Person- arkiv	Förenings- arkiv m.m.	Summa
Riksarkivet	3 000 (20)	4 500 (30)	7 500 (50)	15 000 (100)
Landsarkiven	27 030 (76,5)	2 510 (7,1)	5 788 (16,4)	35 328 (100)
Totalt	30 030 (59,7)	7 010 (13,9)	13 288 (26,4)	50 328 (100)

Folkrörelserna har sedan länge byggt upp egna arkivinstitutioner för sitt arkivmaterial. Dessa institutioner finansieras till en del av folkrörelserna själva och uppbär därutöver kompletterande bidrag från staten samt från kommuner och landsting. Det finns en medvetenhet inom folkrörelserna om att deras samhällsbärande roll också innebär ett ansvar för att material bevaras för framtiden.

Arkivmyndigheternas erfarenheter av företagets vilja och ambitioner att bevara sitt arkivmaterial är blandade. Det finns starka önskemål om att också näringslivet tar ett ansvar för sina arkivfrågor. En förening - Näringslivsarkivens förening - har nyligen bildats med syfte att verka för att regionala näringslivsarkiv byggs upp. Dessutom finns en särskild stödfond - Näringslivsarkivens stödfond.

Personarkiv förvaras hos såväl arkivinstitutioner som hos bibliotek, museer och motsvarande institutioner. Riksarkivet har genom sitt nationalregister över enskilda arkiv överblicken över bl.a. personarkiven.

Även om det bedrivs en verksamhet i privaträttslig och kommunal regi för bevarande av enskilda arkiv, finns det enskilt arkivmaterial som av olika skäl bör tas om hand av de statliga arkivinstitutionerna. Frågan behandlas i regeringens proposition 1989/90:72 om arkiv m.m. Vad gäller landsarkiven skiftar leveransbehoven bl.a. beroende på hur väl utbyggda de enskilda arkivinstitutionerna är och i vad mån kommun- och landstingsarkiv tar emot enskilt arkivmaterial. För Värmlands län t.ex. avlastas Göteborgs landsarkiv allt enskilt material genom Värmlandsarkiv, som drivs i landstingets regi, och Folkrörelsernas arkiv för Värmland, som är en enskild institution. På Gotland däremot är landsarkivet i Visby den enda arkivdepå som tar emot och förvarar folkrörelsematerial. Situationen avspeglas till en del i andelen enskilt material i landsarkivens depåer, där Visby enligt ARKUs redovisning i betänkandet Öppenhet och minne ligger högst med 30 % mot omkring 20 % för de flesta andra landsarkiven. Totalt utgör de enskilda arkiven enligt ARKU ca 18 % av landsarkivens sammanlagda arkivbestånd, medan motsvarande siffra för riksarkivet är ca 13 %. Ytterligare uppgifter om enskilda arkiv finns bl.a. i rapporten (Ds U 1981:21) Samhällets arkivproblem och i riksarkivets betänkande (Ds U 1984:12) Att bevara företagsarkiv.

3.6.2 Riksarkivet

Riksarkivet tar emot dels enskilt material från riksorganisationer, dels andra enskilda arkiv av riksintresse. Vissa större organisationer har egna arkivinstitutioner för sina riksövergripande delar, t.ex. arbetarrörelsen, tjänstemannarörelsen, lantbrukarnas förbundsorganisation och idrottsrörelsen. I övrigt är det riksarkivet som genom sitt arbete med att samla in och vårda enskilda arkiv svarar för att enskilt material av riksintresse bevaras. Riksarkivet bedömde 1988 leveransbehovet av detta material till ca 3 500 hyllmeter för den kommande femårsperioden. Vi utgår i våra beräkningar från den bedömningen och uppskattar att riksarkivet behöver ta emot ca 7 000 hyllmeter enskilda arkiv av riksintresse under 1990-talet.

3.6.3 Landsarkiven

Utifrån de senaste årens leveranser av enskilda arkiv har riksarkivet uppskattat att landsarkiven under 1990-talet behöver ta emot ca 50 000 hyllmeter handlingar från enskilda arkivbildare. Landsarkivens bedömningar av dagens situation är att behovet uppgår till ca 35 000 hyllmeter.

Sedan budgetåret 1989/90 har uppgiften att fördela statsstödet till enskilda arkivinstitutioner huvudsakligen delegerats till riksar-

kivets nämnd för enskilda arkiv. Denna förändring av ansvarsförhållandena gör det möjligt för riksarkivet att avväga hur man fördelar sina insatser mellan offentliga och enskilda arkiv.

Från budgetåret 1990/91 har det statliga stödet till enskild arkivverksamhet utökats. Detta förhållande bör, enligt vår mening, medföra en minskning av leveranserna av enskilt arkivmaterial till de statliga arkivmyndigheterna.

Vi uppskattar att de enskilda arkiven under 1990-talet kommer att utgöra mellan 10-20 % av det totala leveransbehovet i de olika landsarkivdistrikten. Det innebär totalt ca 22 000 hyllmeter i hela landet. Den närmare fördelningen mellan landsarkivdistrikten redovisas i tabell IV.12 i bilaga 4.3.

Något utrymme att ta emot större företagsarkiv finns inte inom denna ram. Detta måste lösas i annan ordning.

4 De statliga arkivmyndigheternas depåansvar

4.1 Utgångspunkter

Enligt direktiven får vi föreslå förändringar mellan riksarkivets och landsarkivens depåansvar, om det är motiverat med hänsyn till en rationell organisation hos statsförvaltningen och kommitténs förslag i övrigt.

I arkivmyndigheternas ansvarsområde ingår både tillsyn över de statliga myndigheternas arkivverksamhet och att ta emot, vårda och tillgängliggöra arkivhandlingar i den egna depån. Ansvarsfrågorna regleras i förordningen (1988:1187) med instruktion för riksarkivet och landsarkiven och i allmänna arkivstadgan (1961:590), som ersätts av en ny förordning när arkivlagen (1990:782) träder i kraft den 1 juli 1991.

Vi har funnit att inom två av de totalt tre myndighetssektorer som riksarkivet i dag är arkivmyndighet för enligt 8 § allmänna arkivstadgan, bör en förändring av depåansvaret övervägas. Det gäller dels hovrätter, kammarrätter och försäkringsrätter, dels universitet och högskolor. Dessutom bör depåansvaret för teknikerberoende medier från regionala och lokala myndigheter klarläggas.

4.2 Hovrätter, kammarrätter och försäkringsrätter

Arkiven från de regionala förvaltningsdomstolarna och överrätterna har under 1900-talet alltmer kommit att få en regional prägel. Det är därför naturligt att från depåsynpunkt behandla dem på samma sätt som andra regionala och lokala arkiv.

Vi föreslår att arkiven från hovrätter, kammarrätter och försäkringsrätter avlämnas till landsarkiv i stället för till riksarkivet, om det inte finns särskilda skäl som talar för en annan ordning. Med särskilda skäl kan avses t.ex. ökad säkerhet för handlingarna eller en förbättrad tillgänglighet.

Ett material som vi anser bör omfattas av de särskilda skälen är de s.k. renovationerna, dvs. utdrag ur olika rättshandlingar som förvaras av hovrätterna. Originalen ingår i underrätternas arkiv och kommer med tiden att överlämnas till landsarkiven. Det är, enligt vår mening, inte lämpligt vare sig av säkerhetsskäl eller

från tillgänglighetssynpunkt att renovationerna förvaras på samma ort som originalen. Vi föreslår därför att hovrätternas renovationer även i fortsättningen överlämnas till riksarkivet.

De särskilda skälen bör även omfatta Göta hovrätts arkiv från 1634 t.o.m. 1947. Detta arkivbestånd är från flera synpunkter unikt och har ett allmänt intresse som sträcker sig utanför det regionala perspektivet. Svea hovrätts arkiv från samma tid förvaras redan i riksarkivet men är av olika skäl (bränder, stölder, utgallring m.m.) inte lika väl bevarat.

Göta hovrätts arkiv förvaras i sin helhet i hovrättens lokaler i Jönköping. Förhållandena där är goda både vad gäller handlingarnas säkerhet och tillgänglighet. Vi bedömer det därför inte som angeläget att Göta hovrätts äldre arkiv t.o.m. 1947 avlämnas till riksarkivet under 1990-talet.

4.3 Universitet och högskolor

Universitet och högskolor räknades tidigare som rikstäckande myndigheter. Utbyggnaden av den regionala högskoleverksamheten under 1970- och 1980-talen har inneburit att de i dag är mer att betrakta som regionala myndigheter. Flera universitet och högskolor har också börjat - eller avser att börja - överlämna sina handlingar till landsarkiven.

Vi föreslår att arkiven från universitet och högskolor i fortsättningen avlämnas till landsarkiv, om det inte finns särskilda skäl för ett avlämnande till riksarkivet.

4.4 Teknikberoende medier

4.4.1 ADB-upptagningar

Riksarkivet tar emot och förvarar ADB-upptagningar även från regionala och lokala statliga myndigheter med landsarkiv som arkivmyndighet (se kapitel 3.5.2). Funktionen som central arkivdepå för landsarkivens ADB-upptagningar har sin grund i dataarkiveringskommitténs (DAK) betänkande (SOU 1976:68) Moderna arkivmedier. DAK ansåg det inte motiverat från kostnadssynpunkt att förorda en utbyggnad av regionala depåer, eftersom leveransbehovet från regionala och lokala myndigheter förväntades bli lågt under den tid man kunde överblicka.

I dag är ca 40 % av riksarkivets bestånd av magnetband avlämnat av regionala och lokala statliga myndigheter. Andelen kan förväntas öka i takt med att fler arbetsuppgifter förs över från centrala till regionala myndigheter. Den fortgående datoriseringen gör också att en allt större del av den information som är av betydelse för forskning och kulturell verksamhet bevaras i form av ADB-upptagningar. Statistik för 1989 visar att drygt 50 % av de

statligt anställda använder datorer i sitt arbete. Det finns alltså all anledning att på nytt pröva frågan var regionala och lokala statliga myndigheters ADB-upptagningar skall förvaras.

Rent principiellt anser vi att valet av regional eller central förvaring inte bör vara beroende av vilket medium som informationen lagras på. Det bör i stället vara tillgången till specialutrustning samt kvalificerad kompetens av skilda slag, bl.a. på det tekniska området, som i första hand avgör om det är lämpligt att förvara ADB-upptagningar regionalt. Kostnadsskäl har vidare minskat i takt med att datorutrustning blivit billigare. Vi bedömer att ett samarbete med andra regionala myndigheter som har egen datorverksamhet skulle göra det möjligt för landsarkiven både att minimera behovet av egen utrustning och att minska sårbarheten på kompetenssidan. För utveckling av metoder, program etc. vid hanteringen av ADB-upptagningar bör landsarkiven kunna nyttja riksarkivets utvecklingsverksamhet inom datamedieområdet.

Vi föreslår att depåansvaret för ADB-upptagningar från regionala och lokala statliga myndigheter förs över från riksarkivet till landsarkiven. Undantag bör dock göras för upptagningar från vissa centralt utformade system med både regional och lokal information, t.ex. system S, som även i fortsättningen bör levereras till riksarkivet. Säkerhetskopior av de ADB-upptagningar som överlämnas till landsarkiven bör förvaras hos riksarkivet.

Tidpunkten för ett överförande av depåansvaret måste naturligtvis anpassas till de praktiska förutsättningarna inom landsarkivdistrikten. Den anpassningen bör riksarkivet svara för. Det bör likaså ankomma på riksarkivet att avgöra i vilken utsträckning som de ADB-upptagningar man tagit emot från regionala och lokala statliga myndigheter skall föras över till landsarkiven.

Vi återkommer till resursfrågan i kapitel 8.

4.4.2 Ljud- och videoupptagningar

Om depåansvaret för ADB-upptagningar från regionala och lokala myndigheter läggs över från riksarkivet till landsarkiven, finns det, enligt vår mening, inget som motiverar en central depåhantering av ljud- och videoupptagningar. Gränserna mellan ljud-, video- och ADB-teknik luckras upp alltmer och gör det naturligt med ett sambruk av resurser.

Vi föreslår att arkivmyndigheterna depåansvar för ljud- och videoupptagningar följer samma principer som för ADB-upptagningar. Resursfrågan återkommer vi till i kapitel 8.

4.4.3 Mikrofilm och annan film

För *mikrofilm* är frågan om depåansvaret inte lika komplicerad som för t.ex. ADB-upptagningar. Normalt är det bara säkerhets-

exemplaren av mikrofilm som förvaras i klimatarkiv. Var dessa klimatarkiv är belägna saknar betydelse från tillgänglighetssynpunkt, eftersom filmen tillhandahålls genom distribution av filmkopior.

Mellankopior av mikrofilmen (om mikrofilmkopior, se teknisk beskrivning i bilaga 4:2) bör också förvaras i klimatiserade utrymmen, dock inte av samma höga klass som för säkerhetsexemplaren.

En växande mängd brukskopior av mikrofilm skapar naturligtvis förvarings- och hanteringsproblem som måste lösas, men det betraktar vi inte som en depåfråga.

Säkerhetsexemplar av mikrofilm bör av säkerhetskäl aldrig förvaras i samma depåer som de filmade arkivhandlingarna.

Vi föreslår att förvaringen av säkerhetsexemplar av mikrofilm i huvudsak koncentreras till riksarkivet, liksom i dag. Varje landsarkiv bör dock ha ett eget klimatarkiv för de säkerhetsexemplar som man av olika skäl måste eller bör förvara hos sig. Det kan t.ex. gälla film som ingår som delar i levererade arkiv eller film som producerats av andra statliga arkivmyndigheter.

Riksarkivet har framfört som en utvecklingstanke för framtiden att alla mellankopior av den mest efterfrågade mikrofilmen vid de statliga arkivmyndigheterna samlas hos SVAR i Ramsele. Syftet skulle vara både att avlasta landsarkiven och att förbättra servicen för forskare. Såvitt vi kan bedöma borde en sådan filmdepå innebära en avsevärd rationalisering av arkivmyndigheternas mikrofilmhanteringen. Vi lämnar inget förslag i denna fråga men förutsätter att riksarkivet utreder saken vidare.

Spelfilm (kinematografisk film) som ingår i myndigheternas arkivbildning avlämnas normalt i ett exemplar till arkivmyndigheten. Vi föreslår att förvaringen av spelfilm koncentreras till riksarkivet. Motivet är främst att arkivmyndigheternas totala spelfilmbestånd är så litet att det vore orationellt att organisera vård och tillhandahållande på flera ställen i landet.

Andra filmbaserade medier som t.ex. *smådia samt blad- och glasnegativ* utgör mer naturliga inslag i arkivmyndigheternas bestånd, inte minst i materialet från enskilda arkivbildare. Kunskapen om hur man förvarar och vårdar dessa medier är därför tämligen väl spridd liksom de tekniska förutsättningarna för att tillhandahålla informationen. Bildmaterial har ofta ett stort lokalhistoriskt värde som lätt går förlorat om materialet förvaras på annan ort.

Vi föreslår att filmbaserade medier som smådia, blad- och glasnegativ liksom i dag förvaras regionalt hos respektive arkivmyndighet.

Vi återkommer till resursfrågan i kapitel 8.

5 Mikrofilmning av arkivhandlingar

5.1 Direktiven

Enligt direktiven skall våra beräkningar av depåbehoven bl.a. utgå från en bedömning av vilka möjligheter det finns att minska behoven av arkivlokaler genom att systematiskt använda mikrofilm som ersättning för handlingar på papper. Kostnaderna för en sådan mikrofilmning skall vägas mot de ökade lokalkostnaderna om handlingarna bevaras.

Frågan berörs även i regeringens proposition 1989/90:72 om arkiv m.m.

5.2 Erfarenheter av mikrofilm i arkivverksamhet

5.2.1 Arkivmyndigheternas användning av mikrofilm

Mikrofilm har använts i arkivsammanhang under lång tid. Skälen för att mikrofilma var till en början att förbättra tillgängligheten till vissa svåråtkomliga arkivbestånd och att öka säkerheten för handlingar som betraktades som mer eller mindre omistliga. En alltmer frekvent användning av vissa handlingar, främst kyrkobokföringsarkiven, har därefter tvingat fram ett ökat bruk av mikrofilm för att hindra att originalhandlingarna slits ut.

Under 1950- och 1960-talen genomförde mormonkyrkan i Sverige en mikrofilmning av arkivhandlingar äldre än 70 år som var av intresse för personhistorisk forskning. Närmare 63 000 filmrullar producerades, varav drygt 16 000 rullar omfattar kyrkoboksmaterial. Själva kamerafilmen till denna s.k. mormonfilm, som är utförd på 35 mm rullfilm, förvaras i Salt Lake City, Utah. En kopia i generation 2 skänktes till svenska staten och förvaras nu i riksarkivet. Delar av den har kopierats för framställning av bruksexemplar.

Mikrofilmning sker vid riksarkivet och i begränsad omfattning vid landsarkiven i Visby, Göteborg och Härnösand samt vid stadsarkivet i Malmö. Vid landsarkivet i Östersund och stadsarkivet i

Stockholm pågår mikrofilmning i samverkan med mormonkyrkan.

Under 1980-talet fick mikrofilmen sitt genombrott som ett medium att sprida arkivinformatiön. Den distribution av mikrokort som sker via Svensk Arkivinformation (SVAR) har här haft en avgörande betydelse. SVAR är en byrå inom riksarkivet med uppgift att tillgängliggöra arkivmaterial för forskning och undervisning genom produktion, försäljning och uthyrning av mikrofilmkopior (mikrokort) av arkivhandlingar. Verksamheten, som delvis finansieras med intäkter, är för närvarande förlagd till Ramsele och Junsele i Västernorrlands län samt till Klimpfjäll i Västerbottens län.

SVAR säljer årligen ca 200 000 mikrokort, företrädesvis till olika forskningsinstitutioner och bibliotek. Genom låneavtal med främst folkbiblioteken lånar SVAR dessutom ut mikrokort motsvarande närmare ca 190 000 originalvolymen per år till enskilda låntagare runt om i landet. Utöver mikrokorten från SVAR har biblioteken en egen låneverksamhet med 35 mm rullfilmskopior av mormonfilmen. Där ingår handlingar som SVAR ännu inte kan tillhandahålla på mikrokort.

SVAR har också en egen forskarsal i Ramsele där man betjänar ca 1 300 forskare per år med mikrokort motsvarande uppskattningsvis 13 000 originalvolymen.

Antalet originalvolymen som lånas ut vid de statliga arkivmyndigheterna (exklusive fjärrlån och skriftliga förfrågningar) uppgår till ca 210 000 per år, varav ca 40 000 vid riksarkivet och drygt 170 000 vid landsarkiven. Vissa kategorier av handlingar i landsarkivens bestånd stängs dock för användning på grund av risk för förslitning av handlingarna, och forskarna får i stället nyttja mikrofilm. Under 1991 kommer alla landsarkiv samt stadsarkiven i Stockholm och Malmö att få sina folkbokföringshandlingar fram till 1860 – i vissa fall till ca 1895 – på mikrokort som kan brukas i forskarsalarna.

Vi kan konstatera att dagens forskning i arkiv i stor utsträckning bedrivs med hjälp av mikrofilmkopior och inte genom studier av originalhandlingar. Det är dock bara en mindre del av arkivmyndigheternas totala bestånd som berörs, främst kyrkoarkiven. Användningen av mikrofilm har inneburit att arkivinformatiön fått en större geografisk spridning, och forskningen kan därför utföras på många fler platser än i arkivmyndigheternas forskarsalar. Trots detta har antalet forskare som besöker riksarkivet och landsarkiven inte minskat nämnvärt.

5.2.2 Mikrofilmen som arkivhandling

Vissa statliga myndigheter började under 1970- och 1980-talen att själva mikrofilma sitt arkivmaterial. Syftet var att rationalisera

hanteringen av handlingar, och mikrofilmningen åtföljdes oftast av en utgallring av de filmade dokumenten. Även datorframställd mikrofilm, s.k. COM-film, började produceras. Exempel på myndigheter där delar av arkivbildningen i dag sker i form av mikrofilm är arbetsmarknadsstyrelsen (arbetsmarknadsstatistik), arbetarskyddsstyrelsen (arbetsskadeanmälningar och arbetsskadeutredningar), luftfartsverket (certifikat och ritningar) och vägverket (konstruktionsritningar). Inom den kommunala sektorn har en omfattande mikrofilmning av sjukvårdens patientjournaler genomförts sedan slutet av 1970-talet. Även de kommunala byggnadsnämndernas ritningar mikrofilmats i stor omfattning.

För statliga myndigheter fordras alltid ett gallringsbeslut av regeringen eller riksarkivet för att de arkivhandlingar som mikrofilmats skall få utgallras efter genomförd filmning. Riksarkivet har i författning (KRFS 1982:1) reglerat såväl framställningen som handhavandet av den mikrofilm som används för arkivändamål. Statens provningsanstalt har på riksarkivets initiativ sammanställt en handbok i anslutning till dessa regler, Mikrofilm som arkivhandling. Handbok med praktiska råd (SP-RAPPORT 1988:48).

Även legalitetsaspekten på mikrofilm som ersättning för originalhandlingar har uppmärksammats. Det är inte självklart att en mikrofilm har samma rättsliga värde som ett dokument på papper i original. I Sverige liksom i många andra länder tillämpas fri bevisprövning, vilket innebär att rätten i varje enskilt fall avgör vad den kan godta som bevismaterial och vilken vikt den vill tillmätta detta material. Det finns i Sverige en mikrofilmverksamhet där det ställs krav som tar hänsyn även till legalitetsaspekten, nämligen ersättningsmikrofilmning av ekonomiska redovisningshandlingar i enskild verksamhet. Kraven utformas av skattemyndigheterna i samband med att de lämnar medgivande enligt bokföringslagen (1976:126) att ersätta originalverifikationer med mikrofilm.

5.3 Förutsättningar för mikrofilmning

Kostnaderna för en mikrofilmning beror till stor del på valet av filmmetod, vilket i sin tur styrs av förlagornas fysiska skick och format. Den effektivaste och billigaste metoden vid större dokumentmängder är filmning på 16 mm rullfilm med rotationskamera kombinerad med datorstödd återsökning. För bundet material eller när förlagorna är skadade eller svårlästa fordras planetariska kameror som är betydligt långsammare. Även med en planetarisk kamera är det ibland nödvändigt att skära upp bundna volymer för att texten närmast ryggen i banden skall kunna filmas.

När förlagorna är dåliga kan det bli aktuellt att använda 35 mm film för att få en acceptabel bildkvalitet. Denna film måste först konverteras till 16 mm innan den kan nyttjas som underlag för framställning av mikrokort, t.ex. för distribution via SVAR.

Rotationskameror kan användas till förlagor av olika format, men det är en fördel om formatet är enhetligt. År 1947 ändrades standarden för pappersformat från folio till nuvarande A 4. Många statliga myndigheter använde dock det äldre formatet långt in på 1950-talet. En del myndigheter nyttjade även specialformat vid sidan av folio och A 4 för vissa typer av handlingar. Det var först under 1970-talet som A 4-formatet blev helt dominerande i myndigheternas arkivbildning.

Kostnaderna för mikrofilmning kan minskas betydligt om förlagorna anpassas för filmning redan när de framställs. Det är därför lättare att uppnå lönsamhet när mikrofilmningen sker i direkt anslutning till dokumentproduktionen hos en arkivbildande myndighet, och helst då som ett led i myndighetens handläggning. Enligt uppgift från statskontoret kan en anpassning av handläggningsrutinerna medföra att prepareringskostnaden minskar med upp till 60 %. Den datorframställda mikrofilmen (COM-filmen) har här en fördel. I och med att den produceras direkt från den digitalt lagrade informationen i datorn fordras ingen preparering av förlagor.

I bilaga 4:2 finns en kortfattad teknisk beskrivning över filmformat, filmtyper, kameror m.m.

5.4 Våra överväganden och förslag

Våra undersökningar visar att det för närvarande inte finns några ekonomiska fördelar i en omfattande ersättningsfilmning av det arkivmaterial som förvaras hos de statliga myndigheterna. Möjligtvis kan kostnaderna på mycket lång sikt bli ungefär desamma som vid traditionell arkivförvaring. Osäkerheten i en sådan kalkyl är dock mycket stor. I bilaga 4:2 redovisar vi ett underlag för kostnadsberäkningar.

En selektiv ersättningsfilmning i myndigheternas arkivbestånd kan i vissa fall vara lönsam, och det även på kort sikt. I första hand rör det sig om handlingar som passar för rotationskamera och som normalt drar stora kostnader att bevara och hålla tillgängliga i original, t.ex. handlingar som är upprättade på skrivmateriel av dålig kvalitet eller som är utsatta för hårt slitage genom en relativt lång hanteringstid i förvaltningsarbetet. Utifrån uppgifter från ett urval myndigheter uppskattar vi att det finns mellan 5 000–10 000 hyllmeter handlingar av detta slag vid de statliga myndigheterna, utöver vad som mikrofilmats i dag. Att mikrofilma och därefter utgallra dessa handlingar tar dock så lång tid att det endast marginellt påverkar arkivmyndigheternas behov av depåutrymmen under 1990-talet.

Datalistor som skall bevaras för framtiden tas normalt ut på arkivbeständigt papper. I vissa fall används COM-film. Vi beräknar utifrån mätningar vi låtit genomföra att utdatalistorna på papper

för närvarande motsvarar ca 5 % av den årliga arkivtillväxten efter gallring hos de statliga myndigheterna. Under förutsättning att datalistornas andel av myndigheternas arkivtillväxt blir konstant under 1990-talet innebär det totalt ca 8 000 hyllmeter fram till år 2000, varav ca 2 000 hyllmeter vid centrala myndigheter och ca 6 000 hyllmeter vid regionala och lokala myndigheter.

En ökad användning av COM-film skulle förbättra de statliga myndigheternas möjligheter att själva förvara 1990-talets arkivtillväxt, vilket i sin tur minskar deras behov av att lämna handlingar till arkivmyndigheterna. Leveransbehoven av mikrofilm till arkivmyndigheterna skulle dock, enligt vår bedömning, inte påverkas märkbart under 1990-talet, eftersom den utdata som tas ut som COM-film kan antas ha betydelse för det löpande arbetet hos myndigheterna in på 2000-talet.

Vi föreslår att utdata från datorer regelmässigt bevaras som COM-film i stället för på papper. Detta kan ske t.ex. genom att myndigheterna utnyttjar servicebyråer. Riksarkivet bör genom särskilda direktiv från regeringen få klarlagt vilka förutsättningar som bör gälla för ett genomförande. Bland annat måste hänsyn tas till föreskriften i 14 § datalagen (1973:289) om myndigheternas dokumentationsskyldighet av de ADB-upptagningar som man använder för handläggningen av mål eller ärenden. Upptagningarna skall tillföras dessa mål eller ärenden i läsbar form om inte särskilda skäl föranleder annat.

Det arkivmaterial som vi bedömer som mest angeläget att mikrofilma är 1900-talets folkbokföringshandlingar. Frågan aktualiserade i samband med att regeringen fattade beslut om förvaringen av kyrkobokföringsarkiven efter folkbokföringsreformen den 1 juli 1991, och det uppdrogs då åt oss att lämna förslag till en plan för mikrofilmning av lämpliga delar av detta material (se bilaga 2). Vi återkommer till folkbokföringshandlingarna i kapitel 6.

6 Folkbokföringshandlingar

6.1 Regeringens beslut

I regeringens beslut den 26 april 1990 att folkbokföringshandlingarna skall överföras från pastorsämbetena till landsarkiven (se bilaga 2) anges som utgångspunkter för vårt utredningsarbete bl.a.

- att vi bör beakta det behov av depåer, personal och övriga resurser som ett överförande medför

- att vi bör utgå från att folkbokföringshandlingarna skall förvaras under former som tillgodoser de generella kraven på säkra lokaler, tillgänglighet, vård och sekretesskydd

- att en ändamålsenlig och rationell hantering kan kräva att materialet hålls samman i relativt stora enheter

- att kyrkans behov av uppgifter av kyrklig karaktär i de nuvarande kyrkoböckerna också måste tillgodoses efter förändringen av folkbokföringens organisation

- att vi bör lämna förslag till en plan för mikrofilmning av lämpliga delar av folkbokföringshandlingarna

- att vi bör utgå från att kostnaderna för mikrofilmning och överförande av folkbokföringshandlingarna skall rymmas inom den medelsram för folkbokföringsreformen om 250 milj.kr. per år som riksdagen godkänt

- att vi bör samråda med riksskatteverket vid utarbetande av förslag om mikrofilmning och överförande av folkbokföringshandlingarna

- att vi bör lämna ett förslag där takten i genomförandet styrs av de ekonomiska förutsättningarna.

Regeringen grundar sitt beslut på en promemoria om den framtida förvaringen av kyrkobokföringsarkiv som lämnades den 25 maj 1989 av organisationskommittén för folkbokföringen (Fi 1988:02). Promemorian jämte remissvar och två skrivelser från Samhall Kalmarsund har överlämnats till oss genom ett regeringsbeslut den 17 maj 1990 (se bilaga 3d).

6.2 Överföring till landsarkiven

Av tabell 3 i kapitel 3.5.1 framgår att totalt 19 700 hyllmeter folkbokföringshandlingar bör föras över till landsarkiven. Handlingarna är i dag utplacerade på ca 1 450 pastorsexpeditioner runt om i landet. Som regel har handlingar fram till ca 1895 överlämnats till landsarkiven. För landsarkivet i Uppsala går dock gränsen kring 1860–1870. Det finns också ca 20 församlingar inom Uppsala landsarkivdistrikt som genom dispens har kvar allt sitt material.

Organisationskommittén för folkbokföringen har i sin promemoria till regeringen föreslagit en övergångstid på 10 år för överlämnandet från pastorsämbetena. Riksarkivet har i sitt yttrande över promemorian pekat på de risker för handlingarnas säkerhet som kan uppstå om övergångsperioden blir för lång. Vi delar riksarkivets uppfattning och utgår från att depåutrymmen och andra resurser för att ta emot folkbokföringshandlingarna behöver tillskapas hos landsarkiven under 1990-talet.

Pastorsämbetena upphör att vara folkbokföringsmyndigheter den 1 juli 1991. För att de skall kunna behålla folkbokföringshandlingar under en övergångsperiod måste det, enligt organisationskommittén för folkbokföringen, finnas stöd i författning. Organisationskommittén har också redovisat ett förslag till författningsreglering av den framtida förvaringen av kyrkoarkiven (SOU 1990:109 Författningsförslag med anledning av ny folkbokföringsorganisation m.m.). Remissbehandling av förslaget pågår, och vi tar därför inte upp den frågan i våra överväganden.

Landsarkiven har ett väl fungerande samarbete med pastorsämbetena som det är viktigt att bibehålla och utveckla under den period då folkbokföringshandlingarna överlämnas. Det finns frågor av rent arkivteknisk natur, t.ex. om förtecknande och gallring av handlingar, som bara kan lösas lokalt. Även förändringar i kyrkans organisation som följer av folkbokföringsreformen kan få konsekvenser som kräver olika lösningar i olika landsarkivdistrikt. Det är därför naturligt att landsarkiven bör ha ett avgörande inflytandet över hur överlämnandet organiseras. Vi föreslår att respektive landsarkiv svarar för det praktiska genomförandet i samråd med berörda pastorsämbeten.

Från såväl tillgänglighets- som bevarandesynpunkt är det av största vikt att en stor del av det tillkommande folkbokföringsmaterialet mikrofilmas. Vi föreslår att riksarkivet tillsammans med landsarkiven får ansvaret för att en sådan mikrofilming genomförs.

Vid våra kontakter med riksskatteverket har framkommit att det inom den medelsram som regeringen angivit (se kapitel 6.1) inte finns något utrymme för att överföra eller mikrofilma folkbokföringshandlingarna. Vi har i en särskild skrivelse den 19 december 1990 gjort regeringen uppmärksam på situationen.

Den reviderade medelsramen för folkbokföringsreformen är enligt regeringens budgetproposition (1990/91:100) 308,6 milj.kr. för budgetåret 1991/92.

6.3 Behovet av resurstillskott

6.3.1 Tidigare beräkningar

Organisationskommittén för folkbokföringen har beräknat kapitalkostnaderna för överföringen av folkbokföringshandlingar till ca 27 milj.kr. och de årliga driftskostnaderna för hanteringen vid landsarkiven till ca 20 milj.kr. (1987/88 års pris- och löneläge). Riksarkivet har gjort en reviderad beräkning i december 1990.

På uppdrag av organisationskommittén för folkbokföringen har riksarkivet beräknat kostnaderna för att mikrofilma delar av folkbokföringsmaterialet till totalt ca 102 milj.kr., varav ca 8,9 milj.kr. är investeringskostnader och ca 93 milj.kr. driftkostnader (1988 års pris- och löneläge).

6.3.2 Våra bedömningar

Vi har valt att redovisa våra bedömningar av kostnaderna för övertagandet av folkbokföringsmaterialet enligt följande uppdelning:

Kostnader av engångskaraktär

- transporter och resor
- inredning och utrustning
- mikrofilmning

Långsiktiga resurstillskott

- personal
- expenser m.m.
- lokaler

Genomgående anges kostnaderna i 1990 års pris- och löneläge.

Kostnader av engångskaraktär

1. Transporter och resor

Kostnaderna för transporter av folkbokföringshandlingarna till landsarkiven uppskattar vi utifrån vad organisationskommittén för folkbokföringen angett till 5 milj.kr.

De delar av folkbokföringsmaterialet som skall mikrofilmas kommer att transporteras till landsarkiven via en eller flera produktionsenheter för filmning. Merkostnaden för transporter av detta slag kan uppskattas till 3 milj.kr.

I samband med leveranserna behöver personal från landsarkiven besöka varje pastorsämbete åtminstone en gång. Resekostnaderna för dessa besök kan uppskattas till 1 milj.kr.

2. Inredning och utrustning

Vi uppskattar kostnaderna för inredning och utrustning till 15 milj.kr.

3. Mikrofilmning

Förslag om mikrofilmning av folkbokföringshandlingar har lämnats av riksarkivet på uppdrag av organisationskommittén för folkbokföringen samt av länsstyrelsen i Västernorrlands län och Samhall Kalmarsund.

Riksarkivets förslag innebär att drygt hälften av de handlingar som överlämnas till landsarkiven mikrofilmas av riksarkivet inom ramen för ett särskilt projekt. Ledningen för projektet föreslås förläggas till riksarkivets SVAR-byrå, medan själva filmningen utförs vid ett antal produktionsenheter utplacerade i olika delar av landet. Under första halvåret 1991 etablerar SVAR en ny produktionsenhet för mikrofilmning i Fränsta i Ånge kommun.

Förslaget från länsstyrelsen i Västernorrland omfattar samma handlingar som riksarkivets förslag, men i stället för decentraliserade produktionsenheter föreslås att all mikrofilmning koncentreras till Ljungaverk i Ånge kommun.

Samhall lämnade sitt förslag till finansdepartementet, och det kom därför inte att behandlas av organisationskommittén. Förslaget har formen av en offert och avser enbart de personakter som förts av pastorsämbetena sedan 1947.

Vi utgår från att riksarkivet senare inhämtar konkurrerande anbud på den filmning som kommer att läggas ut och att utvärderingen av dessa får utgöra grund för avvägningen mellan egna och köpta tjänster och var produktionen skall förläggas.

När det gäller omfattningen på de folkbokföringshandlingar som bör mikrofilmas har vi ingen annan uppfattning än den riksarkivet framfört. Det innebär att drygt 11 000 hyllmeter av de folkbokföringshandlingar som överförs till landsarkiven bör mikrofilmas. Utifrån underlag från riksarkivets SVAR-byrå uppskattar vi kostnaderna för att genomföra denna mikrofilmning till totalt ca 88,2 milj.kr.

Till detta kommer den mikrofilmning av folkbokföringshandlingar från Stockholms församlingar (33 stycken) under perioden 1880 t.o.m. 1947, som Stockholms Församlingsdelegerade bedriver sedan ett antal år tillbaka. Både i riksarkivets förslag till mikrofilmning och i förslaget från Västernorrland förutsätts att den-

na verksamhet fortgår vid sidan av annan filmning. De församlingsdelegerade upphör som självständigt kyrkokommunalt organ den 1 januari 1992. Man räknar dock med att den pågående mikrofilmningen av handlingar t.o.m. 1947 hinner slutföras innan dess.

Folkbokföringsrutinerna i församlingarna inom Stockholms stad skiljer sig i vissa avseenden från landet i övrigt. Det finns därför mycket som talar för att filmverksamheten i Stockholm bör utsträckas till att även omfatta handlingar efter 1947. Driftkostnaderna för en sådan mikrofilmning uppgår enligt underlag från Stockholms Församlingsdelegerade till totalt ca 5,1 milj.kr. fördelade på 5 år. Som naturlig ny huvudman för filmningen ser vi stadsarkivet i Stockholm i egenskap av landsarkiv.

Mikrofilmningen av Stockholms folkbokföringshandlingar har hittills genomförts som en kyrkokommunal angelägenhet och inte som en del i kyrkans uppdrag att sköta folkbokföringen. Äganderätten till den mikrofilmtrustning som använts och till den mikrofilm som producerats tillfaller, enligt vad vi erfarit, de enskilda församlingarna när Stockholms Församlingsdelegerade upphör. Vid samtal med de församlingsdelegerade har framkommit att församlingarna är beredda att mot en viss ekonomisk ersättning överlåta både mikrofilmen (kamerafilmen) och filmtrustningen till staten.

Vi föreslår att staten senast den 1 januari 1992 övertar dels den mikrofilm över folkbokföringshandlingar t.o.m. 1947 som producerats av Stockholms Församlingsdelegerade, dels den mikrofilmtrustning som använts vid filmningen. Riksarkivet bör få i uppdrag att snarast ta upp förhandlingar med Stockholms Församlingsdelegerade.

Långsiktiga resurstillskott

1. Personal

Folkbokföringshandlingarna medför en extrem arbetsbelastning i förhållande till andra arkivbestånd. Det är det mest efterfrågade materialet hos arkivmyndigheterna, och dessutom tillförs landsarkiven arbetsuppgifter som delvis är helt nya. Den handläggning i anslutning till folkbokföringshandlingarna som kyrkan i dag ombesörjer måste i framtiden skötas av landsarkiven när ärendena avser handlingar från tiden före 1 juli 1991.

Organisationskommittén för folkbokföringen har beräknat att det fordras ett personaltillskott om 87,5 årstjänster vid landsarkiven. Riksarkivet har därefter i december 1990 angivit behovet till 66 årstjänster, under förutsättning att delar av folkbokföringsmaterialet mikrofilmats före överlämnandet och att viss datorutrustning m.m. tillförs landsarkiven.

Vi gör följande bedömning:

Antalet framställningar till landsarkiven om folkbokföringsuppgifter i samband med bouppteckningsutredningar och andra legala ärenden, t.ex. gravrätter och uppgifter om svenska emigranter, kan uppskattas till mellan 20 000 och 25 000 per år under 1990-talet. De enskilda medborgarnas möjligheter att bevaka sin rätt i samband med dessa ärenden blir i hög grad beroende av om landsarkiven kan lämna samma service som kyrkan ger i dag.

I och med att landsarkiven tar över modernt folkbokföringsmaterial som fortfarande är aktuellt för rättskipningen och för förvaltningens arbete, övertar man också informationsskyldigheter och arbetsuppgifter som ligger utanför den traditionella depåfunktionen och som normalt åvilar den arkivbildande myndigheten. En sådan uppgift är att föra in kompletterande uppgifter i handlingarna. En annan uppgift är att pröva framställningar om utlämnande av folkbokföringsuppgifter, och den blir särskilt arbetskrävande för landsarkiven eftersom merparten av uppgifterna i det moderna folkbokföringsmaterialet omfattas av sekretess. Tillsammans kan dessa extra arbetsuppgifter uppskattas ha ungefär lika stor omfattning som de legala ärendena.

Även från ren arkivvårdssynpunkt är folkbokföringshandlingarna mer resurskrävande än annat material. Den frekventa användningen ute hos pastorsämbetena har många gånger slitit hårt på handlingarna och gör det nödvändigt med omfattande konserveringsinsatser för att information inte skall gå förlorad.

En mikrofilmning av delar av folkbokföringsmaterialet innebär att landsarkiven kan tillhandahålla äldre handlingar som inte omfattas av sekretess (70 års sekretessgräns) i form av mikrokort. Via distribution av riksarkivets SVAR-byrå blir dessa mikrokort också tillgängliga utanför arkivmyndigheternas forskarsalar (jfr avsnitt 5.2.1). Landsarkivens resursinsatser för tillhandahållande kan på detta sätt minskas avsevärt.

Sammantaget innebär detta att landsarkiven behöver tillföras minst 55 årsarbetskrafter under 1990-talet för att klara en författningssenlig hantering av folkbokföringshandlingarna. Det betyder lönededel motsvarande minst 15,4 milj.kr. inkl. påslag för intern administration och forskarservice. Vår beräkning är försiktig på grund av svårigheterna att mäta omfattningen av de nya arbetsuppgifterna. Vi utesluter därför inte att de 66 tjänster riksarkivet angett kan vara en riktig bedömning. Vi förutsätter att riksarkivet vid lämpliga tidpunkter följer upp och redovisar arkivmyndigheternas arbete med folkbokföringshandlingarna inkl. avstämning av resursfrågorna.

Enligt uppgift utgör den ärendehantering och de informationsuppgifter som landsarkiven övertar från kyrkan omkring 10 % av det folkbokföringsarbete som utförs i dag. Detta motsvarar enligt riksskatteverkets schablon för beräkning av personal i det nuvarande folkbokföringssystemet ca 140-150 årsarbetskrafter. Över-

föringen av folkbokföringshandlingar till landsarkiven skulle i så fall innebära en minskning med ca 85-95 årsarbetskrafter jämfört med dagens situation.

2. Expenser, telefonkostnader m.m.

En ökning av personalen vid landsarkiven innebär också att årskostnaderna för lokalvård, kontorsmateriel, telefonsamtal etc. ökar. Vi beräknar denna ökning till totalt 1,7 milj.kr.

3. Lokaler

Vi beräknar de ökade lokalkostnaderna till ca 6 milj.kr. (årskostnader).

7 Förändringar i landsarkivens organisation

7.1 Direktiven

I direktiven anges som utgångspunkt för vårt uppdrag bl.a. att vi skall pröva lämpligheten av att utbyggnaden av landsarkivens depåbehov tillgodoses genom etablering av nya landsarkiv.

Förslagen om lokalisering av nya depåer skall enligt direktiven sammanvägas

- a) behoven hos dem som använder arkiven,
- b) möjligheterna att samverka med andra arkivhuvudmän, särskilt primär- eller landstingskommuner och
- c) kostnaderna för etableringar på de orter som aktualiseras för kommittén.

Av regeringens proposition 1989/90:72 om arkiv m.m. framgår att vi också bör utreda möjligheterna att organisera en eller flera särskilda depåer för arkiv med låg användarfrekvens, där kraven på tillgänglighet är begränsade. I propositionen betonas de fördelar som skulle kunna uppnås om olika delar av den offentliga sektorn samverkar kring lokalförsörjningen.

Kommunstyrelsen i Malmö har anhållit om att Malmö stadsarkiv får statsbidrag för sin landsarkivfunktion. Regeringen har genom beslut den 3 maj 1990 överlämnat ansökan till oss (se *bilaga 3 c*).

7.2 Tidigare förslag

Arkivutredningen (ARKU) föreslår i sitt betänkande Öppenhet och minne en stegvis utbyggnad av statliga arkivdepåer baserad på länstanken, dvs. i princip ett landsarkiv per län. Utbyggnaden bör enligt ARKU utgå från den nuvarande organisationsstrukturen för de statliga arkivmyndigheterna. Tanken på en central depålösning för hela riket avvisas helt.

Även riksarkivet avvisar centrala depålösningar och menar att landsarkivorganisationen bör byggas ut. Riksarkivets förslag är att endast ett fåtal nya landsarkiv etableras under den tid som kan överblickas. För att organisationen skall bli slagkraftig bör de nya

landsarkiven omfatta minst två län, förutom i Stockholm där riksarkivet anser att stadsarkivet bör omvandlas till ett landsarkiv för Stockholms län. Nyetableringar bör ske i universitets- eller högskoleorter med hög befolkningskoncentration och goda kommunikationer.

Utgångspunkten för riksarkivets förslag är att en utbyggnad ovillkorligen fordrar ett resurstillskott.

Landsarkivarierna vid landets sju landsarkiv har i en gemensam framställan angående folkbokföringsreformen och den regional utbyggnaden av landsarkiven föreslagit att det inrättas en depå för det moderna folkbokföringsmaterialet (1895–1991) i varje residensstad som saknar landsarkiv. Depåerna kan även nyttjas för leveranser av annat modernt material och samtidigt vara en resurs för myndighetsservicen inom respektive län. För administrativt stöd och teknisk och vetenskaplig specialkunskap skulle depåerna repliera på respektive landsarkiv.

7.3 Våra överväganden och förslag

7.3.1 Allmänt

Den nuvarande indelningen i landsarkivdistrikt kännetecknas av mycket stora skillnader i underlaget för verksamheten. De minsta landsarkiven – Visby och Östersund – har endast några procent vardera av arkivmängden vid landsarkiven. De största landsarkiven – Göteborg och Uppsala – har 27 % respektive 15 % av volymen (se tabell IV.8 i bilaga 4:3).

Våra beräkningar och förslag om leveranser av arkivhandlingar till landsarkiven under 1990-talet medför att landsarkivens depåer sammantaget behöver byggas ut med ca 112 000 hyllmeter, vilket motsvarar en utökning med totalt ca 63 %. Detta inkluderar såväl folkbokföringsmaterial (se kapitel 6) som redan beslutade utbyggnader i Uppsala och Malmö (se kapitel 8.2.2).

För de två minsta landsarkiven ger leveranserna under 1990-talet ett viktigt volymtillskott för att förbättra stabiliteten i verksamheten. Utbyggnaden för dessa distrikt bör därför ske genom utökade depåer vid de två landsarkiven.

Övriga landsarkivdistrikt har en helt annan storlek. Vi har dock inte funnit några avgörande forsknings- eller kulturpolitiska motiv för att föreslå en inriktning som skulle innebära att försörjningen av arkivdepåer under 1990-talet i första hand bör ske genom en uppdelning av distrikten och etablering av nya landsarkiv. Sambandet mellan landsarkivens lokalisering och tillgängligheten till deras arkivbestånd försvagas för stora delar av det mest efterfrågade arkivmaterialet som ett resultat av den tekniska utvecklingen. Redan i dag sker tillhandahållandet av vissa arkivhandlingar i stor utsträckning via mikrofilmkopior och utanför arkivmynd-

digheternas forskarsalar, det kunde vi konstatera i avsnitt 5.2.1. Forskare och andra behöver inte i samma utsträckning som tidigare uppsöka landsarkiven för att få ta del av en handling. Både i regeringens proposition 1989/90:72 om arkiv m.m. och i den forskningspolitiska propositionen 1989/90:90 betonas att arkivmyndigheterna bör satsa på bl.a. en teknikutveckling för att ytterligare öka arkivens tillgänglighet.

Dagens landsarkiv är produkter av flera årtiondens investeringar från statens sida. Att tillskapa nya enheter fordrar extra resurstillskott bl.a. för att anskaffa nya lokaler och ny utrustning samt för administrativa tjänster av olika slag. Det är troligt att den offentliga sektorn under 1990-talet ställs inför långtgående krav på omstruktureringar och nedskärningar. Möjligheterna att finansiera ny offentlig verksamhet blir då starkt begränsade. Det framstår för oss som ytterst vanskligt att i ett sådant läge splittra arkivmyndigheternas resurser på många små organisatoriska enheter. Vi avfärdar därför en utbyggnad av landsarkivorganisationen grundad på länstanken under 1990-talet.

Det går samtidigt inte att bortse från att en samverkan med kommuner, landsting och andra arkivintressenter kan utgöra en tillräcklig bas för ett landsarkiv med förhållandevis litet distrikt. Grundförutsättningen för en sådan samverkan är dock, enligt vår mening, att det finns ett väl fungerande regionalt och lokalt samarbete som staten kan ansluta sig till och därigenom minska etableringskostnaderna.

Vi pekade tidigare på ARKUs och riksarkivets avvisande inställning till tanken på att tillgodose depåutbyggnaden genom en eller några centrala depåer för hela landet. Förslag om detta har ibland förts fram av kostnadsskäl. I likhet med ARKU och riksarkivet anser vi också att de lägre förvaringskostnaderna inte väger upp nackdelar och merkostnader för tillgängligheten för den typ av material och den efterfrågan som dominerar vid landsarkiven.

7.3.2 Etablering av nya landsarkiv

Vid våra kontakter med olika arkivintressenter runt om i landet har vi funnit ett starkt intresse för samverkan i många län. I Värmlands län, som i dag ingår i Göteborgs landsarkivdistrikt, har kommunala och enskilda arkivintressenter byggt upp en arkivinstitution i Karlstad kallad Värmlandsarkiv med landstinget som huvudman och Föreningen Värmlandsarkiv som intressentorgan och kollektiv avtalspart för de enskilda företag som deponerar sina arkiv hos Värmlandsarkiv. Det är vår bedömning att Värmlandsarkiv har en så pass omfattande och stabil verksamhet att förutsättningarna är goda för en nära samverkan med staten kring ett nytt landsarkiv. Vi föreslår därför att ett nytt landsarkivdistrikt inrättas för Värmlands län och att ett landsarkiv lokaliseras till

Karlstad. Formerna för samverkan med Värmlandsarkiv återkommer vi till i kapitel 9.

Landsarkivet i Vadstena är för närvarande fullt utnyttjat och kan inte utan utbyggnad ta emot beräknade leveranser under 1990-talet. En plan för fortsatt uppbyggnad av de gamla slottsval-larna i Vadstena för depåändamål föreligger sedan planeringen av den första etappen som genomfördes i början av 1980-talet. En fullständig återuppbyggnad av vallarna har också varit ett starkt önskemål från antikvariskt håll.

Samtidigt har såväl smålandslänen som riksarkivet pekat på Vadstenas ocentrala läge och distriktets stora utbredning. Förslag om ett smålandsarkiv har därför förts fram från flera intressenter. Såväl Kalmar, Växjö och Jönköping har nämnts som lämpliga lokaliseringsorter. Det nuvarande arkivbeståndet i Vadstena omfattar 26 000 hyllmeter varav ca 10 000 från Östergötlands län, ca 7 000 från Jönköpings län och resterande ca 9 000 från Kronobergs och Kalmar län. En etablering av ett smålandsarkiv som omfattar Jönköping, Kronoberg och Kalmar län skulle med hänsyn till denna fördelning av depåmaterialet innebära mycket stora ingrepp i landsarkivet i Vadstena. Mer lokaler skulle friställas än vad som motiveras för att ta emot folkbokföringsmaterialet och tillväxten under 1990-talet.

Vi har därför övervägt ett alternativ med ett landsarkiv för syd-östra Sverige som omfattar Kronobergs och Kalmar län inom Vadstena nuvarande distrikt och Blekinge län inom Lunds landsarkivdistrikt. Ett landsarkiv för dessa län skulle få en lämplig storlek och medföra en avlastning av Lund och Vadstena som kan utnyttjas för att ta emot 1990-talets leveranser. Det finns i dag inte tillräckligt underlag för att ta slutlig ställning, men vi bedömer de långsiktiga fördelarna med ett landsarkiv för sydöstra Sverige så stora att vi avstyrker en utbyggnad i Vadstena innan frågan är avgjord.

I Jönköpings län finns långtgående planer på ett arkivförbund inom vilket ett trettiotal myndigheter och institutioner samverkar för att förbättra sin arkivvård och öka tillgängligheten till arkiven. Den bärande tanken bakom förbundet är möjligheterna att samutnyttja den kompetens som medlemmarna besitter inom skilda områden. I länet finns stora statliga arkivbestånd, bl.a. Göta hovrätts arkiv som vi behandlat i avsnitt 4.2. Där finns också många s.k. typarkiv hos rättsvårdande myndigheter. Typarkiven är ett urval på riks nivå av sådana arkiv som kan komma att bevaras intakta för framtiden.

Umeå universitetet har inom sin organisation skapat en institution kallad Forskningsarkivet. Syftet är att erbjuda forskningen och utbildningen vid universitetet arkivinformation på moderna medier som mikrofilm och optiska diskar. Verksamheten, som i vissa stycken är en förlängning av arkivmyndigheternas forskarsalar, har blivit allt viktigare för universitetets forskare. Tillsam-

mans med bl.a. kommun och landsting planerar universitetet att skapa en samordnad arkivmiljö i Umeå där Forskningsarkivet utgör en central del. Vi har uppfattat att det är ett starkt önskemål från Forskningsarkivets sida att i ökad omfattning kunna anskaffa mikrofilm för att utveckla verksamheten.

Vi bedömer inte tiden som mogen att ge förslag om samverkan med intressenterna i Jönköpings och Västerbottens län. Landsarkiven bör i stället ges möjligheter att själva finna formerna för det framtida samarbetet med andra regionala arkivintressenter. Det är rimligt att tänka sig att landsarkiven på sikt kan utveckla lokala depåfunktioner inom sina distrikt.

7.3.3 Stadsarkiven i Stockholm och Malmö

Förslag om att omvandla *Stockholms stadsarkiv* till ett landsarkiv för Stockholms län har framförts i flera sammanhang, bl.a. av ARKU. Det finns mycket som talar för en sådan lösning: Uppsala är det största landsarkivdistriktet och behöver avlastas, Stockholms län är det befolkningsrikaste länet i landet, myndighetsstrukturen i länet avviker från andra län i distriktet, Stockholms stadsarkiv har redan i dag ett bestånd av statliga handlingar (ca 20 000 hyllmeter) som motsvarar ett medelstort landsarkiv.

Vi har övervägt möjligheterna att skapa ett landsarkiv för östra Svealand som omfattar Stockholms och Södermanlands län. Uppsala landsarkiv förvarar i dag ca 4 800 hyllmeter handlingar från Stockholms län (exkl. Stockholms stad) och ca 3 600 hyllmeter från Södermanlands län. Det har dock visat sig att Södermanlands län i arkivhänseende har mer gemensamt med andra angränsande län än Stockholms län. Vi väljer därför att föreslå att Stockholms län bryts ut ur Uppsala landsarkivdistrikt och bildar ett eget distrikt.

En naturlig utgångspunkt för ett landsarkivdistrikt för Stockholms län, och den minsta förändringen i förhållande till dagens situation, är att Stockholms stadsarkiv kvarstår som en kommunalrättsligt reglerad förvaltning med statliga uppgifter. Vi är överens med arkivnämnden i Stockholms stad om detta. Vårt förslag blir därmed att stadsarkivets nuvarande landsarkivfunktion utökas till att omfatta hela Stockholms län.

Vi återkommer till formerna för samverkan med stadsarkivet i Stockholm i kapitel 9.

Malmö stadsarkiv, som är landets äldsta stadsarkiv, har under lång tid förvarat även statliga handlingar. Verksamheten finansieras helt med kommunala medel. Malmö kommun har hemställt hos regeringen om statsbidrag dels för stadsarkivets landsarkivfunktion, dels för kommunens eventuella kostnadsökningar om man utses till intensivdataområde.

Malmö stadsarkiv är en väl integrerad del i dagens landsarkivorganisation. Den statliga arkivverksamheten i Malmö kommun är emellertid av så liten omfattning att det finns anledning att överväga om den motiverar ett eget landsarkiv. Från användarsynpunkt finns det å andra sidan fördelar med en sammanhållen depå för statligt och kommunalt arkivmaterial från Malmö kommun.

Vårt förslag är att landsarkivfunktionen vid Malmö stadsarkiv upphör och att Malmö kommun inlemmas i Lunds landsarkivdistrikt. Malmö stadsarkiv bör dock kvarstå som en fristående depå under landsarkivet i Lund. Kostnaderna för detta kommer vi att redovisa i en särskild skrivelse till regeringen. Hur tillkommande leveranser från statliga myndigheter med Malmö kommun som verksamhetsområde skall fördelas mellan olika depåer förutsätter vi avgörs av landsarkivet efter samråd med Malmö stadsarkiv.

Frågan om intensivdataområden har vi berört i kapitel 3.4.

7.4 Den framtida landsarkivorganisationen

Våra förslag till förändringar av landsarkivens distriktsindelning och till etableringar av nya landsarkiv innebär följande:

Landsarkiv	Nuvarande organisation	Föreslagen organisation	
		Alternativ A (huvudalternativ)	Alternativ B
Uppsala	Stockholms (exkl. Stockholms stad), Uppsala, Södermanlands, Örebro, Västmanlands och Kopparbergs län	Uppsala, Södermanlands, Örebro, Västmanlands och Kopparbergs län	D:o
Stockholms stadsarkiv	Stockholms stad	Stockholms län	D:o
Vadstena	Östergötlands, Jönköpings, Kronobergs och Kalmar län	Östergötlands och Jönköpings län	Östergötlands, Jönköpings, Kronobergs och Kalmar län
Lund	Blekinge, Kristianstads, Malmöhus (exkl. Malmö kommun) och Hallands län	Kristianstads, Malmöhus och Hallands län	Blekinge, Kristianstads, Malmöhus och Hallands län
Malmö stadsarkiv	Malmö kommun	-	D:o
Sydöstra Sverige	-	Kronobergs, Kalmar och Blekinge län	-

Visby	Gotlands län	D:o	D:o
Göteborg	Göteborgs och Bohus, Älvsborgs, Skara- borgs och Värmlands län	Göteborgs och Bohus, Älvs- borgs och Skaraborgs län	D:o
Karlstad	-	Värmlands län	D:o
Härnösand	Gävleborgs, Väster- norrlands, Väster- bottens och Norr- bottens län	D:o	D:o
Östersund	Jämtlands län	D:o	D:o

8 Tillkommande resursbehov vid de statliga arkivmyndigheterna under 1990-talet

8.1 Avgränsningar

I kapitel 6 har vi redovisat behovet av resurser för en överföring av folkbokföringshandlingar från kyrkan till landsarkiven. I detta kapitel redovisar vi behovet av resurstillskott vid de statliga arkivmyndigheterna – riksarkivet och landsarkiven – för att klara övertagandet av övrigt arkivmaterial under 1990-talet. För landsarkiven tillkommer vissa kostnader för de organisationsförändringar vi redovisat i kapitel 7. Dessa kostnader kan först anges efter förhandlingar med berörda kommuner m.fl.

Om inget annat anges avser alla kostnader 1990 års priser och alla lönebelopp 1990 års löneläge inkl. lönekostnadspålägg.

I bilaga 5 finns en sammanställning över olika schabloner som vi nyttjat i betänkandet. Vi hänvisar till den i de fall våra beräkningsgrunder inte särskilt anges i texten.

De förslag till förändringar inom den statliga verksamheten som regeringen nyligen förelagt riksdagen (prop. 1990/91:87 och prop. 1990/91:100) har, som vi tidigare påpekat i kapitel 3.3.3, inte kunnat beaktas i vårt arbete. Sammantaget kan det bli stora mängder handlingar som måste tas om hand av arkivmyndigheterna när statliga verksamheter upphör eller överförs till statligt ägda bolag. Vi förutsätter att riksarkivet senare redovisar de behov av depåutrymme och övriga resurser som uppstår vid riksarkivet och landsarkiven till följd av dessa förändringar.

8.2 Arkivlokaler

8.2.1 Riksarkivet

Depåutrymmen för konventionella handlingar

Riksarkivet disponerar ca 130 000 hyllmeter depåutrymme för konventionella arkivhandlingar, fördelade på huvuddepån i Marieberg i Stockholm (ca 80 000 hyllmeter) samt nio stycken obe-

mannade depåer av skiftande kvalitet runt om i staden (ca 50 000 hyllmeter). Det är i dag fullt i samtliga utrymmen.

Tabell 5. Uppskattat tillkommande behov av depåutrymme för pappershandlingar i riksarkivet under 1990-talet

(Hyllmeter)

Statliga myndigheter	Leveransbehov Enskilda arkiv	Summa	Avgår Accessions- utrymmen	Övergång till COM-fiche för utdata	Behov av depåutrym- me under 1990-talet
19 000	7 000	26 000	-	2 000	24 000 ¹⁾

Not: ¹⁾ Exkl. leveranser mot särskild ersättning, t.ex. 10 000 hyllmeter från statistiska centralbyrån och 3 000 hyllmeter från statens järnvägar (se bilaga 4:1 punkt 1).

Anmärkning: Uppgifterna om leveransbehov är hämtade ur tabell 2 (statliga myndigheter) och från kapitel 3.6.2 (enskilda arkiv). Uppgiften om COM-fiche är hämtad från kapitel 5.4.

Byggnadsstyrelsen och riksarkivet utreder möjligheterna att skaffa en större samlad depå för riksarkivet som kan dels rymma den angivna tillväxten, dels ersätta de befintliga depåer som bör avvecklas. Ett flertal alternativa lösningar har studerats, både i anslutning till huvuddepån i Marieberg och på andra platser inom Stockholmsområdet. Ett förslag kommer att redovisas till regeringen senast under budgetåret 1991/92.

De ökade hyreskostnaderna kan vid nybyggnadsalternativ beräknas till ca 7 milj.kr. per år. Vi utgår då från att det utöver 1990-talets leveranser behövs anskaffas minst 17 000 hyllmeter som ersättning för externa depåer som avvecklas.

Depåutrymmen för teknikberoende medier

I riksarkivets huvuddepå i Marieberg förvaras ADB-upptagningar (exemplar 1) samt ljud- och videoupptagningar. Säkerhetskopior av ADB-upptagningar (exemplar 2) förvaras i ett klimatarkiv vid landsarkivet i Härnösand.

Riksarkivet saknar för närvarande godtagbara förvaringsutrymmen för mikrofilm och hyr plats i vattenfalls klimatarkiv i Räcksta. Närmare uppgifter om riksarkivets filmbestand finns i bilaga 4:3.

Regeringen har genom beslut den 12 juli 1990 uppdragit åt byggnadsstyrelsen att bygga om en del av berggrummet i riksarkivets huvuddepå till arkivlokal för teknikberoende medier. Den nya lokalen beräknas täcka 1990-talets leveransbehov av både elektromagnetiska databärare (ADB-band, ljudband, videoband) och mikrofilm. Det enda behov som kvarstår att tillgodoses är en

komplettering av inredningen i magnetbandsarkivet vid landsarkivet i Härnösand för riksarkivets säkerhetskopior av ADB-upptagningar. Kostnaden för detta ingår i vår uppskattning av tillkommande medelsbehov för inredning i tabell 9 (kapitel 8.5.1).

8.2.2 Landsarkiven

Depåutrymmen för konventionella handlingar

Landsarkiven förvarar i dag totalt ca 178 000 hyllmeter konventionella handlingar i sina depåer (se bilaga 4:3). Behovet av utökade depåutrymmen uppgår till drygt 112 000 hyllmeter under 1990-talet inkl. folkbokföringshandlingar som vi behandlat i kapitel 6.

I tabell 6 redovisas depåbehoven uppdelade på nuvarande landsarkivorganisation resp. föreslagen organisation (huvudalternativet). Av bilaga 4:3 framgår hur uppgifterna i tabellen beräknats.

Tabell 6. Uppskattat tillkommande behov av depåutrymme för pappershandlingar vid landsarkiven under 1990-talet
(Hyllmeter)

Landsarkivdistrikt	Behov av depåutrymmen under 1990-talet Nuvarande organisation	Föreslagen organisation
Uppsala	45 200	32 200
Stockholms stadsarkiv	3 100	16 100
Vadstena	13 600	0
Lund		
- Lund	17 100	11 700
- Malmö stadsarkiv	-	3 900
Malmö stadsarkiv	3 900	-
Sydöstra Sverige	-	19 700
Visby	1 600	1 600
Göteborg	17 200	8 100
Karlstad	-	9 100
Härnösand	8 600	8 600
Östersund	1 900	1 900
Totalt	112 200	112 900

forts.

Avgår för redan beslutade
om- och nybyggnader

Uppsala	33 000	32 200
Malmö	2 900	2 900
	76 300	77 800

Regeringen har beslutat att en om- och tillbyggnad av *Uppsala landsarkiv* skall påbörjas under budgetåret 1990/91 (prop. 1989/90:100 bil. 10 s. 480). Byggnadsstyrelsen har projekterat för totalt 60 000 hyllmeter handlingar, vilket rymmer både det nuvarande beståndet och 1990-talets leveransbehov om handlingarna från Stockholms län (totalt 4 800 hyllmeter) överförs till Stockholms stadsarkiv när länet bildar ett eget landsarkivdistrikt.

Det nya landsarkivdistriktet för Stockholms län medför att depåbehoven vid *Stockholms stadsarkiv* ökar kraftigt. För det statliga arkivmaterialet uppgår behoven under 1990-talet till drygt 16 000 hyllmeter inkl. de länshandlingar som förs över från Uppsala landsarkiv. Vi förutsätter att möjligheterna till samverkan avseende depåutbyggnaden för stadsarkivet resp. riksarkivet beaktas i det fortsatta arbetet (se kapitel 8.2.1).

Vårt huvudalternativ till framtida organisation av nuvarande *Vadstena och Lunds landsarkivdistrikt* innebär att Vadstena landsarkiv inte behöver byggas ut under 1990-talet och att behoven av ytterligare depåutrymmen i Lund minskar med ca en tredjedel jämfört med en oförändrad organisation. Förutsättningen är att handlingar avseende Kronobergs, Kalmar och Blekinge län (totalt ca 12 200 hyllmeter) överförs från Vadstena och Lund till ett nytt *landsarkivdistrikt i sydöstra Sverige*. Det totala depåbehovet i ett sådant distrikt uppgår därmed till ca 19 800 hyllmeter inkl. utrymme för tillväxten under 1990-talet.

Malmö stadsarkiv, som vi föreslagit skall kvarstå som depå inom Lunds landsarkivdistrikt, flyttar första kvartalet 1991 in i nya lokaler. Depåkapaciteten är där totalt 12 000 hyllmeter varav ca 5 000 hyllmeter beräknats för nuvarande och tillkommande statligt arkivmaterial. Behovet av ytterligare depåutrymme för statliga handlingar från Malmö kommun uppgår till ca 1 000 hyllmeter under 1990-talet.

Depåbehoven för *landsarkivet i Visby* måste på grund av den känslig kulturmiljön i Visby i första hand tillgodoses genom externa depåer. Byggnadsstyrelsen utreder lämpliga alternativ.

Landsarkivet i Göteborg har ett kvarvarande behov av depåutrymmen under 1990-talet på drygt 8 000 hyllmeter sedan handlingarna från Värmlands län (5 400 hyllmeter) överförts till det föreslagna landsarkivet i Karlstad. Detta bör tillgodoses i första hand genom en utbyggnad av landsarkivets externa depåkapacitet. En lösning som innebär att ytterligare en extern depå måste anskaffas bör dock undvikas.

Förutsättningen för vårt förslag i kapitel 7.3.2 om ett nytt *landsarkiv i Karlstad* är att staten utan omfattande initialkostnader kan ansluta till den verksamhet som bedrivs av Värmlandsarkiv under landstingets huvudmannaskap. Värmlandsarkivs huvuddepå är belägen i en industrifastighet i Forshaga. Fastigheten kan byggas om för att inrymma även det depåutrymme som ett landsarkiv i Karlstad behöver tillgång till under 1990-talet. En mindre depå i anslutning till landsarkivets lokaler i Karlstad behöver dock anskaffas för förvaring av det mer frekventa materialet.

Vid *landsarkiven i Lund, Härnösand och Östersund* finns goda möjligheter till utbyggnad för att på sikt klara behoven av depåutrymme.

Överslagsmässigt tillkommer en årshyra av ca 8 milj.kr. för att tillgodose landsarkivens behov av utökade depåer för annat arkivmaterial än folkbokföringshandlingar (se kapitel 6). I den summan ingår inte landsarkivet i Uppsala eller stadsarkiven i Stockholm och Malmö. Vi utgår också från en antagen fördelning av de tillkommande depåbehoven med 75 % i nybyggda lokaler och 25 % i äldre lokaler.

Depåutrymmen för teknikberoende medier

Landsarkivens depåsituation för teknikberoende medier är följande:

- Vid Stockholms stadsarkiv samt landsarkiven i Visby, Göteborg och Härnösand finns klimatarkiv för mikrofilm som beräknas räcka under hela 1990-talet.
- Klimatarkiv för elektromagnetiska databärare (ADB-, ljud- och videoband) finns bara vid landsarkivet i Härnösand.
- Landsarkivet i Vadstena har särskilda lokaler för ADB-band och mikrofilm, men lokalerna saknar erforderliga klimatanläggningar.

Landsarkivet i Uppsala och Malmö stadsarkiv kommer att få klimatarkiv både för elektromagnetiska databärare och mikrofilm i samband med att man får nya lokaler.

I Karlstad har Värmlandsarkiv ett klimatarkiv för mikrofilm som bör kunna utnyttjas även av landsarkivet, och i Stockholm kommer stadsarkivet att i fortsättningen kunna deponera sina elektromagnetiska databärare hos riksarkivet.

Kvarvarande behov av klimatarkiv under 1990-talet uppskattar vi till ca 110 kvm, varav ca 50 kvm för elektromagnetiska databärare och ca 60 kvm för mikrofilm. De ökade årliga hyreskostnaderna för dessa lokaler och för en installation av klimatanläggning i Vadstena kan uppskattas till ca 750 000 kr.

Närmare uppgifter om teknikberoende medier finns i bilaga 4:3.

8.3 Service- och verksamhetsutrymmen

I detta kapitel behandlar vi riksarkivets och landsarkivens (exkl. stadsarkiven i Stockholm och Malmö) behov av verksamhetsutrymmen och utrymmen för att tillhandahålla arkivmaterial.

Landsarkivet i Uppsala omfattas inte av våra beräkningar eftersom en utbyggnad av landsarkivet redan är beslutad (se kapitel 8.2.2).

Enligt vår bedömning kommer besöksfrekvensen i de statliga arkivmyndigheternas forskarsalar under 1990-talet inte att öka i samma takt som arkivmyndigheterna tar emot nytt arkivmaterial. En anledning är att vissa handlingar kommer att kunna tillhandahållas i form av mikrofilm också utanför forskarsalarna, t.ex. via folkbiblioteken. Antalet hyllmeter i arkivmyndigheternas depåer utslaget per forskarplats kan därmed ökas något utan att tillgängligheten till arkivmaterialet för den skull begränsas. Siffran är i dag drygt 500 hyllmeter per forskarplats vid de flesta landsarkiv. Vi har stannat för 600 hyllmeter som ett lämpligt nytt genomsnittstal.

Vid tillhandahållande av ADB-upptagningar som omfattas av sekretess kommer det sannolikt att i framtiden ställas krav på specialutrustade forskarplatser hos arkivmyndigheterna. Vi bedömer att det under 1990-talet behöver inrättas två sådana forskarplatser vid riksarkivet och en vid varje landsarkiv.

Med dessa beräkningsgrunder ökar de årliga hyreskostnaderna för riksarkivet med ca 860 000 kr. och för landsarkiven med ca 2,2 milj.kr. De behov av service- och verksamhetsutrymmen som är en direkt följd av att landsarkiven tar över folkbokföringsmaterialet från kyrkan ingår inte i dessa beräkningar utan behandlas i kapitel 6.

8.4 Personal

8.4.1 Nuvarande situation

Enligt arkivutredningen (ARKU) innehåller dagens leveransregler en automatik i överlämnandet av handlingar från statliga myndigheter, men ingen regel som kompenserar arkivmyndigheterna för deras ökade kostnader till följd av leveranserna. Detta har, enligt ARKU, skapat en betydande differens mellan de krav som ställs på arkivmyndigheternas förmåga att förvara och hantera överlämnade handlingar och de resurser som man erhållit för dessa uppgifter.

Tabell 7. Riksarkivets och landsarkivens lönekostnader budgetåret 1988/89

Riksarkiv/ Landsarkiv- distrikt	L Ö N E K O S T N A D E R				Summa Tkr. (%)	
	Anslagsmedel Tkr.	(%)	Lönebidrag Tkr.	(%)		
Riksarkivet						
- exkl. SVAR	20 272	(92)	1 666	(8)	21 938	(100)
- SVAR	1 200	(44)	1 557	(56)	2 757	(100)
Uppsala	3 943	(65)	2 134	(35)	6 077	(100)
Vadstena	3 875	(51)	3 778	(49)	7 653	(100)
Visby	1 440	(35)	2 706	(65)	4 146	(100)
Lund	4 165	(64)	2 348	(36)	6 513	(100)
Göteborg	4 335	(47)	4 812	(53)	9 147	(100)
Härnösand	2 943	(72)	1 138	(28)	4 081	(100)
Östersund	1 102	(49)	1 129	(51)	2 231	(100)
Totalt	43 275	(67)	21 268	(33)	64 543	(100)

Källa: Riksarkivet

Arkivmyndigheterna är i dag beroende av lönebidragsanställd personal för att kunna hålla verksamheten igång. Detta förhållande väcker tankar om balansen mellan olika anställningsformer, men vi avstår från att gå in på frågan då lönebidraget är föremål för riksdagsbehandling.

8.4.2 Beräkningsgrunder

Det ingår i vårt uppdrag att bedöma vilka tillskott av personalresurser som arkivmyndigheterna behöver för att klara 1990-talets leveranser av enskilt och statligt material.

I motionerna 1989/90:Kr13 (m), 1989/90:Kr14 (c) och 1989/90:Kr20 (fp) föreslås förstärkningar av landsarkivens resurser, bl.a. på personalsidan, för att klara grundläggande uppgifter som förtecknande och tillhandahållande av arkivmaterial. Kulturutskottet säger i sitt svar på motionerna (1989/90:KrU29) att man utgår från att vi beaktar de behov som finns vid de nuvarande landsarkiven.

Som vi uppfattat vårt uppdrag skall vi koncentrera oss på hur resursbehoven vid de statliga arkivmyndigheterna påverkas av 1990-talets leveranser. Vi har däremot inte tagit upp frågan om resurstillskott för att rätta till obalanser i dagens verksamhet. Det-

ta bör enligt vår mening klaras ut inom ramen för den årliga budgetprocessen.

Vi har övervägt olika metoder att beräkna det personaltillskott som arkivmyndigheterna behöver under 1990-talet. Behovet avser främst hantering och vård av handlingar i depå samt service till användare.

Med hjälp av lönestatistik från riksarkivet och landsarkiven (tabellerna IV.15 och IV.16 i bilaga 4:3) har vi försökt att uppskatta kostnaderna för dessa två kostnadskategorier. Resultatet pekar mot att den genomsnittliga lönekostnaden per hyllmeter i dag ligger runt 50 kr. per hyllmeter för vården av handlingar och runt 35 kr. för användarservice. Behovet av personal växer dock inte proportionellt med det antal hyllmeter som arkivmyndigheterna tar emot. Stordriftsfördelar i hanteringen samt en ökad användning av mikrokort vid tillhandahållandet av handlingar kan förväntas ge vissa besparingar, i första hand vid landsarkiven. Efterfrågan på arkivmaterial ökar heller inte i samma takt som leveranserna till arkivmyndigheterna. Vår bedömning är att 65 kr. per hyllmeter är en användbar schablon för att beräkna det tillkommande behovet av löneomedel under 1990-talet. I schablonen inkluderas även administrativa tjänster som personal- och löneadministration, administrativ service samt arbetsledning.

De statliga arkivmyndigheterna kommer under 1990-talet att få ta emot betydligt mer handlingar än under 1980-talet, vilket medför ökade kostnader för arbetsuppgifter i anslutning till mottagandet. Vi föreslår att arkivmyndigheterna får en utökning av förvaltningsanslaget med 1 milj.kr. för dessa merkostnader.

8.4.3 Behovet av resurstillskott

Utöver de personalresurser som vi beräknat i kapitel 6.3.2 för övertagandet av folkbokföringshandlingarna från kyrkan, behöver riksarkivet och landsarkiven (exkl. stadsarkiven i Stockholm och Malmö) ett tillskott av löneomedel som i slutet av 1990-talet kan uppskattas till 10,8 milj.kr. per år.

Tabell 8. Uppskattat tillkommande behov av löneomedel vid riksarkivet och landsarkiven under 1990-talet exkl. stadsarkiven i Stockholm och Malmö (årskostnader)

(Tkr.)

Arkivmyndigheter	Konventionella handlingar	Teknikberoende medier	Kompensation för mottagande	Summa
Riksarkivet	1 600	1 000 ¹⁾	200	2 800
Landsarkiven	5 900 ²⁾	1 300 ³⁾	800	8 000
Totalt	7 500	2 300	1 000	10 800

Noter: 1) Varav 2 årsarbetskrafter á 250 000 kr. avser mikrofilm. 2) Exkl. folkbokföringshandlingar som behandlas i kapitel 6. Beräkningsgrunden är därmed 90 400 hyllmeter handlingar. 3) Varav 2,5 årsarbetskrafter á 250 000 kr. avser mikrofilm.

8.5 Inredning och utrustning

8.5.1 Inredning

En stor kostnadspost hos arkivmyndigheterna under 1990-talet blir inredningen av de tillkommande arkivdepåerna. I tabell 9 redovisar vi våra uppskattningar av inredningskostnaderna för det arkivmaterial – utöver folkbokföringshandlingar – som arkivmyndigheterna behöver ta emot under 1990-talet. Kostnader för inredning av tjänsterum och forskarutrymmen är i tabellen sammanförda under övrigt.

Tabell 9. Uppskattat tillkommande behov av medel för inredning vid riksarkivet och landsarkiven under 1990-talet exkl. stadsarkiven i Stockholm och Malmö

(Tkr.)

Arkivmyndigheter	Inredningskostnader		Summa
	Depåutrymmen	Övrigt	
Riksarkivet	10 700 ¹⁾	300	11 000
Landsarkiven	11 300 ²⁾	600 ²⁾	11 900
Totalt	22 000	900	22 900

Noter: 1) Varav 6 300 tkr. avser leveranser och 4 400 tkr. ersättning för externa depåer som avvecklas under 1990-talet. 2) Exkl. folkbokföringshandlingar som behandlas i kapitel 6 och landsarkivet i Uppsala där beslut om utbyggnad redan tagits. Beräkningsgrunden för pappershandlingar är därmed 44 900 hyllmeter.

8.5.2 Utrustning

En utbyggnad av de statliga arkivdepåerna medför ett behov av kompletterande kontorsutrustning (kontorsmaskiner, kopiatorer, telefonväxlar m.m.) som grovt kan uppskattas till ca 1 milj.kr. vid riksarkivet och ca 2,5 milj.kr. vid landsarkiven (exkl. stadsarkiven i Stockholm och Malmö). Till detta kommer de utrustningsbehov med anledning av överföringen av folkbokföringshandlingar till landsarkiven som vi behandlat i kapitel 6.3.2.

I kapitel 4.4.1 har vi föreslagit att depåansvaret för ADB-uppgifter från regionala och lokala statliga myndigheter fortsätt-

ningsvis läggs på landsarkiven. För ljud- och videoupptagningar har vi föreslagit en motsvarande ordning.

Landsarkivens utrustningskostnader för dessa upptagningar bör kunna begränsas genom samarbete med andra regionala myndigheter som har teknisk kapacitet. En viss basutrustning fordras dock för att kunna vårda och ta del av innehållet i upptagningarna. Vi uppskattar kostnaderna för denna basutrustning till ca 0,2 milj.kr. per landsarkiv.

Behovet av särskilda forskarplatser för tillhandahållande av ADB-upptagningar, som vi pekat på i kapitel 8.3, innebär ytterligare kostnader för utrustning med ca 60 000 kr. per per plats.

För vården av den mikrofilm som överlämnas till arkivmyndigheterna under 1990-talet har riksarkivet beräknat att det fordras kompletterande utrustning till en anskaffningskostnad av totalt 3 milj.kr. I den summan ingår inte den mikrofilmutrustning som vi i kapitel 6.3.2 har föreslagit att staten övertar från Stockholms Församlingsdelegerade.

8.6 Övrigt

Som en följd av att verksamheten vid de statliga arkivmyndigheterna växer kraftigt under 1990-talet tillkommer även andra årliga kostnader än de som avser lokaler och lönedel. Exempel på sådana kostnader är lokalvård, telefon, utbildning/introduktion av personal m.m. Vi beräknar dessa övriga årliga kostnader till ca 0,3 milj.kr. för riksarkivet och ca 0,9 milj.kr. för landsarkiven (exkl. stadsarkiven i Stockholm och Malmö). Motsvarande kostnader i samband med överföringen av folkbokföringshandlingar ingår inte utan redovisas i kapitel 6.3.2.

9 Former för samverkan med andra arkivhuvudmän

9.1 Stockholms stadsarkiv

I kapitel 7.3.3 har vi föreslagit att landsarkivfunktionen vid Stockholms stadsarkiv utökas till att omfatta hela Stockholms län.

Den funktionen regleras i dag i förordningen 1962:40 med arkivstadga för Stockholm. När arkivlagen (1990:782) träder i kraft den 1 juli 1991 blir stadgan inaktuell, och en ny författningsreglering av landsarkivfunktionen måste till. Den rättsliga grunden för en sådan reglering är 11 kap. 6 § regeringsformen (1974:152) enligt vilken statliga förvaltningsuppgifter kan anförtros åt en kommun.

I regeringskansliet pågår arbete med en arkivförordning till den nya arkivlagen som ersättning för nuvarande allmänna arkivstadgan (1961:590). Mycket talar för att landsarkivfunktionen vid Stockholms stadsarkiv bör regleras i särskild ordning, bl.a. att det blir en obligatorisk uppgift för Stockholms stad. Regleringen bör ske i lagform.

De ekonomiska villkoren för den nuvarande landsarkivfunktionen vid Stockholms stadsarkiv regleras genom ett avtal mellan staten och staden om ersättning till Stockholm för nyttjande av stadsarkivet. Avtalet är tecknat för tiden fram till och med den 31 december 1989 och förlängs automatiskt med tio år i sänder om det inte sägs upp senast fem år före avtalstidens utgång. Skulle landsarkivfunktionen förändras väsentligt under avtalstiden kan parterna påkalla förhandlingar om ändring av ersättningens storlek.

Ersättningen till Stockholms stad är indexreglerad och uppgår för närvarande till 3,7 milj.kr. per år. Staden (arkivnämnden) har framfört att ett slutligt ställningstagande från stadens sida till vårt förslag om utökad landsarkivfunktion vid stadsarkivet måste föregås av en förhandling om ändrad ersättning. Man anser att redan regeringens beslut om att folkbokföringshandlingarna skall överföras till landsarkiven föranleder förhandling om ersättningens storlek, eftersom beslutet går utöver de förutsättningar som gällde vid den tidpunkt som är bas för indexberäkningen (maj 1980).

Vi föreslår att staten snarast upptar förhandlingar med Stockholms stad om förändringen av landsarkivfunktionen vid Stockholms stadsarkiv.

Som kommunal förvaltning faller Stockholms stadsarkiv utanför den ledning och samordning av den statliga arkivverksamheten i riket som riksarkivet utövar i sin egenskap av chefsmyndighet för landsarkiven. De konsekvenser som detta kan få för verksamheten bör beaktas i samband med förhandlingarna med Stockholms stad.

9.2 Värmlandsarkiv

Vi har föreslagit i kapitel 7.3.2 att ett nytt landsarkiv inrättas i Karlstad för Värmlands län. Förslaget bygger på möjligheterna att samverka med den landstingskommunala arkivinstitutionen Värmlandsarkiv.

En sådan samverkan kan innebära allt från ett gemensamt lokalutnyttjande till ett väl utvecklat sambruk av ett stort antal nytigheter. För statliga och kommunala myndigheter styrs samverkansmöjligheterna bl.a. av de offentlighetsrättsliga befogenheter och skyldigheter som är knutna till myndigheternas allmänna handlingar.

Värmlandsarkivs verksamhet är uppdelad på två arbetsplatser: huvuddepån i Forshaga utanför Karlstad med ca 15 000 hyllmeter handlingar och administrationslokaler inkl. forskarsal i Gamla Badhuset inne i Karlstad. Värmlandsarkiv har egen bokbinderi- och konserveringsverkstad. Man bedriver också viss mikrofilmning i egen regi.

Depån i Forshaga har kapacitet att efter ombyggnad bli huvuddepå även för landsarkivet i Karlstad. Avståndet mellan Forshaga och Karlstad är heller inte längre än att de transportrutiner som Värmlandsarkiv för närvarande upprätthåller kan utvecklas till att omfatta även landsarkivets behov. För att klara en säker förvaring av arkivmaterialet inne i Karlstad, men även för att upprätthålla den ambitionsnivå vid tillhandahållandet av handlingar som i dag gäller för landsarkiven, behövs det dock en mindre arkivdepå i anslutning till landsarkivets administrationslokaler.

Värmlandsarkiv delar i dag administrationslokaler och forskarsal med Folkrörelsernas arkiv för Värmland och Emigrantregistret i Karlstad. Byggnadsstyrelsen undersöker tillsammans med landstinget och Karlstads kommun möjligheterna att placera ett landsarkiv i samma lokaler.

10 Förändringar och resursbehov under 1990-talet

10.1 Våra utgångspunkter

Vi har tidigare i betänkandet (kapitel 3) angett omfattningen på det arkivmaterial som vi bedömer att de statliga arkivmyndigheterna behöver ta emot under 1990-talet. De behov av depålokaler och övriga resurser som detta föranleder har vi också beräknat – dels för folkbokföringshandlingar (kapitel 6), dels för övrigt arkivmaterial (kapitel 8).

I detta kapitel sammanfattar vi förslagen och resursbehoven. På några punkter har det inte varit möjligt att nu beräkna eller uppskatta kostnaderna. Det gäller vissa merkostnader till följd av våra förslag om ändrad indelning i landsarkivdistrikt samt vissa kostnader som berörs av kommande förhandlingar om stadsarkiven i Stockholm och Malmö.

I kapitel 3.3.4 har vi föreslagit att alla leveranser från affärsverk som inte är tvingande enligt arkivlagen fortsättningsvis skall ske genom avtal mellan resp. verk och arkivmyndigheten om ersättning (självkostnad) för lokaler, vård etc. Det är inte möjligt att i dag uppskatta vilka depåutrymmen som dessa externt finansierade leveranser fordrar under 1990-talet. Vi utgår från att dessa behov kan beaktas löpande i planeringen och att kostnaderna inte medför ökade anslagsanspråk från arkivmyndigheterna.

10.2 Föreslagna förändringar m.m. under 1990-talet

Vi föreslår i sammanfattning

- att *riksarkivet* tillförs ca 24 000 hyllmeter depåutrymme för leveranser av pappershandlingar samt minst 17 000 hyllmeter som ersättning för vissa olämpliga depåer
- att *landsarkiven* tillförs ca 60 700 hyllmeter depåutrymme för pappershandlingar samt 110 kvm depåutrymme för teknikberoende medier; vi förutsätter då att ca 32 200 hyllmeter ryms inom den tidigare beslutade utbyggnaden av landsarkivet i Uppsala och att totalt 20 000 hyllmeter omfattas av

kommande förhandlingar om stadsarkiven i Stockholm och Malmö

- att *riksarkivet och landsarkiven* därutöver får bygga ut ytterligare depåkapacitet för uppdragsverksamhet mot full ersättning
- att fortsatta *leveranser från affärsverken* som inte är tvingande enligt arkivlagen skall ske genom avtal och avse förvaring mot full ersättning enligt självkostnadsprincipen
- att *landsarkiven* övertar depåansvaret från riksarkivet för
 - a) arkiven från hovrätter, kammarrätter, försäkringsrätter samt universitet och högskolor
 - b) ADB-upptagningar från regionala och lokala statliga myndigheterundantaget är renovationer, Göta hovrätts äldre arkiv samt ADB-upptagningar från vissa centralt utformade system
- att *ersättnings-/skyddsfilmning* av pappershandlingar i första hand genomförs för ca 12 000 hyllmeter av de totalt ca 20 000 hyllmeter folkbokföringshandlingar som skall överföras till landsarkiven från pastorsämbetena
- att ett *nytt landsarkiv* inrättas för Värmlands län och samordnas med Värmlandsarkiv i Karlstad/Forshaga
- att *Vadstena landsarkiv* inte byggs ut innan frågan om ett landsarkiv för sydöstra Sverige (Kronobergs, Kalmar och Blekinge län) prövats ytterligare
- att *Stockholms stadsarkiv* utvecklas till landsarkiv för Stockholms län, vilket innebär att länsmyndigheternas arkiv överförs dit från Uppsala landsarkiv
- att *Malmö stadsarkiv* för det statliga arkivmaterialet får en begränsad funktion som lokal depå inom Lunds landsarkiv-distrikt.

10.3 Resursbehoven under 1990-talet

Vi sammanfattar i tabell 10 de resursbehov som behandlats i kapitlet 6 och 8.

De resursramar som anges för mikrofilmning samt för arkivmyndigheternas lokaler är preliminära och kan tjäna som planeringsramar. För mikrofilmningen bör slutligt resursbeslut grundas på resultatet av kommande anbudsprövning/upphandling. För lokaler bör kostnaderna slutligt beräknas på grundval av kalkyler (motsvarande) i de enskilda byggnadsprojekten.

Tabell 10. Uppskattade resursbehov under 1990-talet för utbyggnaden av de statliga arkivmyndigheterna

(Tkr.)

Arkivmyndigheter	Årskostnader	Engångskostnader
Riksarkivet		
- lokaler	7 900	-
- inredning och utrustning	-	13 600
- personal (inkl. intern administration)	2 800	-
- lokalvård och övriga driftkostnader	300	-
Summa riksarkivet	11 000	13 600
Landsarkiven		
- lokaler	17 000	-
- inredning och utrustning	-	33 200
- mikrofilmning av folkbokföringshandlingar	-	93 300 ¹⁾
- övriga engångskostnader för folkbokföringshandlingar	-	9 000
- personal (inkl. intern administration)	23 400	-
- lokalvård och övriga driftkostnader	2 600	-
- övriga tillkommande kostnader	Ökade kostnader p.g.a. ökat antal landsarkivdistrikt. Kan beräknas först senare i samband med konkret planering för resp. tillkommande distrikt. För stadsarkiven i Stockholm och Malmö tillkommer ersättningsbelopp som ännu inte förhandlats om.	
		Engångskostnader för flyttning av arkiv vid utökning av antalet landsarkivdistrikt
Summa landsarkiven	43 000	135 500
Totalt riksarkivet och landsarkiven	54 000	149 100

Noter: ¹⁾ Till detta skall läggas den ersättning för mikrofilm och filmutrustning som vi i kapitel 6.3.2 föreslagit att staten övertar från Stockholms Församlingsdelegerade. Ersättningsens storlek är inte fastställd.

10.4 Utbyggnadstakten

Utbyggnaden av landsarkiven styrs i hög grad av de krav som överföringen av folkbokföringshandlingarna ställer. Depåutrymme skall finnas tillgängligt när handlingarna lämnas över från pastorsämbetena, och personal och övriga resurser måste vara på plats för att klara den handläggning och övriga uppgifter som landsarkiven samtidigt övertar. I kapitel 6.2 har vi föreslagit att arkivmyndigheterna får ansvaret för att genomföra överföringen av folkbokföringshandlingar och för att delar av materialet samtidigt mikrofilmas. Överföringen och filmningen kräver en omfattande och detaljerad planering mellan arkivmyndigheterna och pastorsämbetena. En sådan plan bör utarbetas av riksarkivet under 1991/92 och läggas till grund för den takt i vilken föreslagna resurser för folkbokföringshandlingarna tillförs arkivmyndigheterna under 1990-talet.

För det övriga arkivmaterialet som landsarkiven tar emot under 1990-talet styrs utbyggnaden av möjligheterna att anskaffa lämpliga depåutrymmen. Detta blir även vägledande för tilldelningen av övriga föreslagna resurser.

Vi ser två strategiska frågor i utbyggnaden av landsarkiven. Den ena frågan är valet mellan ett nytt landsarkivdistrikt för sydöstra Sverige eller en fortsatt utbyggnad i Vadstena och Lunds landsarkiv med oförändrad organisation. Tillgängliga depåutrymmen i både Vadstena och Lund är fullt utnyttjade och ett snabbt beslut från statsmakternas sida är nödvändigt för att arkivmyndigheterna i denna del av landet skall kunna ta emot 1990-talets leveranser. Vårt huvudalternativ innebär att utbyggnaden koncentreras till ett nytt landsarkiv för Kronobergs, Kalmar och Blekinge län.

Den andra strategiska frågan är verksamheten vid Stockholms stadsarkiv. En överenskommelse mellan staten och Stockholms stad som reglerar landsarkivfrågan bör komma till stånd snarast möjligt. Utbyggnaden av arkivverksamheten i Stockholm är en fråga som av praktiska skäl bör samordnas med den tidigare beslutade om- och nybyggnaden av Uppsala landsarkiv och med det pågående arbetet kring riksarkivets depåsituation. Den mikrofilmning av folkbokföringshandlingar som pågår i Stockholm, och som vi i kapitel 6.3.2 har föreslagit att staten övertar när den nuvarande huvudmannen upphör 1 januari 1992, påverkas också av hur frågan om Stockholms stadsarkiv löses.

Förslag om depåutbyggnaden vid riksarkivet kommer, som vi tidigare nämnt i kapitel 8.2.1, att redovisas till regeringen senast under budgetåret 1991/92. Vi utgår från att riksarkivet samtidigt redovisar ett underlag för takten i tilldelningen av övriga föreslagna resurser till riksarkivet.

Kommittédirektiv

Dir. 1989:46

Organisationskommitté för statliga arkivdepåer

Dir. 1989:46

Beslut vid regeringssammanträde 1989-10-05

Chefen för utbildningsdepartementet, statsrådet Göransson, anför.

Mitt förslag

Jag föreslår att en organisationskommitté tillkallas för att upprätta en plan för försörjningen av statliga arkivdepåer.

Bakgrund

Arkivutredningen har i sitt betänkande (SOU 1988:11) Öppenhet och minne, redovisat beräkningar av de statliga arkivens omfattning fram till år 2000. Enligt utredningen kan handlingar på papper antas öka med omkring 20 000 hyllmeter per år efter genomförd gallring. Därtill kommer information som lagras på annat medium, såsom mikrofilm eller magnetband.

Riksarkivet har i sin anslagsframställning till regeringen för budgetåret 1989/90 uppskattat de arkivvolymerna, som statsförvaltningens myndigheter för närvarande önskar lämna till riksarkivet och landsarkiven. Riksarkivet har räknat med att dessa behov av leveranser uppgår till ungefär 18 000 hyllmeter pappershandlingar som myndigheterna önskar att riksarkivet skall ta emot och uppskattningsvis 54 000 hyllmeter för landsarkiven. Därtill kommer leveranser av information på andra lagringsmedier.

Utrymmet i arkivmyndigheternas depåer för att ta emot leveranser är mycket begränsat. Om de statliga arkivmyndigheterna skall svara för den långsiktiga förvaringen av den statliga förvaltningens arkiv, är enligt arkivutredningen en utbyggnad av arkivmyndigheternas förvaringskapacitet ofrånkomlig. Med en sådan uppbyggnad kommer trycket på myndigheternas egna lokaler att minska i motsvarande grad.

Arkivutredningen har föreslagit, att den utbyggnad av de statliga arkivdepåerna, som utredningen ansett nödvändig, länkas till en etablering av nya landsarkiv. Utbyggnaden borde enligt utredningens mening finansieras genom omprioriteringar inom den samlade statliga verksamheten.

Utredningen ansåg det vidare lämpligt att – om de nödvändiga resurserna kunde överföras till arkivmyndigheterna – i så fall inrätta nya landsarkiv i Karlstad och Umeå. Samtidigt borde emellertid lokaliseringen av landsarkiv bl.a. styras av regionala initiativ som tas i denna fråga. Enligt utredningen borde sålunda en utbyggnad av de statliga arkivdepåerna beakta möjligheterna att samverka med bl.a. de kommunala arkiven.

Utredningen har därutöver föreslagit att Stockholms stadsarkiv omvandlas till ett landsarkiv för Stockholms län och att förhållandet mellan staten och stadsarkivet i Malmö omregleras.

Arkivutredningen har också behandlat frågan om mikrofilmning av arkivhandlingar dels som ersättning för bevarande av handlingar på papper, dels för skyddskopiering av pappershandlingar som är utsatta för stark förslitning. Utredningen har funnit att mikrofilm är underutnyttjat inom statsförvaltningen, inte minst när det gäller att ersätta handlingar på papper. Mikrofilm borde sålunda i väsentligt större omfattning kunna utnyttjas för att minska arkivens volymtillväxt.

Organisationskommittén för folkbokföringen (Fi 1988:2) har i en skrivelse till regeringen den 10 maj 1989 föreslagit, att kyrkobokföringsarkiven överförs från pastorsmyndigheterna till de statliga arkivmyndigheterna. Det borde i så fall ske i samband med att huvudmannaskapet för folkbokföringen ändras. Överföringen bör enligt kommittén ske under en tioårsperiod. Som allmän förutsättning för att förslaget skall kunna realiseras gäller att landsarkiven under denna tid förses med de depåer och den personal som behövs.

Uppdraget

Mot bakgrund av de bedömningar om utvecklingen av de offentliga arkiven som har redovisats av dessa båda utredningar bör en organisationskommitté nu tillkallas. Den skall utarbeta en plan för försörjningen av statliga arkivdepåer.

Kommitténs uppgift bör vara att beräkna omfattningen av de nya arkivdepåer och övriga resurser som krävs för att arkivmyndigheterna skall kunna ta emot de leveranser som statsförvaltningens myndigheter nu och under i första hand den närmaste tioårsperioden behöver göra. Kommittén bör lägga fram förslag om de nya depåernas lokalisering, organisatoriska ram, nödvändiga tidpunkter för färdigställande samt beräkna kostnaderna för statsförvaltningen.

Uppdraget bör utföras med följande utgångspunkter:

- Kommittén bör utgå från de uppskattningar av leveranser och framtida arkivtillväxt som gjorts av arkivutredningen och riksarkivet. Underlaget bör dock med biträdande av riksarkivet fördjupas i den mån det behövs med hänsyn till kommitténs uppgifter. Kommittén bör beakta aktuella organisationsförändringar inom statsförvaltningen avseende myndigheter vars verksamhet skall upphöra. Arkiv från sådana myndigheter skall enligt 28 § allmänna arkivstadgan (1961:590) inom tre månader lämnas till en arkivmyndighet.

Kommittén bör också beakta behovet av depåer och övriga resurser för kyrkobokföringsarkiven utifrån de beslut regeringen kan komma att fatta med anledning av det nämnda förslaget från organisationskommittén för folkbokföringen.

- Omfattningen av myndigheternas leveranser skall uppskattas utifrån förutsättningen att myndigheternas egna arkivlokaler skall vara väl utnyttjade innan leveranser till arkivmyndigheterna kommer ifråga. Leveranser skall sålunda normalt inte göras för att allmänt frigöra lokalytor hos myndigheterna, såvitt detta totalt sett inte kan innebära besparingar för statsförvaltningen.

- Depåbehovet skall beräknas med avseende på riksarkivets och landsarkivens olika ansvarsområden som arkivmyndigheter enligt förordningen (1988:1187) med instruktion för riksarkivet och landsarkiven. Kommittén får dock föreslå förändringar mellan riksarkivets och landsarkivens depåansvar, om det är motiverat med hänsyn till en rationell organisation hos statsförvaltningen och kommitténs förslag i övrigt.

- Beräkningarna av depåbehoven bör också utgå från bedömningar av möjligheterna att minska behoven av arkivlokaler genom systematisk användning av mikrofilmning som ersättning för handlingar som bevaras på papper. Kostnaderna för sådan mikrofilmning skall vägas mot de ökade lokalkostnader som bevarande av pappershandlingar medför.

- Den byggnadsstandard som nu gäller för statsförvaltningens arkivdepåer bör utgöra riktmärke också för standarden ifråga om nya depåer. Både nybyggnader och ianspråktagande av befintliga byggnader bör kunna komma ifråga. Kommitténs förslag i detta avseende skall utgå från behovet av att hålla statens lokalkostnader nere liksom behovet av att ge arkiven en nödvändig trygghet och säker förvaring under rimlig tillgänglighet.

- Kommittén skall pröva lämpligheten av att utbyggnaden av landsarkivens depåbehov tillgodoses genom etableringen av nya landsarkiv. Förslagen om lokalisering av nya depåer skall sammanväga

- a) behoven hos dem som använder arkiven,
- b) möjligheterna att samverka med andra arkivhuvudmän, särskilt primär- eller landstingskommuner och
- c) kostnaderna för etableringar på de orter som aktualiseras för kommittén.

- Kommittén bör - med hänsyn till punkt b - överlägga med de intressenter med vilka staten kan samverka i depålösningar. Förutsättningarna för samfinansiering med andra intressenter bör så långt möjligt redovisas i kommitténs förslag.

- Kommittén bör studera behovet av de specialutrustningar och särskilda lokaler vid arkivdepåerna som behövs för vården och förvaringen av s.k. nya medier (ADB-band, mikrofilm m.m.) och lämna förslag om sådan utrustning som behöver finnas i arkivorganisationen.

Kommitténs uppdrag bör redovisas i form av ett förslag till utbyggnadsplan för arkivdepåer fram till år 2000. Förslagen skall vara kostnadsberäknade med avseende på såväl investeringar som driftskostnader och personal.

Kommittén skall i arbetet samråda med riksarkivet och byggnadsstyrelsen samt de myndigheter och statliga kommittéer som har uppgifter av betydelse för uppdraget.

Förutom vad som här anförts rörande förslagets finansiering bör kommittén beakta vad som sägs i direktiven till samtliga kommittéer och särskilda utredare angående utredningsförslagets inriktning (dir. 1984:5) samt angående beaktande av EG-aspekter (dir. 1988:43).

Kommitténs uppdrag bör redovisas före utgången av oktober månad år 1990.

Hemställan

Med hänvisning till vad jag nu har anfört hemställer jag att regeringen bemyndigar chefen för utbildningsdepartementet att tillkalla en organisationskommitté - omfattad av kommittéförordningen (1976:119) - med högst fem ledamöter med uppdrag att upprätta en plan för försörjningen av statliga arkivdepåer.

att utse en av ledamöterna att vara ordförande,

att besluta om sakkunniga, experter, sekreterare och annat biträde åt kommittén.

Vidare hemställer jag att regeringen beslutar

att kostnaderna skall belasta åttonde huvudtitelns uppförda anslag Utredningar m.m.

Beslut

Regeringen ansluter sig till föredragandens överväganden och bifaller hans framställan.

(Utbildningsdepartementet)

FINANS-
DEPARTEMENTET

PROTOKOLL 26 1 (2)
vid regeringssammanträde
1990-04-26 3009/89
Dossier
5:8

Framtida förvaring av kyrkobokföringsmaterial. m.m.

Med stöd av regeringens bemyndigande har chefen för finansdepartementet tillkallat en kommitté (Fi 1988:02) för genomförande av en ny organisation för folkbokföringen.

Kommittén har den 25 maj 1989 avlämnat en promemoria rörande den framtida förvaringen av kyrkobokföringsarkiv och om mikrofilmning av kyrkobokföringshandlingar. Kommittén har föreslagit bl.a. att kyrkobokföringsarkiven skall överföras från pastorsämbetena till de statliga arkivmyndigheterna.

Promemorian har remissbehandlats.

Chefen för utbildningsdepartementet har, med stöd av regeringens bemyndigande, tillkallat en organisationskommitté för försörjningen av statliga arkivdepåer (arkivdepåkommittén, U 1989:10).

Regeringen beslutar att kyrkobokföringsarkiven skall överföras till landsarkiven.

Det ankommer på arkivdepåkommittén att inom ramen för sitt utredningsuppdrag beakta de behov av depåer, personal och övriga resurser för kyrkobokföringsarkivens framtida förvaring som föranleds av beslutet om överföring av kyrkobokföringsarkiven. De närmare utgångspunkterna för kommitténs utredningsarbete denna del anges i bifogade promemoria.

./.

Den framtida förvaringen av kyrkobokföringsarkiven

Organisationskommittén (Fi 1988:02) för folkbokföringen har föreslagit att kyrkobokföringsarkiven överförs till de statliga arkivmyndigheterna. Överföringen bör enligt kommittén ske under en tioårsperiod. Kommittén har beräknat kapitalkostnaderna för överföringen till ca 27 milj. kr. och de årliga driftskostnaderna till ca 20 milj. kr. Materialet omfattar ca 23 000 hyllmeter, vilket kan jämföras med det arkivmaterial om ungefär 312 000 hyllmeter som förvaras hos riksarkivet, landsarkiven samt stadsarkiven i Malmö och Göteborg.

Genom regeringens beslut den 5 oktober 1989 tillkallades en organisationskommitté för att upprätta en plan för försörjningen av statliga arkivdepåer, arkivdepåkommittén. Kommittén bör nu även beakta det behov av depåer, personal och övriga resurser som ett överförande av kyrkobokföringsarkiven till de statliga arkivmyndigheterna medför. Den bör utgå från att kyrkobokföringsarkiven skall förvaras under former som tillgodoser de generella kraven på säkra lokaler, tillgänglighet, vård och sekretesskydd. En ändamålsenlig och rationell hantering kan kräva att arkiven hålls samman i relativt stora enheter. Kyrkans behov av uppgifter av kyrklig karaktär i de nuvarande kyrkoböckerna måste också tillgodoses efter organisationsändringen.

Under tiden fram till dess kyrkobokföringsarkiven har överförts till de statliga arkivmyndigheterna kan det av flera skäl vara lämpligt att låta mikrofilma kyrkobokföringshandlingarna. Efter en mikrofilmning ökar tillgängligheten av materialet avsevärt samtidigt som slitaget på originalhandlingarna minskar. Förslag till genomförande av mikrofilmning av kyrkobokföringshandlingarna har lämnats av riksarkivet, länsstyrelsen i Västernorrlands län och av Samhall i Kalmar.

Kommittén bör lämna förslag till en plan för mikrofilmning av lämpliga delar av kyrkobokföringshandlingarna.

Kommittén bör utgå från att kostnaderna för mikrofilmning och överförande av kyrkobokföringshandlingarna skall rymmas inom den medelsram för folkbokföringsreformen om 250 milj. kr. per år som riksdagen godkänt (prop. 1986/87:158, 1987/88:SkU2, rskr. 1987/88:2). Kommittén bör samråda med riksskatteverket vid utarbetande av förslag om mikrofilmning och överförande av kyrkobokföringshandlingar. Utgångspunkten för kommittén bör vara att lämna ett förslag där takten i genomförandet styrs av de ekonomiska förutsättningarna.

UTBILDNINGSDEPARTEMENTET

Utdrag

PROTOKOLL
vid regeringssammanträde

19

1990-02-22

Dnr 1037/80,
1172/88
(slutligt)

Skrivelser rörande riksarkivets framtida behov av arkivlokaler

Byggnadsstyrelsen har i skrivelse den 10 mars 1980 hemställt om uppdrag att projektera utbyggnad av bergrumsarkiv i anslutning till befintligt bergrumsarkiv i kv Lysbomben 2 i Stockholm.

Riksarkivet har i skrivelse den 29 mars 1988 hemställt att regeringen beslutar om en utbyggnad av bergmagasinen enligt byggnadsstyrelsens förslag.

Regeringen vidtar ingen annan åtgärd med anledning av skrivelserna än att regeringen beslutar att överlämna ärendena till organisationskommittén för statliga arkivdepåer (U 1989:10).

Utdragets överensstämmelse
med originalet intygas

Marin Markson

Utdrag till

riksarkivet
byggnadsstyrelsen
organisationskommittén för statliga arkivdepåer (U 1989:10).
Handlingarna i ärendet bifogas

./.

UTBILDNINGSDEPARTEMENTET

Utdrag
PROTOKOLL
vid regeringssammanträde 4

1990-01-18

Dnr 1820, 4431,
4497/88, 201, 1478,
2618/89

Skrivelser rörande inrättande av landsarkiv m.m.

Kalmar kommun har i skrivelse den 17 maj 1988 redovisat förutsättningar för att inrätta ett landsarkiv för sydöstra Sverige i Kalmar.

Länsstyrelsen i Kronobergs län har i skrivelse den 19 december 1988 redovisat en rapport om förutsättningarna för att inrätta ett landsarkiv för Småland i Växjö.

Länsstyrelsen i Jönköpings län har i skrivelse den 29 december 1988 redovisat förutsättningar för att etablera ett landsarkiv i Jönköping.

Örebro läns landstingskommun m.fl. myndigheter och institutioner har i skrivelse den 15 mars 1989 redovisat synpunkter till förmån för inrättande av ett landsarkiv i Örebro.

Risk Fender AB har redovisat företagets möjligheter att tillhandahålla depåer för statliga arkiv.

Landsarkivarien Lars Otto Berg m.fl. har redovisat synpunkter angående folkbokföringsreformen och regional utbyggnad av landsarkiven.

Regeringen beslutar att överlämna skrivelserna till organisationskommittén för statliga arkivdepåer (U 1989:10).

Bestyrkes i tjänsten

Mikael Lundgren

UTBILDNINGSDEPARTEMENTET

Utdrag
PROTOKOLL
vid regeringssammanträde 5

1990-05-03

Dnr 3103/88

Ansökan om statsbidrag till Malmö stadsarkiv

Kommunstyrelsen i Malmö har anhängit om statsbidrag till verksamheten vid Malmö stadsarkiv.

Regeringen vidtar ingen annan åtgärd med anledning av ansökningsen än att den överlämnas till arkivdepåkommittén (U 1989:10). Det ankommer på kommittén att inom ramen för sitt utredningsuppdrag lämna förslag till regeringen om förändringar i organisationen av landsarkiv.

Bestyrkes i tjänsten

Mikael Lundgren

Utdrag till

./.
arkivdepåkommittén. Handlingarna i ärendet bifogas
finansdepartementet
riksarkivet
Malmö kommun

FINANS-
DEPARTEMENTET

Utdrag

PROTOKOLL	58
vid	
regeringssammanträde	
1990-05-17	3009/89
	7536/89
	Dossier
	5:8

Promemoria den 25 maj 1989 av organisationskommittén (Fi 1988:02) för folkbokföringen och skrivelser från Samhall Kalmarsund

I enlighet med ett förslag i en remissbehandlad promemoria den 25 maj 1989 av organisationskommittén för folkbokföringen beslöt regeringen den 26 april 1990 bl.a. att kyrkobokföringsarkiven skall överföras till landsarkiven. I samband därmed gavs vissa utredningsuppgifter till arkivdepåkommittén (U 1989:10).

Samhall Kalmarsund har i två skrivelser, den 13 december 1989 och den 26 februari 1990, till finansdepartementet lämnat förslag rörande mikrofilmning av kyrkobokföringshandlingarna.

Regeringen beslutar att promemorian jämte remissvaren samt skrivelserna från Samhall Kalmarsund skall överlämnas till arkivdepåkommittén.

Fotostatkopians överensstämmelse
med originalet betygar

J. Olsson

Leveransbehoven

1 Underlag till tabell 2 (riksarkivet)

Kolumn 1: Upphörda myndigheter

Här inbegrips dels arkiv från tidigare upphörda myndigheter som av olika anledningar ännu inte levererats, dels handlingar som övertagits av efterföljande myndigheter men inte längre behövs i det löpande förvaltningsarbetet.

Kolumn 2: Tillkommande leveransbehov under 1990-talet

Med tillkommande leveransbehov avses leveranser (utöver de som ingår i kolumn 1) som centrala myndigheter behöver göra för att själva kunna förvara den arkivtillväxt efter gallring som kan förväntas under 1990-talet.

I det tillkommande leveransbehovet ingår 3 500 hyllmeter från olika departement inom regeringskansliet samt delar (1 500 hyllmeter) av arkivet efter skolöverstyrelsen som avvecklas den 1 juli 1990 (se kapitel 3.3.3).

Anmärkning

Här avses leveranser utöver arkivlagens tvingande regler där arkivmyndighetens kostnader regleras genom avtal om särskild ersättning (se avsnitt 3.3.4).

Riksarkivet förhandlar med statistiska centralbyrån (SCB) om överföring av pappershandlingar och mikrofilm, preliminärt ca 10 000 hyllmeter och ca 49 000 mikrokort för tiden fram till 1960. Bakgrunden är att materialet har ett stort forskningsintresse som bara till en del kan tillgodoses inom ramen för SCBs verksamhet. Avsikten är att även SCBs forskarsalsutrustning, genealogiska referensbibliotek och hjälpregister skall föras över till riksarkivet.

Statens järnvägar (SJ) har hos regeringen begärt att få överlämna ca 3 000 hyllmeter till riksarkivet och ca 4 000 hyllmeter till

landsarkiven med anledning av att ansvaret för bannätet och trafiken fördelats på två myndigheter, förvaltningsmyndigheten banverket resp. affärsverket SJ. Regeringen beslöt den 29 mars 1990 att SJs arkiv successivt får inlevereras till arkivmyndigheterna enligt närmare överenskommelse mellan SJ och riksarkivet. Den 16 augusti 1990 uppdrog regeringen åt SJ och riksarkivet att redovisa de ekonomiska konsekvenserna av en överföring av SJs arkiv. Underlag har därefter lämnats till regeringen.

2 Underlag till tabell 3 (landsarkiven)

Kolumn 1: Äldre och före 1990 upphörda myndigheters arkiv

Tabell IV.1 Uppskattat leveransbehov (pappershandlingar) till landsarkiven under 1990-talet av äldre och före 1990 upphörda myndigheters arkiv exkl. affärsdrivande verk, universitet och högskolor samt regionala förvaltningsdomstolar och överrätter

(Hyllmeter)

	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	
Landsarkiv-distrikt	Arkiv äldre än 100 år	Upphörda myndigheter Leveranspliktiga arkiv	Övertagna arkiv	Länsstyrelse-arkiv - 1952	Övriga arkiv - 1990	Summa
Uppsala	1 500	1 300	5 100	4 000	2 700	14 600
Stockholms stadsarkiv	-	-	700	-	600	1 300
Vadstena	-	1 000	2 000	1 500	2 100	6 600
Lund	-	800	3 800	3 100	700	8 400
Malmö stadsarkiv	-	-	-	-	-	-
Visby	-	-	-	-	300	300
Göteborg	-	500	2 400	300	2 300	5 500
Härnösand	-	500	3 100	1 100	1 400	6 100
Östersund	-	-	100	50	150	300
Totalt	1 500	4 100	17 200	10 050	10 250	43 100

Förklaring till tabell IV.1:

(1) *Arkiv äldre än 100 år som ännu inte avlämnats enligt dagens leveransregler.* En större mängd sådana handlingar finns bara i Uppsala landsarkivdistrikt.

(2) *Handlingar från upphörda myndigheter som skulle ha lämnats till landsarkiv men ännu inte överlämnats eller kunnat tas emot.* Som exempel kan nämnas arkiv efter lands- och stadsfiskaler, vårdanstalter samt tidigare statliga skolor.

(3) *Handlingar från upphörda myndigheter som övertagits av efterföljande myndigheter.* Större sådana bestånd är härads- och rådhusrättsarkiven hos tingsrätterna samt häradsskrivararkiven

hos skattemyndigheterna. Landsarkiven har som regel tagit emot rättsarkiven till 1900-talets början (landsarkivet i Visby till 1965) och häradsskrivararkiven fram till ca 1945 (landsarkiven i Göteborg, Visby och Östersund även senare). Vi har valt att som nytt gränsår för leverans av rättsarkiven sätta 1947 (ändrad rättegångsbalk). Inskrivningsavdelningarnas handlingar, som fordras i det löpande arbetet hos tingsrätterna, är undantagna i sin helhet. Härads-skrivararkiven avslutades 1966 och består huvudsakligen av längder i storformat med hög återsökningsfrekvens.

Tabell IV.2 Uppskattat leveransbehov till landsarkiven av häradsskrivararkiv och äldre rättsarkiv före 1947

(Hyllmeter)

Landsarkiv- distrikt	Häradsskrivar- arkiv	Äldre rätts- arkiv före 1947	Summa
Uppsala	1 000	3 500	4 500
Stockholms stadsarkiv	-	350	350
Vadstena	400	1 600	2 000
Lund	770	2 980	3 750
Malmö stadsarkiv	-	-	-
Visby	-	-	-
Göteborg	-	2 400	2 400
Härnösand	1 000	2 060	3 060
Östersund	-	70	70
Totalt	3 170	12 960	16 130

(4) *Äldre länsstyrelsehandlingar.* Enligt organisationskommittén för samordnad länsförvaltning kommer totalt ca 4 100 hyllmeter handlingar från länsfiskenämnader och lantbruksnämnder att föras över till länsstyrelserna när dessa länsmyndigheter upphör den 1 juli 1991. Arkivsituation vid länsbostadnämnderna, vilkas verksamhet delvis förs över, berörs inte av reformen. Många länsstyrelser saknar arkivutrymmen både för de arkiv man tar över och för den ökade arkivtillväxt som följer på den nya samordnade länsförvaltningen. Organisationskommitténs förslag är att frågan löses genom att länsstyrelserna får leverera allt sitt arkivmaterial fram till länsstyrelsereformen 1952/57 (landskansliet 1952, landskontoret 1957). Därigenom skulle tillräckligt utrymme friställas vid alla länsstyrelser utom i Stockholm. Några landsarkiv, t.ex. Göteborg och Visby, har redan tagit emot länsstyrelsehandlingar efter 1952, i vissa fall fram till omorganisationen 1970/71. Vi har valt att följa organisationskommitténs förslag, vilket innebär att länsstyrelsereformen 1952/57 blir gränsår för leverans. Fördelningen på landsarkivdistrikt baserar sig på uppgifter från länsstyrelserna.

De upphörda länsskolnämnderna med föregångare behandlas nedan under Kolumn 3: Tillkommande leveransbehov under 1990-talet.

(5) *Handlingar från övriga myndigheter som under senare tid och fram till 1990 lagts ned, bytt huvudman eller omstrukturerats på ett så genomgripande sätt att det påverkat arkivbildningen.* Ett stort antal förvaltningsmyndigheter har under senare år lagts ned, bytt huvudman eller omstrukturerats på ett mer genomgripande sätt. Exempel på sådana myndigheter är – utöver länsstyrelserna som behandlas ovan – kronofogdemyndigheter, länsåklagare, AMU-myndigheter, arbetsförmedlingen, domkapitel, stiftsnämnder, regionmusiken, regionstyrelser för högskolor och övervakningsnämnder. Den sammanlagda mängden arkivhandlingar från sådana myndigheter (exkl. länsstyrelserna) kan grovt uppskattas till omkring 30 000 hyllmeter före gallring. Vi uppskattar leveransbehovet under 1990-talet till ungefär en tredjedel, dvs. drygt 10 000 hyllmeter, exkl. affärsdrivande verk.

Kolumn 2: Folkbokföringshandlingar

Med folkbokföringshandlingar avses de handlingar som regeringen beslutat skall överföras till landsarkiven i samband med folkbokföringsreformen. Vi utgår från promemorian Framtida förvaring av kyrkobokföringsarkiv (dnr 15/89), som organisationskommittén för folkbokföringen överlämnade till regeringen 1989, och beräknar leveransbehovet netto till drygt 19 000 hyllmeter efter det att gallringsbara bilagor räknats bort. Den närmare fördelningen mellan landsarkivdistrikten följer organisationskommitténs förslag.

För Stockholms stadsarkiv tillkommer arkivet efter Stockholms Församlingsdelegerade, vilka upphör i och med utgången av år 1991. Enligt stadsarkivets beräkningar uppgår detta arkiv till 200 hyllmeter.

Stockholms stadsarkiv har även väckt frågan om att bevara ca 1 200 hyllmeter avgångskort som i Stockholms 33 församlingar spar mycket tid vid handläggningen av forskarförfrågningar. Korten är gallringsbara enligt beslut av riksarkivet (riksarkivets föreskrifter Serie A, gallringsbeslut 1988:20). Av beslutet framgår att handlingar kan undantas från utgallring, om detta bedöms ändamålsenligt. Vi avstår dock från att ta med avgångskorten i våra beräkningar av leveransbehoven.

Kolumn 3: Tillkommande leveransbehov under 1990-talet

Tabell IV.3 Uppskattat tillkommande leveransbehov (pappershandlingar) till landsarkiven under 1990-talet exkl. affärsdrivande verk, universitet och högskolor samt regionala förvaltningsdomstolar och överrätter

(Hyllmeter)					
	(1)	(2)	(3)	(4)	
Landsarkiv-distrikt	Arkiv-tillväxt under 1990-talet	Avgår för myndigheternas egen förvaring	Avgår för leveranser av äldre och före 1990 upphörda myndigh. arkiv (tab. IV.1)	Avgår för kända leveransbehov från affärsdrivande verk	Tillkommande leveransbehov under 1990-talet
Uppsala	30 600	-	14 600	1 200	14 800
Stockholms stadsarkiv	7 900	5 600	1 300	-	1 000
Vadstena	15 300	4 600	6 600	1 100	3 000
Lund	16 350	3 250	8 400	1 300	3 400
Malmö stadsarkiv	3 250	650	-	-	2 600
Visby	1 650	350	300	-	1 000
Göteborg	23 400	9 300	5 500	300	8 300
Härnösand	14 700	5 900	6 100	2 000	700
Östersund	1 850	350	300	200	1 000
Totalt	115 000	30 000	43 100	6 100	35 800

Förklaring till tabell IV.3:

Med tillkommande leveransbehov avses de övriga leveranser (utöver äldre och före 1990 upphörda myndigheters arkiv samt folkbokföringshandlingar) som regionala och lokala myndigheter behöver göra för att själva kunna förvara den arkivtillväxt efter gallring som kan förväntas under 1990-talet. För Stockholms stad utgår vi från underlag som lämnats av Stockholms stadsarkiv. För övriga landsarkivdistrikt har behovet av tillkommande leveranser beräknats på följande sätt:

Först är (1) arkivtillväxten under 1990-talet (se tabell 1 i kapitel 2.2) fördelad på landsarkivdistrikt efter befolkningstalet, med undantag för Gotland där tillväxtsiffran korrigerats utifrån uppgifter från landsarkivet i Visby.

Inom varje landsarkivdistrikt är sedan tillväxten minskad med

- (2) det antal tillkommande årgångar arkivhandlingar som vi bedömer att myndigheterna i distriktet själva kan förvara (Uppsala 0, Vadstena 3, Göteborg och Härnösand 4, övriga distrikt 2)
- (3) distriktets leveransbehov av äldre och före 1990 upphörda myndigheters arkiv enligt tabell IV.1
- (4) distriktets leveransbehov från affärsdrivande verk (bl.a. SJ, se ovan under punkt 1. Underlag till tabell 2).

I det tillkommande leveransbehovet ingår bl.a. arkiven efter länsskolnämnderna som avvecklas den 1 juli 1991.

Tabell IV.4 Länsskolnämndernas arkivbestånd per den 1 juli 1991 inkl. ej avlämnade delar av folkskoleinspektörernas arkiv fram till 1958

Landsarkiv- distrikt	Antal hyllmeter
Uppsala	800
Vadstena	400
Lund	550
Visby	50
Göteborg	500
Härnösand	400
Östersund	50
Totalt	2 750

Mikrofilmning

1 Teknisk beskrivning

Filmformat och filmtyper

16 mm rullfilm används främst för filmning av dokument med text. På en rulle kan det med 24 gångers förminskning rymmas ca 5 000 exponeringar och med 48 gångers förminskning ca 9 000 exponeringar. I båda fallen avses dokument i A4-format. 16 mm rullfilm kan användas i planetarisk kamera eller i rotationskamera. Filmen kan behållas som rullfilm eller monteras i jacket för kopiering till mikrofiche. Rullfilm förvaras vanligen i kassett och kan då matas automatiskt i kameror och läsutrustningar. I samband med filmning kan bildmärken (blips) eller binära kodmönster exponeras på filmen, vilket möjliggör automatisk återsökning med datorstöd.

35 mm rullfilm används främst för ritningar i alla format upp till A0 och i andra sammanhang där det ställs extra höga krav på upplösning, t.ex. vid arkivfilmning. Filmen kan behållas som rullfilm eller klippas upp för montering i bildkort. Normalt rymmer det ca 500–600 bilder på en rulle. 35 mm rullfilm kan med speciell teknisk utrustning konverteras till 16 mm och monteras i jackets för kopiering till mikrofiche.

105 mm film har ett likartat användningsområde som 16 mm. Den används normalt för mikrofiche och då sällan i rullform. Varje mikrofiche är indelat i ett antal bildrutor, som standard 63, 98, 270 eller 420 bildrutor per fiche beroende på förminskningsförhållanden och om det är liggande eller stående dokument som filmats. Överst på mikrofichet finns ett titelfält som är läsbart med blotta ögat. 105 mm mikrofilm är det vanligaste formatet vid COM-produktion av mikrofiche (se nedan).

För arkivändamål (långtidsförvaring) används i kameran *silverfilm* som framkallas genom våtkemiska processer. Rätt framkallad och förvarad kan en sådan film ha en livslängd upp till 200 år eller mer. Filmen skall vara typgodkänd av statens provningsanstalt. Vid arkivfilmning är kamerafilmen ett säkerhetsexemplar som bara får användas för kopiering till en masterfilm (mellankopia)

från vilken man sedan gör en eller flera brukskopior för läsning och distribution. Till brukskopiorna används normalt duplikatfilm, t.ex. *diazo- och vesikulärfilm*, som är både billigare och lättare att framställa.

För varje generationskopia av en mikrofilm blir bilden allt mer oskarp genom att upplösningen av små detaljer försämrats och kontrasten ökar. De kvalitetskrav som riksarkivet föreskrivit för arkivfilm i författning (KRFS 1982:1) syftar bl.a. till att ge kameran en sådan kvalitet att informationen genom generationskopiering kan bevaras (= vara läsbar) under lika lång tid som om den lagrats på ett pappersdokument framställt med arkivbeständig skrivmateriel.

Kameror

Det finns tre olika typer av kameror som används vid dokumentfilmning: planmatade kameror (planetariska kameror), rotativt matade kameror (rotationskameror) och kameror matade enligt step-and-repeat-metoden (mikrofiche-kameror).

I en *rotationskamera* rör sig filmen och förlagan synkront under exponeringen. Förlagan passerar också genom kameran. Är rörelserna inte exakt synkroniserade blir bilden oskarp. Kraven på preparering av förlagorna blir därmed mycket höga. Trasiga dokument måste åtgärdas och främmande föremål som gem och häftklamrar avlägsnas. Förlagorna kan ha olika format men tjockleken bör inte variera för mycket. Förses kameran med automatmatare blir filmningshastigheten mycket hög. Man kan även filma fram och baksidan av ett dokument i en följd (duplex). Rotationskameran ställer inga krav på ljusförhållandena då all belysning av förlagan sker inne i kameran. Produktionskapaciteten hos en rotationskamera är minst sex gånger högre än hos en planetarisk kamera.

Vid filmning med *planetarisk kamera* är dokumentet placerat på ett kamerabord med kamerahuvud och belysningen monterad över bordet. Både film och förlagor är stillastående i exponeringsögonblicket, vilket ger en högre upplösning. Förlagorna matas manuellt eller med automatisk dokumentmatare. Vid manuell matning fordras ingen omfattande preparering av dokumenten, vid automatisk matning något mer, men självfallet måste alla förlagor kontrolleras och sorteras. Den planetariska kameran kräver speciella utrymmen med anpassad ljussättning genom att den har utanpåliggande belysning.

En *mikrofiche-kamera* är i princip en planetarisk kamera fast för mikrofiche. Det finns kameror både för 105 mm rullfilm och bladfiche. En fichekamera har ungefär samma filmningshastighet som andra planetariska kameror.

COM-filmning innebär att man i stället för att fotografera ett dokument framställer mikrofilmen direkt från den digitalt lagrade informationen i en dator. Det finns COM-utrustning för samtliga filmformat, men 105 mm är det vanligaste. COM är en förkortning av Computer Output Microfilm.

Förlagorna

Med förlaga menas det dokument som skall filmas. Filmningen måste normalt anpassas efter förlagan, det gäller såväl val av kameratyp som filmformat. Är förlagan inbunden i band som inte skall skäras upp, kan bara planetarisk kamera komma i fråga. Färgade förlagor kan ibland vara svåra att mikrofilm med gott resultat, likaså blankettmaterial med färgad eller mycket liten ledtext och linjemarkering. Även förlagornas format kan skapa problem, speciellt om variationerna är mycket stora inom ett sammanhållet och avgränsat material. Har man kontroll över framställningen av nya förlagor kan dock många av problemen elimineras. Till exempel kan arkivbildaren bestämma sig för ett enhetligt format på sina dokument samt fastställa regler för linjegrovhet och färg i dokumenten. Vidare kan gem, häftklamrar, lösa lappar etc. tas bort redan vid arkivläggningen, och förlagorna kan sorteras i den ordning som de skall ha när de filmas.

Tabell IV.5 Uppskattad formatfördelning på handlingar i regionala och lokala statliga myndigheters arkiv under 1900-talet (medelvärden)
(Procent)

Årtal	A4-format	Annat format än A4
1900 - 1950	ca 10	ca 90
1951 - 1970	ca 75	ca 25
1971 -	ca 95	ca 5

Källa: Mätningar hos ett urval länsstyrelser och tingsrätter med föregångare.

2 Underlag för kostnadsberäkningar

Framställningskostnaden för 16 mm rullfilm ligger i dag på drygt 0,50 kr. per exponering om man använder rotationskamera. Med enbart planetarisk kamera blir kostnaden ungefär den dubbla, och detsamma gäller om man använder en mikrofiche-kamera. Detta inkluderar normal preparering av förlagorna samt filmning och framkallning. Med normal preparering avses t.ex. kontroll av att

handlingarna ligger i rätt ordning, borttagning av spridda gem och eventuellt smärre åtgärder som att släta ut vikta hörn.

Vi har gjort en beräkning av de genomsnittliga kostnaderna för att ersätta 1 000 hyllmeter handlingar från perioden 1900–1990 med mikrofilm resp. att förvara samma handlingarna i arkivlokal. I förutsättningarna ingår att rotationskameror används för förlagor i A4-format och planetariska kameror för förlagor i övriga format samt att enbart 16 mm film nyttjas. Fördelningen av förlagor på format utgår från tabell IV.5 ovan. Vi räknar med ett enhetspris om 0,50 kr. per exponering i rotationskameror och 1,0 kr. per exponering i planetariska kameror. Inga extra prepareringsinsatser är då medräknade. Vid beräkningen av antal exponeringar används värdet 7 000 exponeringar per hyllmeter. Produktionskostnaden för en arkivlokal är beräknad till 12 000 kr. per kvadratmeter för konventionellt arkiv och 13 000 kr. per kvadratmeter för klimatarkiv. För hyllinredning beräknas en kostnad av 260 kr. per hyllmeter och för förvaringsmedel (filmburkar, kartonger etc.) 200 kr. per hyllmeter resp. 30 kr. per filmrulle. Dokumentförstöring/transport i samband med mikrofilmning beräknas till 200 kr. per hyllmeter. För övrigt beräkningsunderlag hänvisar vi till bilaga 5.

Tabell IV.6 Uppskattad genomsnittskostnad per 1 000 hyllmeter handlingar från tiden 1900–1990 vid ersättningsmikrofilmning och vid förvaring av konventionella handlingar i arkivlokal (Tkr.)

Produktion och förvaring av mikrofilm		
Kostnadsposter	Anskaffningskostnad	Årskostnad
Filmkostnad	5 000	650,0
Klimatarkiv	39	6,0
Hyllinredning	9	1,5
Förvaringsmedel	42	6,5
Dokumentförstöring/ transport	200	30,0
Totalt	5 290	694,0

Förvaring av konventionella handlingar		
Kostnadsposter	Anskaffningskostnad	Årskostnad
Arkivlokal	1 200	200
Hyllinredning	260	40
Förvaringsmedel	200	30
Totalt	1 660	270

Våra undersökningar visar att först om hanteringskostnaderna i den löpande användningen av ett arkivmaterial är väsentligt högre än normalt kan det vara lönsamt att överväga en mikrofilmning.

Tillkommande resursbehov

1 Arkivlokaler

Riksarkivet

Tabell IV.7 Riksarkivets bestånd av film (säkerhetsexemplar och mellankopior) år 1990

Filmkategori/ Filmtyp	Hyll- meter	Antal filmer/ burkar
<i>Mormonfilm</i>		
- 35 mm, generation 2	1 258	62 900
- 16 mm, generation 3	60	6 000 ¹⁾
<i>Äldre mikrofilmsamlingen</i>		
- 35 mm, generation 1	74	3 700 ²⁾
- D:o mellankopior	6	300
<i>Levererad mikrofilm från myndigheter</i>		
- Säkerhetsexemplar		
F 105-serien (105 mm)	14	210 ³⁾
F 035-serien (35 mm)	80	4 000
F 016-serien (16 mm)	10	1 000
- Mellankopior		
F 105-serien	21	315 ⁴⁾
F 035-serien	5	250
F 016-serien	3	300
<i>Övrig film</i>		
- Diverse äldre mikrofilm som levererats eller de- ponerats av olika arkiv- bildare (35 mm)	66	3 300
- 35 mm spelfilm	18	260
- 16 mm spelfilm	4	40
<i>SVAR-byråns filmer</i>		
- 16 mm, generation 1	14	1 357
- D:o mellankopior	16	1 557
Totalt	1 649	85 489

Noter: 1) Säkerhetsexemplar på rulle som är konverterad från 35 mm. 2) Äldre läsfilmer. 3) Här ingår även klippta mikrofiche. 4) Klippta mikrofiche.

Landsarkiven

1. Konventionella handlingar

Landsarkivens bestånd av pappershandlingar redovisas i tabell IV.8 fördelade på län. Fördelningen bygger i vissa fall på mätningar (Lunds landsarkivdistrikt samt Göteborgs och Bohus län och Värmlands län), i andra fall på information från riksarkivet (Uppsala, Vadstena och Härnösands landsarkivdistrikt) eller på befolkningstalet (Älvsborgs och Skaraborgs län).

Tabell IV.8 Landsarkivens bestånd av pappershandlingar år 1989

Län/landsarkivdistrikt	Arkivbestånd Hyllmeter	(%)
Stockholms län (exkl. Stockholms stad)	4 800	(2,7)
Uppsala län	4 900	(2,7)
Södermanlands län	3 600	(2,0)
Örebro län	3 000	(1,7)
Västmanlands län	3 400	(1,9)
Kopparbergs län	3 300	(1,8)
Övrigt	4 000	(2,2)
Landsarkivet i Uppsala	27 000	(15,0)
Stockholms stad/Stock- holms stadsarkiv	20 000 ¹⁾	(11,2)
Östergötlands län	10 000	(5,6)
Jönköpings län	7 000	(3,9)
Kronobergs län	3 500	(2,0)
Kalmar län	5 500	(3,1)
Övrigt	-	-
Landsarkivet i Vadstena	26 000	(14,6)
Malmöhus län (exkl. Malmö kommun)	9 316	(5,2)
Kristianstads län	4 139	(2,3)
Hallands län	2 575	(1,5)
Blekinge län	3 240	(1,8)
Övrigt	4 730	(2,7)
Landsarkivet i Lund	24 000	(13,5)
Malmö kommun/Malmö stadsarkiv	2 100 ²⁾	(1,2)
Gotlands län/Landsarkivet i Visby	5 800	(3,3)
Göteborgs- och Bohus län	21 300	(12,0)
Älvsborgs län	11 900	(6,7)
Skaraborgs län	7 500	(4,2)
Värmlands län	5 400	(3,0)
Övrigt	1 900	(1,1)
Landsarkivet i Göteborg	48 000	(27,0)
Gävleborgs län	10 500	(6,0)
Västernorrlands län	6 300	(3,5)
Västerbottens län	1 680	(0,9)
Norrbottnens län	2 520	(1,4)
Övrigt	500	(0,3)
Landsarkivet i Härnösand	21 500	(12,1)
Jämtlands län/Landsarkivet i Östersund	3 500	(2,0)
Totalt	177 900	(100)

Noter: 1) Därutöver tillkommer 18 000 kommunala handlingar. 2) Därutöver tillkommer 2 900 kommunala handlingar.

2. Mikrofilm

Landsarkivens mikrofilmbestånd framgår av tabell IV.9. Här avses endast säkerhetsexemplar. Antalet mellankopior är i de flesta fall är ungefär lika många som säkerhetsexemplaren. Omkring två tredjedelar av rullfilmsbeståndet utgörs av 16 mm film och resten av 35 mm film.

Tabell IV.9 Landsarkivens filmbestånd (säkerhetsexemplar) år 1990

Landsarkiv (motsv.)	Mikrofilm rullar	Mikrofilm fiche	Blad- och glasnegativ	Diapositiv
Uppsala	350	10	55 000	26 000
Stockholms ¹⁾ stadsarkiv	3 800	80 000	— ²⁾	— ²⁾
Vadstena	—	—	33 000	1 100
Lund	300	—	43 000	1 000
Malmö stads- ¹⁾ arkiv	400	12 000	30 500	15 300
Visby	150	—	170 000	5 000
Göteborg ³⁾	550	1 000	5 000	—
Härnösand ⁴⁾	1 100	1 300	8 000	2 500
Östersund ⁵⁾	140	—	100	—
Totalt	6 790	94 310	344 600	50 900

Noter: 1) Omfattar såväl statligt som kommunalt material. 2) Finns avsevärda mängder men ingen uppgift om beståndens storlek. 3) Därtill kommer 750 rullar som förvaras åt kommuner och emigrantinstitutet. 4) Huvuddelen avser material från andra arkiv, centrala myndigheter och kommuner. 5) För pågående filmuppdrag tillkommer ytterligare 130 rullar.

Ett särskilt problem för landsarkiven är den s.k. nitratfilm som i vissa fall ingår i bestånden. Det rör sig om minst 7 500 negativ som i huvudsak förvaras utanför arkivmyndighetens tjänstelokaler. Filmnegativ med cellulosanitrat som filmbas tillverkades fram till början av 1950-talet. De är självförstörande och mycket brandfarliga. Cellulosanitrat sönderfaller under lagring och frigör då värme. Processen påskyndas av dagsljus (UV-strålning). Till sist kan filmen självantända. För innehav, förvaring och visning

av film innehållande cellulosanitrat gäller särskilda föreskrifter utfärdade av statens sprängämnesinspektion.

3. Elektromagnetiska databärare

Tabell IV.10 Uppskattat tillkommande behov av klimatarkiv för elektromagnetiska databärare vid landsarkiven under 1990-talet (exkl. säkerhetskopior)

Landsarkiv- distrikt	Leveransbehov	
	ADB-band	Ljud- och videoband
Uppsala	2 000	1 200
Stockholms stadsarkiv	1 000	1 200
<i>Alternativ A</i>		
Vadstena	800	650
Sydöstra Sverige	600	500
Lund		
- Lund	1 100	950
- Malmö stadsarkiv	300	200
<i>Alternativ B</i>		
Vadstena	1 100	1 000
Lund		
- Lund	1 400	1 100
- Malmö stadsarkiv	300	200
Visby	100	100
Göteborg	1 500	1 300
Karlstad	300	300
Härnösand	1 200	1 000
Östersund	100	100
Totalt	9 000	7 500

Vi antar här att leveranserna av ADB-upptagningar till landsarkiven omräknat i fysiska databärare kommer att uppgå till ca 9 000 magnetband (exemplar 1) under 1990-talet. Det är 40 % av det totala leveransbehovet till arkivmyndigheterna och motsvarar andelen magnetband från regionala statliga myndigheter i riksarkivets nuvarande magnetbandsbestånd (se kapitel 4.4.1).

Vid beräkningen av antalet ljud- och videoupptagningar utgår vi från den tillväxt som anges i kapitel 3.5.2 och fördelar den med

Tabell IV.11 Underlag för beräkning av landsarkivens tillkommande behov av depåutrymme under 1990-talet
(Hyllmeter)

Landsarkiv- distrikt	(1) Totalt leveransbehov		(2) Övertas från andra landsar- kiv vid föresla- gen organisa- tion	(3) Avgår för accessionsutrymmen och mikrofilmning		Tillkommande depåbehov under 1990-talet	
	Nuvarande organisation	Föreslagen organisation		Nuvarande organisation	Föreslagen organisation	Nuvarande organisation	Föreslagen organisation
Uppsala	47 200	38 000	-	2 000	5 800	45 200	32 200
Stockholms stadsarkiv	5 100	14 300	4 800	2 000	3 000	3 100	16 100
Vadstena	15 600	10 000	-	2 000	10 700	13 600	0
Lund	18 500	16 200	-	1 400	4 500	17 100	11 700
- Lund	-	-	-	-	-	-	-
- Malmö	-	4 000	-	-	100	-	3 900
stadsarkiv	-	-	-	-	-	-	-
Malmö	4 000	-	-	100	-	3 900	-
stadsarkiv	-	-	-	-	-	-	-
Sydöstra Sverige	-	7 900	12 200	-	400	-	19 700
Visby	1 700	1 700	-	100	100	1 600	1 600
Göteborg	24 400	20 500	-	7 200	12 400	17 200	8 100

forts.

Landsarkiv- distrikt	(1) Totalt leveransbehov		(2) Övertas från andra landsar- kiv vid föresla- gen organisa- tion	(3) Avgår för accessionsutrymmen och mikrofilming		Tillkommande depåbehov under 1990-talet	
	Nuvarande organisation	Föreslagen organisation		Nuvarande organisation	Föreslagen organisation	Nuvarande organisation	Föreslagen organisation
Karlstad	-	3 900	5 400	-	200	-	9 100
Härnösand	11 900	11 900	-	3 300	3 300	8 600	8 600
Östersund	2 100	2 100	-	200	200	1 900	1 900
Totalt	130 500	130 500	22 400	18 300	40 700	112 200	112 900 ¹⁾

Not: 1) En sammanräkning av totalbeloppen för kolumnerna (1)-(3) ger värdet 112 200. Det korrekta värdet är dock 112 900, eftersom avdragsposten för accessionsutrymmen m.m. (kolumn 3) i Väststena landsarkivdistrikt är 700 hyllmeter högre än det totala leveransbehovet (kolumn 1) i distriktet och det tillkommande depåbehovet (dvs. differensen av dessa två tal) aldrig kan bli lägre än 0.

Förklaring till tabell IV. 11:

(1) Totalt leveransbehov

Tabell IV.12 Totalt leveransbehov (pappershandlingar) till landsarkiven under 1990-talet exkl. affärsdrivande verk
(Hyllmeter)

Landsarkiv- distrikt	Statliga myndigheter Nuvarande organisation	Föreslagen organisation	Enskilda arkiv Nuvarande organisation	Föreslagen organisation	Hovrätter, universitet Nuvarande organisation	Föreslagen organisation	Nuvarande organisation	Summa Föreslagen organisation
Uppsala	34 700	28 900	9 100	7 100	3 400	2 000	47 200	38 000
Stockholms stadsarkiv	3 600	9 400	1 500	3 500	-	1 400	5 100	14 300
Vadstena	12 300	7 800	2 000	1 200	1 300	1 000	15 600	10 000
Lund	14 700	12 900	2 100	1 900	1 700	1 400	18 500	16 200
- Lund	-	-	-	-	-	-	-	-
- Malmö stadsarkiv	-	3 400	-	600	-	-	-	4 000
Malmö stads- arkiv	3 400	-	600	-	-	-	4 000	-
Sydöstra Sverige	-	6 300	-	1 000	-	600	-	7 900
Visby	1 400	1 400	300	300	-	-	1 700	1 700
Göteborg	17 700	14 100	4 600	4 600	2 100	1 800	24 400	20 500

forts.

Landsarkiv- distrikt	Statliga myndigheter		Enskilda arkiv		Hovrätter, universitet m.fl.		Summa	
	Nuvarande organisation	Föreslagen organisation	Nuvarande organisation	Föreslagen organisation	Nuvarande organisation	Föreslagen organisation	Nuvarande organisation	Föreslagen organisation
Karlstad	-	3 600	-	-	-	300	-	3 900
Härnösand	9 100	9 100	1 500	1 500	1 300	1 300	11 900	11 900
Östersund	1 700	1 700	200	200	200	200	2 100	2 100
Totalt	98 600	98 600	21 900	21 900	10 000	10 000	130 500	130 500

Anmärkning: Uppgifterna om leveransbehoven är hämtade ur tabell 3 (statliga myndigheter) samt från kapitlen 3.6.3 (enskilda arkiv) och 3.5.1 (hovrätter, universitet m.fl.). Uppgifterna om hovrätter, universitet m.fl. är fördelade utifrån en sammanvägning av befolkningstalen i landsarkivdistrikten och delvis kända leveransbehov.

(2) *Övertas från andra landsarkiv vid föreslagen organisation.* Den förändring av landsarkivens distriktsindelning som vi föreslagit i kapitel 7 (huvudförslaget) får till följd att depåinnehållet vid vissa landsarkiv i inte stämmer överens med distriktens nya geografiska omfattning. Vi utgår från att detta kommer att rättas till genom att handlingar överförs mellan landsarkiven enligt tabell IV.13.

Tabell IV.13 Överföring av handlingar mellan landsarkiv vid föreslagen ny landsarkivorganisation

Avlämnande landsarkiv	Mottagande landsarkiv (motsv.)	Antal hyllmeter
Uppsala	Stockholms stadsarkiv	4 800
Vadstena	Landsarkiv för sydöstra Sverige	9 000
Lund	- " -	3 200
Göteborg	Karlstad	5 400
Totalt		22 400

Anmärkning: Beräkningarna bygger på uppgifter om fördelningen av landsarkivens bestånd på län som hämtats ur tabell IV.8.

(3) Avgår för accessionsutrymmen och mikrofilmning

Tabell IV.14 Accessionsutrymmen vid landsarkiven samt effekter på leveransbehoven vid övergång till COM-fiche för utdata från ADB-system hos regionala och lokala statliga myndigheter (Hyllmeter)

Landsarkiv- distrikt	Accessionsut- rymmen		Övergång till COM-fiche för utdata		Summa	
	Nuvaran- de org.	Föresla- gen org.	Nuvaran- de org.	Föresla- gen org.	Nuvaran- de org.	Föresla- gen org.
Uppsala	-	4 800 ¹⁾	2 000	1 000	2 000	5 800
Stockholms stadsarkiv	2 000	2 000	-	1 000	2 000	3 000
Vadstena	1 200	10 200 ¹⁾	800	500	2 000	10 700
Lund						
- Lund	500	3 700 ¹⁾	900	800	1 400	4 500
- Malmö stadsarkiv	-	-	-	100	-	100
Malmö stadsarkiv	-	-	100	-	100	-
Sydöstra Sverige	-	-	-	400	-	400
Visby	-	-	100	100	100	100
Göteborg	6 000	11 400 ¹⁾	1 200	1 000	7 200	12 400
Karlstad	-	-	-	200	-	200
Härnösand	2 500	2 500	800	800	3 300	3 300
Östersund	100	100	100	100	200	200
Totalt	12 300	34 700¹⁾	6 000	6 000	18 300	40 700

Noter: ¹⁾ Här ingår även de depåutrymmen som friställs vid överföringar av handlingar mellan landsarkiven enligt tabell IV.13 ovan.

Anmärkning: Uppgifter om accessionsutrymmen i tabellen är inhämtade från landsarkiven. Totalsumman vid övergång till COM-fiche för utdata är hämtad från kapitel 5.4 och fördelad efter befolkningstalen i landsarkivdistrikten.

2 Personal

Riksarkivet

Tabell IV.15 Riksarkivets lönekostnader budgetåret 1988/89 fördelade på verksamhetsområden enligt fördelningsprocent från 1986

Verksamhets- områden	L Ö N E K O S T N A D E R					
	Anslagsmedel Tkr.	(%)	Lönebidrag Tkr.	(%)	Summa Tkr.	(%)
Myndighets- service						
- exkl. SVAR	6 284	(31)	167	(10)	6 451	(29)
- SVAR	192	(16)	-	-	192	(7)
Forskarservice						
- exkl. SVAR	3 446	(17)	116	(7)	3 562	(16)
- SVAR	168	(14)	311	(20)	479	(17)
Depåverksam- het inkl. bok- binderi och konservering						
- exkl. SVAR	3 446	(17)	700	(42)	4 146	(19)
- SVAR	132	(11)	685	(44)	817	(30)
Övrigt						
- exkl. SVAR	7 096	(35)	683	(41)	7 779	(36)
- SVAR	708	(59)	561	(36)	1 269	(46)
Totalt						
- exkl. SVAR	20 272	(100)	1 666	(100)	21 938	(100)
- SVAR	1 200	(100)	1 557	(100)	2 757	(100)

Källa: Riksarkivet.

Tabell IV.16 Landsarkivens lönekostnader budetåret 1988/89 fördelade på verksamhetsområden enligt fördelningsprocent från 1986

Verksamhets- områden	L Ö N E K O S T N A D E R					
	Anslagsmedel Tkr.	(%)	Lönebidrag Tkr.	(%)	Summa Tkr.	(%)
Myndighets- service	6 759	(31)	4 872	(27)	11 631	(29)
Forskarservice	4 361	(20)	1 804	(10)	6 165	(15)
Depåverksam- het inkl. bok- binderi och konservering	4 361	(20)	6 677	(37)	11 038	(28)
Övrigt	6 323	(29)	4 692	(26)	11 015	(28)
Totalt	21 804	(100)	18 045	(100)	39 849	(100)

Källa: Riksarkivet.

Sammanställning av nyckeltal

1 Lokaler

Arkivlokal för pappershandlingar samt tjänsterum och utrymmen för forskarservice

KOSTNADER

1. Anskaffningskostnad: 12 000 kr./m² LOA¹⁾
2. Ombyggnadskostnad: 6 000 kr./m²
3. Kapitalkostnader:

2 % avskrivning (50 år)	
13 % ränta	
	15 % annuitet av anskaffn.-/ombyggn. kostn.
4. Drift- och underhållskostnader:

arkivlokaler	195 kr./m ²
LOA, övriga lokaler	225 kr./m ² LOA
5. Hyreskostnad: kapitalkostnader + drift- och underhållskostnader

¹⁾ LOA är beteckningen på den area på vilken hyran beräknas och omfattar lokaler för verksamhet (kontorsrum, arkiv, expeditioner och liknande), personalutrymmen (hygienrum, matrum, vilrum och liknande) samt kommunikationer (korridorer, dock ej trappor, hissar entréer).

KAPACITETSMÅTT:

1. Arkivlokal för pappershandlingar, hyllmeter (hm):

Format	Fasta hyllor	Rörliga hyllor
A 4	6 hm/m ²	12 hm/m ²
Folio	5 hm/m ²	10 hm/m ²
Blandat ¹⁾	10 hm/m ²	

Not ¹⁾ Med blandat avses att såväl format som inredning är osäker. 10 hm/m² har ansetts vara ett lämpligt genomsnittsvärde.

2. Utrymmen, utöver arkivlokaler, för verksamhet: 20 m² LOA per årsarbetskraft

3. Utrymmen för forskarservice: 10 m² LOA per forskarplats

Klimatarkiv för teknikberoende medier

KOSTNADER

1. Kapitalkostnad:

Effektiv area (Kvm)	Enbart klimatisering (Kr./m ²)	Allt övrigt (Kr./m ²)	Summa (Kr./m ²)
23	24 750	12 100	36 850
43	16 170	12 100	28 270
100	7 430	12 100	19 530
700	1 570	12 100	13 670

2. Skydd mot elektromagnetiska pulser (EMP-skydd): 450 kr. per m².

KAPACITETSMÅTT

1. Mikrofilm:

Rullfilm-format	Antal filmburkar per hyllmeter	Antal hyllmeter per kvm	Antal hyllmeter per kvm
16 mm	160	3 560	22
35 mm	108	2 440	22
105 mm	12 ¹⁾	350 ¹⁾	29

Not: ¹⁾ Avser förvaring i aluminiumlåda (2 rullar per låda).

2. Magnetband i kassett:
 - 26 band per hyllmeter
 - 400 band per m²
 - 15 hyllmeter per m²

2 Personal

Personaltillskott i samband med leveranser av ADB-upptagningar till statliga arkivmyndigheter (årsarbetskraft per 1 000 magnetband):

Personalkategori	Mottagande	Vård m.m.
Handläggande personal	0,43	-
Biträdande personal	0,62	0,20

Anmärkning: För mottagande avses per 1 000 magnetband som levereras per år, för vård och per 1 000 magnetband som förvaras vid arkivmyndigheten. Behovet av personalresurser för den juridiska bedömningen i samband med utlämnande kan för närvarande inte uppskattas och ingår därför inte.

3 Inredning

KOSTNADER

1. Inredningskostnad, arkivlokal:

Hylltyp	Kr. per hyllmeter
Fasta hyllor 2,18 hög, 6 hyllplan i höjd, hyll- djup 0,30 m	200 ¹⁾
Rörliga hyllor 2,18 hög, 6 hyllplan i höjd, hyll- djup 0,30 m	260

Not: ¹⁾ Vid hylldjupet 0,45 m och förvaring av handlingar i A 4-format i dubbla rader på varje hyllplan blir kostnaden i stället 150 kr. per kvm.

2. Inredningskostnad, tjänsterum: 12 500 kr. per årsarbetskraft
3. Inredningskostnad, forskarutrymmen: 5 000 kr. per forskarplats

KOSTNADER

1. Lokalvård och andra driftkostnader: 30 000 kr. per årsarbetskraft och år
2. Flyttning av arkivhandlingar: 50 kr. per hyllmeter (genomsnittskostnad)

Statens offentliga utredningar 1991

Kronologisk förteckning

1. Flykting- och immigrationspolitiken. A.
 2. Finansiell tillsyn. Fi.
 3. Statens roll vid främjande av export. UD.
 4. Miljölagstiftningen i framtiden. M.
 5. Miljölagstiftningen i framtiden. Bilagedel. Sekretariatets kartläggning och analys. M.
 6. Utvärdering av SBU. Statens Beredning för Utvärdering av medicinsk metodik. S.
 7. Sportslig och ekonomisk utveckling inom trav- och galoppsporten. Fi.
 8. Beskattning av kraftföretag. Fi.
 9. Lokala sjukförsäkringsregister. S.
 10. Affärstiderna. C.
 11. Affärstiderna. Bilagedel. C.
 12. Ungdomarna och makten. C.
 13. Spelreglerna på arbetsmarknaden. A.
 14. Den regionala bil- och körkortsadministrationen. K.
 15. Informationens roll som handlingsunderlag - styrning och ekonomi. S.
 16. Gemensamma regler - lagstiftning, klassifikationer och informationsteknologi. S.
 17. Forskning och utveckling - epidemiologi, kvalitets-säkring och Spris utvecklingsprojekt. S.
 18. Informationsstruktur för hälso- och sjukvården - en utvecklingsprocess. S.
 19. Storstadens trafiksystem. Överenskommelser om trafik och miljö i Stockholms- Göteborgs- och Malmöregionerna. K.
 20. Kapitalkostnader inom försvaret. Nya former för finansiell styrning. Fö.
 21. Personregistrering inom arbetslivs-, forsknings- och massmedieområdena, m.m. Ju.
 22. Översyn av lagstiftningen om träfiberråvara. I.
 23. Ett nytt BFR - Byggforskningen på 90-talet. Bo.
 24. Visst går det an! Del 1, 2 och 3. C.
 25. Frikommunförsöket. Erfarenheter av försöken med en friare nämndorganisation. C.
 26. Kommunala entreprenader. Vad är möjligt? En analys av rättsläget och det statliga regelverkets roll. C.
 27. Kapitalavkastningen i bytesbalansen. Tre expertrapporter. Fi.
 28. Konkurrensen i Sverige - en kartläggning av konkurrensförhållandena i 61 branscher. Del 1 och 2. C.
 29. Periodiska hälsoundersökningar i vissa statliga, kommunala och landstingskommunala anställningar. C.
 30. Särskolan -en primärkommunalskola. U.
 31. Statens arkivdepåer. En utvecklingsplan till år 2000. U.
-

Statens offentliga utredningar 1991

Systematisk förteckning

Justitiedepartementet

Personregistrering inom arbetslivs-, forsknings- och massmediområdena, m.m. [21]

Utrikesdepartementet

Statens roll vid främjande av export. [3]

Försvarsdepartementet

Kapitalkostnader inom försvaret. Nya former för finansiell styrning. [20]

Socialdepartementet

Utvärdering av SBU. Statens Beredning för Utvärdering av medicinsk metodik. [6]

Lokala sjukförsäkringsregister [9]

Informationens roll som handlingsunderlag - styrning och ekonomi. [15].

Gemensamma regler - lagstiftning, klassifikationer och informationsteknologi. [16].

Forskning och utveckling - epidemiologi, kvalitetssäkring och Spris utvecklingsprojekt. [17].

Informationsstruktur för hälso- och sjukvården - en utvecklingsprocess. [18].

Kommunikationsdepartementet

Den regionala bil- och körkortadministrationen. [14]

Storstadens trafiksystem. Överenskommelser om trafik och miljö i Stockholms- Göteborgs- och Malmö-regionerna. [19]

Finansdepartementet

Finansiell tillsyn. [2]

Sportslig och ekonomisk utveckling inom trav- och galoppporten. [7]

Beskattning av kraftföretag. [8]

Kapitalavkastningen i bytesbalansen.

Tre expertrapporter. [27]

Utbildningsdepartementet

Särskolan -en primärkommunalskola. [30]

Statens arkivdepåer. En utvecklingsplan till år 2000. [31]

Arbetsmarknadsdepartementet

Flykting- och immigrationspolitiken. [1]

Spelreglerna på arbetsmarknaden. [13]

Bostadsdepartementet

Ett nytt BFR - Byggforskningen på 90-talet. [23]

Industridepartementet

Översyn av lagstiftningen om träfiberråvara. [22]

Civildepartementet

Affärstiderna. [10]

Affärstiderna. Bilagedel. [11]

Ungdomarna och makten. [12]

Visst går det an! Del 1, 2 och 3. [24]

Frikommunförsöket. Erfarenheter av försöken med en friare nämndorganisation. [25]

Kommunala entreprenader. Vad är möjligt? En analys av rättsläget och det statliga regelverkets roll. [26]

Konkurrensen i Sverige - en kartläggning av konkurrensförhållandena i 61 branscher. Del 1 och 2. [28]

Periodiska hälsoundersökningar i vissa statliga, kommunala och landstingskommunala anställningar. C. [29]

Miljödepartementet

Miljölagstiftningen i framtiden. [4]

Miljölagstiftningen i framtiden. Bilagedel.

Sekretariatets kartläggning och analys. [5]

